

Til
Undervisningsministeriet

Dokumenttype
Bilag

Dato
August 2014

BILAG 1

ABSTRACTS AF STUDIER INKLUDE- RET I SYNTESSEN – ALSIDIG UDVIK- LING OG SOCIALE KOMPETENCER

BILAG 1

ABSTRACTS AF STUDIER INKLUDERET I SYNTESSEN – ALSIDIG UDVIKLING OG SOCIALE KOMPETENCER

INDHOLD

1. Ashdown, Daniela Maree & Michael E. Bernard: *Can Explicit Instruction in Social and Emotional Learning Skills Benefit the Social-Emotional Development, Well-being, and Academic Achievement of Young Children?* 1
2. Askill-Williams, Helen; Katherine L. Dix, Michael J. Lawson, & Phillip Slee: *Quality of implementation of a school mental health initiative and changes over time in students' social and emotional competencies* 3
3. Barnett, Steven W.; Kwanghee Jung, Donald J. Yarosz, Jessica Thomas, Amy Hornbeck, Robert Stechuk & Susan Burns: *Educational effects of the Tools of the Mind curriculum: A randomized trial* 5
4. Bavarian, Niloofar; Kendra M. Lewis, David L. DuBois, Alan Acock, Samuel Vuchinich, Naida Silverthorn, Frank J. Snyder, Joseph Day, Peter Ji & Brian R. Flay: *Using Social-Emotional and Character Development to Improve Academic Outcomes: A Matched-Pair, Cluster-Randomized Controlled Trial in Low-Income, Urban Schools* 7
5. Bernstein, Lawrence; Catherine Dun Rappaport, Lauren Olsho, Dana Hunt & Marjorie Levin: *Impact Evaluation of the U.S. Department of Education's Student Mentoring Program. Final Report* 9
6. Bierman, Karen L.; John D. Coie, Kenneth A. Dodge, Mark T. Greenberg, John E. Lochman, Robert J. McMahon & Ellen Pinderhughes: *The Effects of a Multiyear Universal Social-Emotional Learning Program: The Role of Student and School Characteristics* 11
7. Brackett, Marc A., Susan E. Rivers, Maria R. Reyes & Peter Salovey: *Enhancing academic performance and social and emotional competence with the RULER Feeling Words Curriculum* 14
8. Bradshaw, Catherine P.; Tracy E. Waasdorp & Philip J. Leaf: *Effects of School-Wide Positive Behavioral Interventions and Supports on Child Behavior Problems* 16
9. Chalmers-MacDonald, Jennifer H.: *The effects of a culture-based social skills program on the prosocial behaviour of elementary school boys and girls* 18

10.	Chan, Christian S.; Jean E. Rhodes, Waylon J. Howard, Sarah R. Lowe, Sarah E. Schwartz & Carla Herrera: <i>Pathways of Influence in School-Based Mentoring: The Mediating Role of Parent and Teacher Relationships</i>	20
11.	Danmarks Evalueringsinstitut: <i>Madlejr. Evaluering af et Pilotprojekt</i>	22
12.	DeRosier, Melissa E. & Sterett H. Mercer: <i>Improving student social behavior: The effectiveness of a story telling-based character education program</i>	24
13.	Dewey, Jessica & Janet Bento: <i>Activating Children's Thinking Skills (ACTS): The Effects of an Infusion Approach to Teaching Thinking in Primary Schools</i>	26
14.	Durlak, Joseph A.; Roger P. Weissberg, Allison B. Dymnicki, Rebecca D. Taylor & Kriston B. Schellinger: <i>The Impact of Enhancing Students' Social and Emotional Learning: A Meta-Analysis of School-Based Universal Interventions</i>	28
15.	Dyssegaard, Camilla Brørup; Michael Søgaard Larsen & Neriman Tiftikci. Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning: <i>Effekt og pædagogisk indsats ved inklusion af børn med særlige behov i grundskolen: Systematisk review</i>	30
16.	Eriksson-Sjöo, Tina: <i>Tre år med indsatsen CAP-grupper på Rosengårdsskolan</i>	32
17.	Fitzpatrick, Carol; Andrea Conlon, Deidre Cleary, Mike Power, Frances King & Suzanne Guerin: <i>Enhancing the mental health promotion component of a health and personal development programme in Irish schools</i>	34
18.	Frey, Karin S.; Susan Bobbitt Nolen, Leihua Van Schoiack Edstrom, & Miriam K. Hirschstein: <i>Effects of a school-based social-emotional competence program: Linking children's goals, attributions, and behavior</i>	36
19.	Garaigordobil, Maite: <i>Assessment of the effects of a cooperative play programme for children aged 10-11 years on social adaptation and on the perception that parents, teachers and peers have of children's prosocial behaviours</i>	38
20.	Guedner, Barbara Ann: <i>The effectiveness of a social-emotional learning program with middle school students in a general education setting and the impact of consultation support using performance feedback</i>	40
21.	Humphrey Neil; Afroditi Kalambouka, Michael Wigelsworth, Ann Lendrum, Clare Lennie & Peter Farrell: <i>New Beginnings: Evaluation of a Short Social-Emotional Intervention for Primary-Aged Children</i>	42
22.	Iovannone, Rose; Paul E. Greenbaum, Wei Wang & Don Kincaid: <i>Randomized Controlled Trial of the Prevent-Teach-Reinforce (PTR) Tertiary Intervention for Students with Problem Behaviors: Preliminary Outcomes</i>	44

23. Jensen, Bente; Anders Holm, Peter Allerup & Anna Kragh: *Effekter af indsatser for socialt udsatte børn i daginstitutioner: HPA-projektet* 46
24. Jensen, Bente; Ulrik Brandt & Anna Kragh: *Effekter af "Familiepladser og basispladser": udvikling af mellemformer til udsatte børn i dagtilbud i Københavns Kommune 2007-2009* 48
25. Lynch, Sharon; Joel Kuipers, Curtis Pyke & Michael Szesze: *Examining the Effects of a Highly Rated Science Curriculum Unit on Diverse Students: Results from a Planning Grant* 51
26. Metsäpelto, Riitta-Leena; Lea Pulkkinen & Asko Tolvanen: *A school-based intervention program as a context for promoting socioemotional development in children* 53
27. Mygind, Erik: *Udeundervisning i folkeskolen: Et casestudie om en naturklasse på Rødkilde Skole og virkningerne af en ugentlig obligatorisk naturdag på yngste klassetrin i perioden 2000-2003* 55
28. Niles, Michael D.; Arthur J. Reynolds & Dominique Roe-Sepowitz: *Early childhood intervention and early adolescent social and emotional competence: Second-generation evaluation evidence from the Chicago Longitudinal Study* 57
29. Nix, Robert L.; Karen L. Bierman, Celene E. Domitrovich & Sukhdeep Gill: *Promoting Children's Social-Emotional Skills in Preschool Can Enhance Academic and Behavioral Functioning in Kindergarten: Findings From Head Start REDI* 59
30. Perez, Trista A.: *Evaluating the efficacy of computer social skills game in improving the social-emotional development of head start children* 61
31. Perez-Escoda N.; G. Filella, A. Alegre & R. Bisquerra: *Developing the Emotional Competence of Teachers and Pupils in School Contexts* 63
32. Petermann, Franz & Heike Natzke: *Preliminary Results of a Comprehensive Approach to Prevent Antisocial Behaviour in Preschool and Primary School Pupils in Luxembourg* 65
33. Pickens, Jeffrey: *Socio-Emotional Programme Promotes Positive Behaviour in Preschoolers* 67
34. Prince, Kort C.; Edward A. Ho & Sharon B. Hansen: *Effects of a School Based Program to Improve Adaptive School Behavior and Social Competencies among Elementary School Youth: The Living Skills Program* 69
35. Raimundo, Raquel; Alexandra Marques-Pinto & Maria Luísa Lima: *The effects of a social-emotional learning program on elementary school children: The role of pupils' characteristics* 71
36. Ritblatt, Shulamit; Sascha Longstreth, Audrey Hokoda, Bobbi-Nicole Cannon & Joanna Weston: *Can music enhance school-readiness socioemotional skills?* 72

37. Rodriguez, Orlando: *Efficacy of school-based mental health program on prosocial behavior and aggression among Mexican American children* 74
38. Ruby, Allen & Emily Doolittle: *Efficacy of Schoolwide Programs to Promote Social and Character Development and Reduce Problem Behavior in Elementary School Children. Report from the Social and Character Development Research Program* 76
39. Schonert-Reichl, Kimberly A.; Veronica Smith, Anat Zaidman-Zait & Clyde Hertzman,: *Promoting children's prosocial behaviors in school: Impact of the "Roots of Empathy" program on the social and emotional competence of school-aged children* 78
40. Schwartz, Sarah; Jean Rhodes, Christian Chan & Carla Herrera: *Impact of School-Based Mentoring on Youths with Different Relational Profiles* 80
41. Sheridan, Susan M.; James A. Bovaird, Todd A. Glover, Andrew S. Garbacz, Amanda Witte & Kwon, Kyongboon: *A Randomized Trial Examining the Effects of Conjoint Behavioral Consultation and the Mediating Role of the Parent-Teacher Relationship* 81
42. Sklad, Marcin; Rene Diekstra, Monique De Ritter, Ben Jehonathan & Carolien Gravesteyn: *Effectiveness of School-Based Universal Social, Emotional, and Behavioral Programs: Do They Enhance Students' Development in the Area of Skill, Behavior, and Adjustment?* 83
43. Snyder, Frank J.; Alan C. Acock, Samuel Vuchinich, Michael W. Beets, Isaac J. Washburn & Brian R. Flay: *Preventing negative behaviors among elementary-school students through enhancing students' social-emotional and character development* 85
44. Stefan, Catrinel Alice & Miclea, Mircea: *Classroom Effects of a Hybrid Universal and Indicated Prevention Program for Preschool Children: A Comparative Analysis Based on Social and Emotional Competence Screening* 87
45. Stern, Marc J.; Robert B. Powell & Nicole M. Ardoin: *Evaluating a Constructivist and Culturally Responsive Approach to Environmental Education for Diverse Audiences* 90
46. Stoeger, Heidrun & Albert Ziegler: *Do Pupils with Differing Cognitive Abilities Benefit Similarly from a Self-Regulated Learning Training Program?* 92
47. Strain, Phillip S. & Edward H. Bovey: *Randomized, Controlled Trial of the LEAP Model of Early Intervention for Young Children with Autism Spectrum Disorders* 94
48. Strømgren, Børge; Trygve Berg, Kate Kristine Gajic, Tine Hansen & Fredrik Hollerud Tellefsen: *Kartlegging av systemintervensjoner i skole: Effekt på klasse miljø og prososial atferd* 96

49.	Tolmie, Andrew; Keith J. Topping, Donald F.M. Christie, Caroline Donaldson, Christine J. Howe, Emma Jessiman, Kay Livingston, & Allen Thurston: <i>Social effects of collaborative learning in primary schools</i>	98
50.	Tran, Oanh Thi Kim: <i>Promoting social and emotional learning in schools: An investigation of massed versus distributed practice schedules and social validity of the strong kids curriculum in late elementary aged students</i>	100
51.	Washburn, Isaac J.: <i>Evaluation of a social-emotional and character development program</i>	102
52.	Webster-Stratton, Carolyn; Jamila M. Reid & Mike Stoolmiller: <i>Preventing Conduct Problems and Improving School Readiness: Evaluation of the Incredible Years Teacher and Child Training Programs in High-Risk Schools</i>	104
53.	Whear, R.; J. Thompson-Coon, K. Boddy, T. Ford, D. Racey & K. Stein: <i>The effect of teacher-led interventions on social and emotional behaviour in primary school children: a systematic review</i>	106
54.	Wilde, Matthias; Jona Samuel Hußmann, Simone Lorenzen, Annika Meyer & Christoph Randler: <i>Lessons with living harvest mice: An empirical study of their effects on intrinsic motivation and knowledge acquisition</i>	108
55.	What Works Clearinghouse: <i>Coping Power. What Works Clearinghouse Intervention Report</i>	110
56.	What Works Clearinghouse: <i>Lessons in Character. What Works Clearinghouse Intervention Report (2006a)</i>	111
57.	What Works Clearinghouse: <i>Too Good for Violence. What Works Clearinghouse Intervention Report (2006b)</i>	112
58.	What Works Clearinghouse: <i>Voices Literature and Character Education Program. What Works Clearinghouse Intervention Report (2006c)</i>	113
59.	What Works Clearinghouse: <i>Connect with Kids®. What Works Clearinghouse Intervention Report (2006d)</i>	114
60.	What Works Clearinghouse: <i>Caring School Community® (Formerly, the Child Development Project). What Works Clearinghouse Intervention Report</i>	115
61.	What Works Clearinghouse: <i>An Ethics Curriculum for Children®. What Works Clearinghouse Intervention Report (2006e)</i>	116
62.	Xiaoying, Wu: <i>Improving Children's Engagement and Learning through Free-Flowing Discussions: Impact of Collaborative Reasoning Discussion</i>	117

1. **Ashdown, Daniela Maree & Michael E. Bernard: *Can Explicit Instruction in Social and Emotional Learning Skills Benefit the Social-Emotional Development, Well-being, and Academic Achievement of Young Children?***

Dokument ID: 11055983

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Australien

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: 2009

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges effekten af undervisningsforløbet ***You Can Do It! Early Childhood Education Program (YCDI)*** på socioemotionelle kompetencer, trivsel og faglighed (læsefærdigheder) for elever i 0. og 1. klasse. Desuden undersøges det, om effekten er forskellig for piger og drenge og for børn med engelsk henholdsvis et andet sprog som modersmål.

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 99 elever i fire klasser på samme skole i en forstad til Melbourne, Australien (indsats n = en 0. klasse og en 1. klasse; kontrol n = en 0. klasse og en 1. klasse)¹. Skolen er kendetegnet ved en stor andel elever fra socioøkonomisk ressourcetsvage hjem såvel som elever med engelsk som andetsprog. Indsatsen igangsættes omtrent tre måneder inde i skoleåret og løber over to uger. I hver af disse uger modtager eleverne i indsatsgruppen tre lektioner af 20 minutter. Derudover understøtter lærerne i de to indsatsklasser løbende eleverne i at praktisere de kompetencer, de lærer som led i YCDI. I denne periode modtager eleverne i kontrolgruppen almindelig undervisning.

YCDI er beskrevet i detaljerede lektionsplaner med overordnet fokus på fire socioemotionelle kompetencer, der betragtes som centrale for børns sociale, følelsesmæssige og faglige udvikling. De pågældende kompetencer er selvtillid (confidence), vedholdenhed (persistence), emotionel modstandsdygtighed (resilience) samt planlægnings- og organiseringsevne (organisation)². Det er hensigten at disse kompetencer udvikles gennem eksplicit undervisning i følgende 12 tankemønstre:

- Jeg kan klare det
- At acceptere mig selv
- At løbe en risiko
- At være selvstændig
- At gøre en indsats
- At arbejde hårdt
- At sætte mål
- At planlægge min tid
- At være tolerant over for andre
- At tænke før jeg handler
- At følge reglerne
- At være socialt ansvarlig.

De strukturerede lektioner er tilrettelagt som lærerstyret, eksplicit og direkte undervisning. Det indebærer blandt andet, at forskellige socioemotionelle kompetencer og understøttende tankemønstre defineres og demonstreres gennem rollespil, at læreren giver børnene feedback på deres adfærd i klassen, og at læreren stiller spørgsmål for at

¹ Antal elever i henholdsvis indsats- og kontrolgruppe fremgår ikke af artiklen.

² Den sociale kompetence samvær, samarbejde og interaktion (getting along) indgår også i YCDI, dog ikke i nærværende studie.

tjekke, om børnene har forstået undervisningens indhold. Lektionerne omfatter forskellige aktiviteter og materialer:

- Forklarende brug af hånddukkerne Connie Confidence, Pete Persistence, Oscar Organisation og Ricky Resilience
- Farverige plakater med Connie, Pete, Oscar og Ricky, som illustrerer relevante kompetencer og adfærd
- Fællessang af fire sange, hvis tekster understøtter undervisningens indhold
- Læreren selvvalgte børnebøger, sange, vægudsmykning o. lign., som demonstrerer en eller flere sociale kompetencer.

Der er et element af fleksibilitet i undervisningsforløbet, idet læreren selv udvælger lektioner fra kataloget. Forud for implementeringen af indsatsen deltager lærerne i en 2-timers udviklingssession.

Elevernes socioemotionelle udvikling måles ved hjælp af to standardiserede spørgeskemaer, som udfyldes af elevernes lærere. ACER Well-being Survey (Teacher Form – Early Years) består af to skalaer, hvoraf den første adresserer socioemotional trivsel og den anden socioemotionelle kompetencer. Social Skills Rating System – Teacher Form (SSRS-T) består af tre skalaer, som adresserer henholdsvis sociale kompetencer, problemadfærd og faglige kompetencer. Sidstnævnte benyttes dog ikke, i stedet angiver lærerne elevernes selvstændige læseniveau. Elevernes udvikling fra før- til eftertest belyses gennem en variansanalyse.

Studiet indikerer for det første, at *YCDI* har en **positiv effekt på udviklingen af sociale kompetencer** målt som positiv selvorientering, andre-orientering og arbejdsorientering, samarbejdsevne, assertiv kommunikation og adfærd³ samt selvkontrol. Indsatsen har effekt for både elever i 0. klasse og elever i 1. klasse, men effekten er størst for sidstnævnte. For det andet indikerer studiet, at indsatsen har en **positiv effekt på socioemotional trivsel**. Denne effekt er lige stor for elever i 0. klasse og elever i 1. klasse. For det tredje indikerer studiet, at indsatsen har **effekt på hyppigheden af problemadfærd** blandt elever i den deltagende 1. klasse, men ikke blandt elever i den deltagende 0. klasse. Endelig indikerer studiet, at *YCDI* har **en positiv effekt på læsefærdigheder** for svage læsere i 1. klasse.

Studiet kan ikke påvise forskellige effekter af indsatsen for drenge og piger eller for elever med engelsk henholdsvis et andet sprog som modersmål.

---

³ At være assertiv vil sige, at man klart tilkendegiver egne holdninger og står fast på egne rettigheder, samtidig med at andres holdninger og rettigheder respekteres. Kilde: www.psychologytoday.com/basics/assertiveness.

2. **Askell-Williams, Helen; Katherine L. Dix, Michael J. Lawson, & Phillip Slee: Quality of implementation of a school mental health initiative and changes over time in students' social and emotional competencies**

Dokument ID: 11070314

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Australien

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: 2007-2008

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges det, om den skolebaserede indsats **KidsMatter** har forskellig effekt på elevers socioemotionelle kompetencer, afhængig af kvaliteten af implementeringen.

Studiet er baseret på en **longitudinel undersøgelse** med deltagelse af 4.970 elever fordelt på 100 australske grundskoler. Elevernes gennemsnitsalder er 9,7 år. Indsatsen implementeres på alle skoler i to runder. Således implementerer halvdelen af skolerne indsatsen i 2007, mens den anden halvdel af skolerne implementerer indsatsen i 2008. Det er hensigten, at eleverne skal modtage undervisning i sociale og emotionelle kompetencer mindst én gang om ugen.

Formålet med *KidsMatter* er at forbedre grundskoleelevers almene trivsel (mental health and well-being) samt at forebygge trivselsproblemer (mental health difficulties). Indsatsen er skolebaseret og tager udgangspunkt i fire overordnede fokusområder:

- Udvikling af et positivt skolefællesskab
- Regelmæssig undervisning i socioemotionelle kompetencer
- Forældreuddannelse og støtte
- Tidlig indsats for elever med risiko for at udvikle trivselsproblemer.

Der er tale om en fleksibel indsats, idet det konkrete indhold i de enkelte skolers indsatser ikke er bestemt på forhånd. I stedet modtager de deltagende skoler vejledning i at identificere skolens og elevgruppens særlige behov, og på baggrund heraf vælger skolen et relevant program med fokus på elevernes almene trivsel. Alle deltagende skoler modtager en detaljeret implementeringsmanual med henblik på at skabe en fælles bevidsthed om og forståelse af processen blandt det involverede personale. Manualen gennemgår syv trin:

1. Skolens specifikke problemstillinger relateret til hvert af de fire overordnede fokusområder identificeres
2. Mål formuleres i relation til hvert af de fire fokusområder og de tilhørende problemstillinger
3. Eventuelle barrierer i relation til hvert mål identificeres
4. Strategier til at overkomme barrierer og nå målene udvikles
5. Gennemførligheden af hver strategi evalueres
6. Planen for implementeringen af en given indsats formaliseres og sættes i system
7. Den givne indsats implementeres og evalueres.

På alle deltagende skoler indgår relevant kompetenceudvikling af personalet som en del af indsatsen.

Kvaliteten af implementeringen måles ved hjælp af et forskergenereret indeks. De deltagende skoler kategoriseres i tre implementeringskategorier, svarende til graden

hvormed implementeringsprocessen sker i overensstemmelse med de syv trin. Elevernes socioemotionelle kompetencer måles ved fire lejligheder med et forskergenereret spørgeskema, som udfyldes af lærerne. Elevernes socioemotionelle udvikling belyses ved hjælp af hierarkiske lineære modeller for hver implementeringsgruppe (lav, medium og høj kvalitet af implementeringen).

Studiet viser, at indsatsen har **en lille positiv effekt på elevernes socioemotionelle udvikling på skoler kendetegnet ved medium og høj implementeringskvalitet**. Derimod har indsatsen ingen effekt på skoler kendetegnet ved lav implementeringskvalitet.

3. Barnett, Steven W.; Kwanghee Jung, Donald J. Yarosz, Jessica Thomas, Amy Hornbeck, Robert Stechuk & Susan Burns: *Educational effects of the Tools of the Mind curriculum: A randomized trial*

Dokument ID: 11148991

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2008

År for dataindsamling: 2002-2003

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges det, om undervisningsprogrammet ***Tools of the Mind*** har effekt på 3-4årige børns evne til selvregulering og en række tidlige faglige færdigheder. I denne sammenhæng defineres selvregulering som en persons evne til at kontrollere sin fysiske, emotionelle og kognitive funktion (functioning), som den kommer til udtryk gennem forekomsten af problemadfærd (udadreagerende såvel som indadreagerende adfærd).

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 205 børn fordelt på 18 førskoleklasser (indsats n = 85 børn i syv klasser; kontrol n = 120 børn i elleve klasser). Alle klasser hører til samme offentlige daginstitution i et urbant skoledistrikt i New Jersey, USA, som er kendetegnet ved en høj andel af børn fra lavindkomsthjem og tosprogede børn. Således kommer 69 pct. af børnene i undersøgelsen fra spansktalende hjem. I indsatsklasserne erstatter *Tools of the Mind* skoledistriktets etablerede undervisningsprogram i et helt skoleår.

Tools of the Mind bygger på en pædagogisk filosofi, som anser leg som den primære kilde til selvregulering. Derudover tages der udgangspunkt i fire grundlæggende principper:

- Børn konstruerer deres egen viden
- Udvikling kan ikke adskilles fra den sociale kontekst
- Læring kan lede udvikling
- Sproget spiller en central rolle i den mentale udvikling.

Undervisningsprogrammets 40 forskellige aktiviteter tager udgangspunkt i disse principper, idet de alle sigter mod at fremme børns evne til selvregulering gennem leg, der inkorporerer læse- og eller matematikøvelser. At lege købmand er et eksempel på en aktivitet, hvor børnene på samme tid træner deres basale matematikfærdigheder og evne til selvregulering. Sidstnævnte fordi de må tøjle deres umiddelbare handlingsimpulser for i stedet at tilpasse sig de sociale spilleregler, der gælder for deres rolle som enten købmand eller kunde. Alle aktiviteter er tilrettelagt på en måde, der opfordrer til brug af dramatisk leg⁴, selvregulerende privat tale⁵ og eksterne hjælpemidler, som fremmer opmærksomhed og hukommelse. Et eksempel på et eksternt hjælpemiddel er billeder af henholdsvis en mund og et øre, som i aktiviteten "Kammerat Læsning" indikerer, hvis tur det er til at læse, og hvis tur det er til at lytte. Det er afgørende, at de lærere, der implementerer *Tools of the Mind*, understøtter børnenes aktive udvikling af og involvering i den dramatiske leg. Konkret sker dette gennem fælles udvikling af legeplaner, som udgør en ydre ramme for legen.

⁴ I dramatisk leg dramatiserer børn realistiske såvel som urealistiske hændelser. Ifølge psykologen Lev Vygotskij kan børn udvikle sig gennem leg, såfremt de i legen udfører handlinger, som ligger ud over deres aktuelle udviklingstrin.

⁵ Ifølge Vygotskij bruger barnet privat tale i situationer, hvor dets tænkning er særligt udfordret. I disse situationer taler barnet højt med sig selv for at bruge talen som et selvregulerende styresystem.

Forud for implementering af indsatsen deltager lærerne i indsatsgruppen i fire dages introduktion til *Tools of the Mind*. I løbet af skoleåret besøger en ekspert i undervisningsprogrammet de deltagende klasser 30 min. hver uge. Såfremt lærerne har behov for det, er der mulighed for yderligere støtte. Lærerne i kontrolgruppen deltager ligeledes i en 4-dages workshop forud for indsatsen, blot med fokus på skoledistriktets almindelige undervisningsprogram.

Ved afslutningen af skoleåret udfylder lærerne i indsats- såvel som kontrolgruppen problemadfærdsskalaen af The Social Skills Rating System (SSRS). Derudover anvendes fem måleredskaber til at måle tidlige faglige færdigheder: Woodcock-Johnson Applied Math Problems and Letter-Word Identification Tests, Get Ready to Read, Wechsler Preschool Primary Scale of Intelligence Animal Pegs subtest, Peabody Picture Vocabulary Test-III (PPVT-III), Expressive One-Word Picture Vocabulary Test (EOWPVT), og Oral Language Proficiency Test (OLPT)(sidstnævnte kun til spansktalende elever). Indsatsens effekt på børnenes evne til selvregulering, som den viser sig gennem forekomsten af udadreagerende eller indadreagerende adfærd, belyses gennem en regressionsanalyse.

Studiet viser, at *Tools of the Mind* har **en positiv effekt på børnenes evne til selvregulering**, idet problemadfærd sjældnere forekommer i indsatsklasserne end i kontrolklasserne. Endvidere viser studiet, at indsatsen har **en positiv effekt på ordforråd og mundtlige sprogfærdigheder** (målt med Peabody Picture Vocabulary Test og Oral Language Proficiency Test), men ikke på de øvrige faglige mål.

4. **Bavarian, Niloofar; Kendra M. Lewis, David L. DuBois, Alan Acock, Samuel Vuchinich, Naida Silverthorn, Frank J. Snyder, Joseph Day, Peter Ji & Brian R. Flay: *Using Social-Emotional and Character Development to Improve Academic Outcomes: A Matched-Pair, Cluster-Randomized Controlled Trial in Low-Income, Urban Schools***

Dokument ID: 11149760

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges effekten af et skolebaseret undervisningsprogram med fokus på sociale og emotionelle kompetencer, **Positive Action (PA)** (se også abstract nr. 38, 43 og 51), på udsatte elevers motivation, fravær og faglige læring.

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg**, som forløber over seks år. I undersøgelsen deltager 14 skoler fra urbane lavindkomstområder. Skolerne er inddelt i syv sæt matchende skoler, baseret på bl.a. elevernes socioøkonomiske og etniske sammensætning, elevernes karaktergennemsnit og frafald samt kriminalitetsraten i lokalområdet. Skolerne fordeles herefter tilfældigt mellem indsats- og kontrolgruppe. I alt deltager 1.170 elever og 247 lærere i undersøgelsen.

PA-undervisningsprogrammet udgøres af seks forløb, som omhandler elevernes selvbiliede, positive handlinger for krop og sind, positive socioemotionelle handlinger med fokus på at trives med andre samt at styre, være ærlig over for og kontinuerligt forbedre sig selv. Undervisningsprogrammet består af 140 15-20-minutters lektioner per klassetrin i 0.-6. klasse, hvor der undervises i PA fire gange om ugen. I 7.-8. klasse består PA af 70 20-minutters lektioner, og der undervises i PA to gange om ugen. PA-programmet indebærer ligeledes træning for lærere, vejledere, familier og lokalsamfund, ligesom programmet fokuserer på at bruge undervisningsprogrammets lektioner og aktiviteter på skolen til at fremme yderligere positiv adfærd blandt eleverne, skolen, familier og lokalsamfundet. Det nærmere indhold i undervisningsprogrammet og dets implementering er ikke beskrevet.

Effekterne af indsatsen måles otte gang i løbet af indsatsen ved hjælp af spørgeskema-besvarelser fra elever, lærere og forældre. Spørgeskemaet til elever er sammensat af en række forskellige måleredskaber. Spørgeskemaet omhandler elevernes socioemotionelle udvikling og karakterdannelse (herunder prosociale interaktioner, ærlighed, selvkontrol, selvudvikling, respekt for lærere, respekt for forældre), empati, altruisme, inddadreagerende adfærd (bl.a. angst, positive følelser, negative følelser), udadreagerende adfærd (bl.a. mobbeadfærd, holdning til aggressiv adfærd), problemløsningsstrategier, selvværd, tilslutning til værdier og normer, utilfredshed med læring og opfattelse af skolens miljø. Spørgeskemaer til lærere og forældre udfyldes i fritiden og omhandler deres opfattelse af elevernes socioemotionelle udvikling og karakterdannelse, ansvarlighed, sociale kompetencer, udadreagerende adfærd, altruisme, motivation og faglig udvikling. Endelig indgår elevernes resultater i standardiserede tests i matematik og læsning samt fraværstatistikker fra skoledistrikterne. Effekten af PA-undervisningsprogrammet belyses med multilevel vækstmodeller.

Studiet viser **overordnet positive effekter af PA-undervisningsprogrammet.**

Nærmere betegnet viser studiet, at PA-indsatsen har en positiv effekt på elevers egne

rapporteringer af alle aspekter af socioemotional udvikling og karakterdannelse (prosociale interaktioner, ærlighed, selvkontrol, selvudvikling, respekt for lærere, respekt for forældre), empati, altruisme, indadreagerende adfærd i form af flere positive følelser, tilslutning til værdier og normer, og problemløsningsstrategier, idet eleverne i mindre grad anvender aggressive problemløsningsstrategier. På baggrund af elevernes besvarelser er eleverne i indsatsgruppen ligeledes mindre utilfredse med læring end eleverne i kontrolgruppen. Eleverne i indsatsgruppen har endvidere mindre fravær end eleverne i kontrolgruppen. Derimod viser **elevbesvarelserne ingen effekt af PA på udadreagerende adfærd eller opfattelse af skolens miljø**. Baseret på elevernes karakterer finder studiet **overordnet ingen effekt på elevernes karakterer i læsning og matematik**. Dog finder studiet positive effekter af programmet for afroamerikanske drenge karakterer i læsning.

Studiet finder på baggrund af lærernes besvarelser, at eleverne i indsatsgruppen udviser større motivation end eleverne i kontrolgruppen. Dette er dog den eneste positive effekt, som studiet finder på baggrund af lærernes og forældrenes besvarelser.

Endelig viser studiet, at effekten af PA på ærlighed, selvkontrol og respekt for lærere er større for piger end for drenge.

5. **Bernstein, Lawrence; Catherine Dun Rappaport, Lauren Olsho, Dana Hunt & Marjorie Levin: *Impact Evaluation of the U.S. Department of Education's Student Mentoring Program. Final Report***

Dokument ID: 11056438

Type: Rapport

Land: USA

År for udgivelse: 2009

År for dataindsamling: 2005-2007

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges effekten af et nationalt mentorprogram, **Student Mentoring Program**, på elevernes faglige resultater og engagement, personlige forhold og ansvarstagen samt højrisikoadfærd og kriminalitet. Programmet er målrettet udsatte elever (at risk students), hvilket forstås som elever, der mangler positive rollemodeller i deres hverdag, er i risiko for at droppe ud af skolen, er i risiko for ikke at kunne klare skolens faglige krav samt er i risiko for at blive involveret i kriminalitet.

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af i alt 2.573 elever i 4.-8. klasse. Eleverne er fordelt på to kohorter fra henholdsvis skoleåret 2005-2006 og 2006-2007. Eleverne er tilfældigt tildelt til enten indsatsgruppen, der tilbydes en mentor via mentorprogrammet, eller til kontrolgruppen, der står på venteliste til mentorprogrammet.

Mentorindsatsen indebærer, at frivillige og kirkelige organisationer samt skoledistrikter kan få midler til at gennemføre mentorprogrammer for elever i 4.-8. klasse, som er forankret på elevernes skoler. Skoledistrikterne og de frivillige og kirkelige organisationer tilbyder på denne baggrund mentorprogrammer, som har udsatte elever som målgruppe. Langt hovedparten af organisationerne bag mentorprogrammerne rapporterer, at de fokuserer målrettet på at forbedre elevernes faglige resultater (91 pct.), opbygge elevernes selvtillid (84 pct.), at give eleverne generel rådgivning (72 pct.) samt at på opbygge positive forhold (62 pct.).

Mentorindsatsen forløber over et skoleår, i gennemsnit 5,8 måneders aktivt mentorskab. I løbet af denne periode mødes mentorerne i gennemsnit med deres mentees 4,4 gange om måneden, hvor hvert møde i gennemsnit varer 1,1 time. Den hyppigst forekommende aktivitet, når mentor og mentee mødes, er at diskutere elevens forhold til forældre, lærere og andre voksne såvel som forholdet til jævnaldrende. Lidt over halvdelen af mentorerne diskuterer dette emne næsten hele tiden eller det meste af tiden, når de mødes med deres mentee. 43 pct. af mentorerne rapporterer, at de næsten hele tiden eller det meste af tiden hjælper eleven med skolearbejde.

96. pct. af mentorerne modtager en form for træning eller orientering, inden de påbegynder mentorforløbet. I gennemsnit er der tale om 3,4 timers træning. 41 pct. af mentorerne rapporterer, at de undervejs i mentorforløbet har adgang til træning relateret til mentorforløbet.

I studiet måles der på en lang række forskellige variable vedrørende elevernes faglige resultater og engagement (karakterer, faglig gennemslagskraft og tilhørsfølelse til skolen, fremmøde, orientering mod fremtiden), personlige forhold og ansvarstagen (interpersonelle forhold til voksne, personlig ansvarstagen, engagement i lokalsamfundet) samt højrisikoadfærd (adfærdsproblemer i skolen og hjemmet, fravær, stof- og alkoholforbrug samt rygning). I studiet indgår både spørgeskemabesvarelser fra eleverne selv såvel som data fra skolerne. Eleverne besvarer spørgeskemaer ved skoleårets start og

afslutning, mens der indhentes data fra skolerne ved skoleårets afslutning. Analysen af effekten af mentorprogrammet afdækkes ved hjælp af hierarkiske modeller.

Studiet viser, at **mentorprogrammet ikke har nogen overordnet effekt**. Dermed finder studiet, at elever i indsatsgruppen ikke opnår bedre faglige resultater og engagement, mere personlige forhold og ansvarstagen eller mindre højrisikoadfærd end elever i kontrolgruppen.

Imidlertid viser studiet, at **mentorprogrammet har en positiv effekt på visse undergrupperinger af elever i indsatsgruppen**. Studiet finder, at:

- Mentorprogrammet har en positiv indvirkning på drenges orientering mod fremtiden
- Mentorprogrammet har en positiv effekt på pigernes syn på deres faglige gennemslagskraft og følelse af tilhørsforhold til skolen
- Mentorprogrammet har en negativ effekt på drenges prosoziale adfærd
- Mentorprogrammet mindsker fraværsraten for elever under 12 år, mens den ingen effekt har på elever over 12 år.

6. **Bierman, Karen L.; John D. Coie, Kenneth A. Dodge, Mark T. Greenberg, John E. Lochman, Robert J. McMahon & Ellen Pinderhughes: *The Effects of a Multiyear Universal Social-Emotional Learning Program: The Role of Student and School Characteristics***

Dokument ID: 11056274

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2010

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges effekten af et flerårigt socioemotionelt undervisningsprogram, **Fast Track PATHS** (*Promoting Alternative Thinking Strategies*), på elevernes socioemotionelle kompetencer. Studiet undersøger endvidere, hvorvidt elev- og skolekarakteristika medierer effekten af undervisningsprogrammet.

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg**, som forløber over tre år. Skoler fra tre områder i USA med middel til lav socioøkonomisk status deltager i undersøgelsen. I hvert af de tre områder deltager ca. 12 skoler fra højrisikoområder, forstået som områder med megen ungdomskriminalitet og anholdelser af mindreårige. Disse skoler inddeles i matchede sæt, som er ens med hensyn til skolestørrelse, elevernes faglige resultater, fattigdom og etnisk sammensætning. Disse sæt af skoler fordeles herefter tilfældigt mellem indsats- og kontrolgruppe. I alt deltager 2.937 børn i undersøgelsen fra 1.-3. klasse.

Fast Track PATHS er et universelt program, som fokuserer på at forbedre elevernes socioemotionelle kompetencer. Undervisningsmaterialet i 1. klasse består af 57 lektioner, i 2. klasse 46 lektioner og i 3. klasse 48 lektioner. På tværs af de tre klassetrin er undervisningsmaterialet sammensat som følger:

- Ca. 40 pct. af lektionerne fokuserer på færdigheder relateret til at forstå og kommunikere følelser. I løbet af disse lektioner introduceres følelsesord, og situationer, der kan lede til disse følelser, beskrives. Elevernes hjælpes med at forstå, hvordan de kan genkende disse følelser hos sig selv og andre. Børnene undervises endvidere i at forstå forskellen mellem følelser og adfærd, samt hvad der er passende adfærd. I undervisningen anvendes *Feeling Faces*, som en teknik, der skal hjælpe børnene med at anvende den nye viden. *Feeling Faces* er små kort med ansigter, hvor eleverne med stregtegninger illustrerer specifikke følelser. Den enkelte elev har et sæt *Feeling Faces* liggende på sit eget bord. I løbet af skoledagen anvendes *Feeling Faces* som en nem måde for eleverne at kommunikere deres følelser, ligesom kortene giver eleverne et direkte indblik i, hvordan følelser ændrer sig i løbet af dagen.
- Ca. 30 pct. af lektionerne sigter mod at forbedre elevernes sociale adfærd. Lektionerne omhandler at danne og opretholde venskaber, at opføre sig pænt (vente på at det bliver ens tur, lade andre deltage i lege), at blive gode venner igen efter konflikt, at udtrykke sin holdning og at lytte til andre. I 3. klasse indføres samarbejds-evner ligeledes som en del af fokus i lektionerne. Derudover fremmes positiv adfærd i hver lektion, eksempelvis ved at en elev får rollen som lærerens hjælper (*PATHS Kid of the Day*). Lærerens hjælper får komplimenter fra klassekammeraterne og læreren.
- Ca. 30 pct. af lektionerne fokuserer på selvkontrol og problemløsning. Udviklingen af elevernes selvkontrol og problemløsningsfærdigheder tager udgangspunkt i en plakat, der minder om et trafiklys med rød, gult og grønt lys (control signals poster). Eleverne lærer, at de i en frustrerende situation først skal gå til det røde lys

for at stoppe op, tænke sig om og identificere problemet, før de handler. Når problemet er identificeret, kan eleverne gå til det gule lys og lave en plan. Her overvejer eleverne de mulige løsninger og vælger derefter den bedste løsning. Det næste skridt er at afprøve planen ved det grønne lys og derefter evaluere planens effektivitet og på ny gå igennem de tre trin, hvis planen viser sig ikke at være effektiv.

Færdighederne i *Fast Track PATHS* præsenteres via klassebaseret undervisning, eksemplificerende historier eller videopræsentationer. Herefter følger diskussion og rollespilsaktiviteter, som giver eleverne mulighed for at øve færdighederne, ligesom læreren får mulighed for at monitorere elevernes forståelse af færdighederne. Hver lektion varer 20-30 minutter, og der gennemføres to-tre lektioner om ugen.

Undervisningsprogrammet implementeres af lærerne med støtte fra eksterne konsulenter. Ved studiets start deltager lærerne i et 2-dages træningsforløb i *Fast Track PATHS*. I løbet af undersøgelsens forløb understøttes lærerne af uddannelseskonsulenter, som vejleder lærerne og giver dem feedback vedrørende implementeringen af undervisningsprogrammet. Uddannelseskonsulenterne bruger i gennemsnit en til halvanden time i hvert klasselokale per uge.

I studiet måles elevernes socioemotionelle udvikling med to mål, udfyldt af henholdsvis lærerne og eleverne. Lærerne udfylder Teacher Observation of Classroom Adaption (TOCA-R) vedrørende elevernes accept af autoritet, kognitive koncentration og sociale kompetence fire gange i løbet af undersøgelsens forløb. For det andet indsamles der hvert år i undersøgelsens forløb sociometriske nomineringer (sociometric nominations), hvor eleverne nominerer klassekammerater, der passer til beskrivelser af henholdsvis udadreagerende, hyperaktiv/forstyrrende og prosocial adfærd. På skoleniveau anvendes endvidere andelen af eleverne, der modtager gratis skolemad eller skolemad til reduceret pris som et mål for elevernes socioøkonomiske sammensætning. På elevniveau indgår endvidere elevernes køn og deres initiale niveau af problemadfærd. Effekten af *Fast Track PATHS* på elevernes socioemotionelle kompetencer belyses med multilevel regressionsanalyser.

Studiet viser **overordnet positive effekter af *Fast Track PATHS* på elevernes socioemotionelle kompetencer**. Baseret på de lærerudfyldte mål viser studiet, at elever i indsatskolerne i 3. klasse klarer sig bedre med hensyn til accept af autoritet, kognitiv koncentrationsevne og sociale kompetencer end eleverne på kontrolskolerne. For både accept af autoritet, kognitiv koncentrationsevne og sociale kompetencer gælder endvidere, at effekten af undervisningsprogrammet medieres af skolernes socioøkonomiske sammensætning, således at effekten af programmet er mindre på skoler med den laveste socioøkonomiske sammensætning. Ligeledes viser studiet, at effekten af undervisningsprogrammet på elevernes accept af autoritet medieres af elevernes initiale niveau af problemadfærd, således at effekten er størst for elever med et højt niveau af problemadfærd som udgangspunkt. Studiet viser ligeledes at, **programmet har positive effekter på to ud af tre sociometriske nomineringer for drenge, henholdsvis udadreagerende og hyperaktiv/forstyrrende adfærd**. Således mindsker *Fast Track PATHS* forekomsten af udadreagerende og forstyrrende adfærd hos drenge i indsatsgruppen sammenlignet med udviklingen i kontrolgruppen. Studiet viser endvidere, at den største effekt af undervisningsprogrammet ses på skoler, hvor elevmobiliteten er mindre.

Studiets resultater skal tages med det forbehold, at der sideløbende med den universelle indsats, som er fokus i dette studie, er gennemført en målrettet indsats for børn i højrisikogruppen for at udvikle adfærdsproblemer. Disse børn er ikke medtaget i under-

søgelsen, men det er muligt, at den målrettede indsats for børn i højrisikogruppen er afgørende for effekten af den universelle indsats.

7. Brackett, Marc A., Susan E. Rivers, Maria R. Reyes & Peter Salovey: *Enhancing academic performance and social and emotional competence with the RULER Feeling Words Curriculum*

Dokument ID: 11124811

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges effekten af et socioemotionelt undervisningsprogram, ***RULER Feeling Words Curriculum***, på elevers socioemotionelle kompetencer og faglige læring.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med deltagelse af 273 elever i 5. og 6. klasse fra tre skoler i Long Island, New York, USA. Eleverne har en relativt velstående socioøkonomisk baggrund. Indsatsgruppen, der undervises i *RULER*-undervisningsprogrammet, udgøres af 5. klasserne på to af skolerne og 6. klasserne på den tredje skole. Kontrolgruppen modtager undervisning som vanligt og udgøres af de resterende 5. og 6. klasser på de tre skoler.

RULER-undervisningsprogrammet er et universelt program, som kan anvendes i 0.-8. klasse. Programmet fokuserer på at give elever færdigheder, som fremmer deres socioemotionelle kompetencer. *RULER*-færdighederne udgøres af:

- Recognize: At genkende følelser hos sig selv og andre
- Understand: At forstå baggrunden og konsekvenserne af et bredt spektrum af følelser
- Label: At rubricere følelser baseret på et sofistikeret ordforråd
- Express: At udtrykke følelser på en socialt accepteret måde
- Regulate: At regulere egne følelser på en effektiv måde.

I *RULER*-undervisningsprogrammet integreres tilegnelsen af disse færdigheder i den almindelige undervisning. Undervisningsprogrammet sigter mod at give eleverne en dyb forståelse af følelsesord (feeling words), som beskriver menneskelige oplevelser såsom begejstring, skam, fremmedgørelse og engagement. I hvert undervisningsforløb fokuseres der på et følelsesord, og forløbet består af følgende seks trin:

- Eleverne lærer et følelsesord ved at dele personlige oplevelser, som er relateret til ordets betydning
- Eleverne fortolker og forklarer, hvordan abstrakte figurer symbolsk repræsenterer et følelsesord
- Eleverne associerer følelsesordene til faglige emner og begivenheder i deres hverdag
- Eleverne diskuterer følelsesord med familiemedlemmer derhjemme
- Eleverne diskuterer emner fra trin 3 og 4 i klasseværelset
- Eleverne skriver kreative historier, hvor de anvender følelsesord.

RULER-indsatsen forløber over et helt skoleår (ca. syv måneder) og implementeres i engelskundervisningen. Forud for implementeringen af *RULER*-indsatsen modtager lærerne i både indsats- og kontrolgruppen et tretimers kursus i emotionelle kompetencer. Lærerne i indsatsgruppen modtager endvidere halvanden dags træning i implementering af *RULER*-indsatsen samt en manual om indsatsen. I løbet af indsatsperioden besøger forskningsteamet skolerne fire gange, hvor de mødes med lærerne i indsatsgrup-

pen og besvarer deres spørgsmål og følger op på implementeringen. Ved skoleårets afslutning har alle lærerne i indsatsgruppen minimum gennemført 12 ud af 15 *RULER*-undervisningsforløb (ca. 72 lektioner).

Elevernes socioemotionelle kompetencer måles to gange i løbet af indsatsperioden, henholdsvis seks uger inde i skoleåret og seks uger inden skoleårets afslutning, med Behavioral Assessment System for Children (BASC), der udfyldes af elevernes lærere. BASC består af fire dimensioner, herunder eksternalisering af problemer (hyperaktivitet, udadreagerende, adfærdsproblemer), internalisering af problemer (angst, depression mv.), problemer i skolen (koncentrationsbesvær, problemer med læring) og tilpasning (sociale færdigheder, lederskab, studiefærdigheder). Elevernes faglige læring måles ved hjælp af elevernes karakterer i matematik og engelsk samt deres arbejdsvaner. Effekten af *RULER*-indsatsen på elevernes socioemotionelle kompetencer belyses med variansanalyse.

Studiet indikerer, at **elever i klasser, som undervises i *RULER*-programmet, har bedre tilpasningsevner og færre problemer i skolen** ved eftertesten end elever i kontrolgruppen. Til gengæld finder studiet ingen forskel mellem de to grupper med hensyn til internalisering og eksternalisering. Studiet indikerer endvidere, at **eleverne i indsatsgruppen opnår bedre resultater i engelsk og har bedre arbejdsvaner end eleverne i kontrolgruppen**. Imidlertid ses ingen effekten af indsatsen på elevernes resultater i matematik. Studiets resultater skal dog udlægges med det forbehold, at indsatsgruppen opnår bedre resultater på tilpasningsdimensionen af BASC ved førtesten.

8. Bradshaw, Catherine P.; Tracy E. Waasdorp & Philip J. Leaf: *Effects of School-Wide Positive Behavioral Interventions and Supports on Child Behavior Problems*

Dokument ID: 11357890

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: 2002-2007

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges det, om den skolebaserede, universelle forebyggelsesstrategi **School-Wide Positive Behavioral Interventions and Supports (SWPBIS)** har effekt på elevers selvregulering, prosociale adfærd, koncentrationsevne, forstyrrende adfærd samt antal henvisninger til rektors kontor og midlertidige bortvisninger fra skolen.

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 12.344 elever fordelt på 37 offentlige grundskoler i en række amerikanske stater (indsats n = 16 skoler; kontrol n = 21 skoler). Forebyggelsesstrategien implementeres over en 4-årig periode. Ved indsatsens start går de deltagende elever i henholdsvis 0. klasse, 1. klasse og 2. klasse, og ved indsatsens afslutning går de i 3., 4. og 5. klasse. Skolerne i kontrolgruppen implementerer ikke SWPBIS i den 4-årige forsøgsperiode.

SWPBIS er en universel indsats, idet den retter sig mod hele skolens organisering og kultur. Indsatsen sigter mod at forebygge og reducere adfærdsproblemer, som kan virke hæmmende for indlæring og faglig udvikling. Dette skal ske gennem tydelig formidling af forventninger til god elevadfærd samt udvikling af procedurer til at gribe tidligt ind over for elever, som er i risikogruppen. Det er hensigten, at data fra skolens administrative system (elevjournaler) skal anvendes til at identificere elever, som er i risikogruppen for at udvikle adfærdsproblemer. Antal henvisninger til rektors kontor (disciplinary office referrals) anvendes som indikator for dette. Såfremt skolen skønner, at det er nødvendigt, kan elever i risikogruppen henvises til smågruppebaserede eller individuelle delindsatser, som mere koncentreret arbejder med udvikling af selvregulering, prosocial adfærd og opmærksomhed.

Forud for implementeringen af SWPBIS oprettes der arbejdsgrupper på alle indsatskoler. Disse grupper sammensættes af fem til seks lærere og repræsentanter for skolens administrative personale. Arbejdsgrupperne deltager i to dages træning en gang, før indsatsen igangsættes, og en gang årligt i løbet af indsatsperioden. Derudover modtager alle skoler i indsatsgruppen månedlig sparring og støtte fra en vejleder i adfærdsstøtte (behaviour support coach). Vejlederne superviseres af det pågældende skole-distrikt.

The Teacher Observation of Classroom Adaption – Checklist (TOCA-C) anvendes til at dokumentere de enkelte elevers udadreagerende og forstyrrende adfærd, koncentrationsproblemer, prosociale adfærd og selvregulering. TOCA-C udfyldes af lærerne ved fem lejligheder. Derudover anvendes informationer om henvisninger til rektors kontor og midlertidige bortvisninger fra skolen som indikatorer for adfærdsproblemer. Indsatsens effekt belyses ved hjælp af hierarkiske lineære modeller.

Studiet viser, at indsatsen har **en positiv effekt på alle mål på nær midlertidige bortvisninger**. Således udviser eleverne i indsatsgruppen i mindre grad forstyrrende adfærd og koncentrationsbesvær end eleverne i kontrolgruppen. Ligeledes udviser ele-

verne i indsatsgruppen i højere grad prosocial adfærd og evne til selvregulering end eleverne i kontrolgruppen. Disse effekter er stærkest for elever, som gik i 0. klasse, da indsatsen blev igangsat⁶. Endelig modtager piger på *SWPBIS*-skoler sjældnere henvisninger til rektors kontor, end piger på skoler der ikke anvender strategien, mens der ingen forskel er for drenge.

En implementeringsanalyse viser, at alle skoler i indsatsgruppen i høj grad implementerer indsatsen som foreskrevet.

---

⁶ Det bemærkes, at alle effektstørrelser er relativt beskedne. Ifølge forskerne bag undersøgelsen er dette normalt i studier af universelle indsatser, som er målrettet hele elevgruppen.

9. Chalmers-MacDonald, Jennifer H.: The effects of a culture-based social skills program on the prosocial behaviour of elementary school boys and girls

Dokument ID: 11125568

Type: Doktorafhandling

Land: Canada

År for udgivelse: 2005

År for dataindsamling: 2001 - 2004

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges det, om en klassebaseret indsats, **The Social Skills program**, med fokus på udvikling af sociale kompetencer har effekt omtrent 2,5 år efter dens afslutning. Den overordnede effekt såvel som effekter for drenge og piger undersøges. Alle elever i undersøgelsen går på 1., 2. eller 3. klassetrin ved indsatsens start.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med før- og eftermåling. De 145 deltagende elever går på to skoler i to isolerede samfund i Canadas nordvestlige territorier nord for polarcirklen (indsats n = 78 elever på skole A; kontrol n = 67 elever på skole B). Begge skoler er kendetegnet ved, at 99,9 pct. af eleverne tilhører den oprindelige befolkningsgruppe⁷. Indsatsen består af 10 lektioner, som leveres over 10 sammenhængende uger.

The Social Skills program er en kulturbaseret indsats, idet den tager udgangspunkt i det såkaldte *Dene Kede Curriculum*, som er udviklet af ældre (elders) fra de fem regioner i de nordvestlige territorier. Blandt de pågældende oprindelige befolkningsgrupper har ældre personer høj status i kraft af deres erfaring og viden. I Dene-perspektivet bør en persons relationer til andre mennesker være baseret på samarbejde, konsensus og ønsket om gruppens velbefindende. Selvforholdet kræver løbende selvevaluering og bør være baseret på selvværd. Formålet med *the Social Skills program* er at lære eleverne at leve i overensstemmelse med Dene-perspektivet. Programmet består af 10 lektioner, som er beskrevet i detaljerede trin-for-trin-vejledninger. I de 10 lektioner fokuseres der på forskellige sociale kompetencer, herunder kommunikation, håndtering af følelser, assertiv adfærd, vrede, empati, samarbejde, selvkontrol, problemløsning og konflikt-håndtering, ansvarlighed og respekt. Hver lektion kan bestå af en eller flere aktiviteter:

- Logbog (student workbook): Eleverne noterer, hvad de har lært
- Dagbogsskrivning (journaling): Eleverne skriver om tanker, følelser og oplevelser og bliver dermed i stand til at reflektere over sig selv og den sociale omverden
- Fælles rundkreds (sharing circles): I rundkredsen deler eleverne følelser og oplevelser med hinanden. Formålet med rundkredsen er at lære eleverne god, prosocial adfærd, herunder assertiv adfærd og kommunikation.

The Social Skills Rating Scale (SSRS) udfyldes af lærerne før indsatsen og tre år efter dens afslutning. Måleredskabet består af tre skalaer, som adresserer henholdsvis samarbejde, assertiv adfærd og selvkontrol. Indsatsens effekt belyses gennem en variansanalyse.

Overordnet indikerer studiet, at indsatsen har **en positiv effekt på de deltagende elevers sociale kompetencer**. Effekten er moderat for drenge, idet drengene i indsatsgruppen scorer højere på SSRS end drengene i kontrolgruppen. Derimod kan der ikke påvises en forskel i SSRS-scoren mellem pigerne i indsatsgruppen og kontrolgruppen.

⁷ Den oprindelige befolkning er overrepræsenteret i Canadas kriminalitets-, alkohol- og stofmisbrugsstatistikker.

Det bør bemærkes, at *the Social Skills program* er et delelement af den skolebaserede indsats *Culture-Based Outdoor Classroom (Crime Prevention)*, som ikke er beskrevet nærmere i studiet. Det fremgår ikke, om eleverne i indsatsgruppen deltager i andre aktiviteter relateret til den skolebaserede indsats, hvorfor det ikke kan udelukkes, at indsatsens effekt skyldes andre elementer af den skolebaserede indsats.

10. Chan, Christian S.; Jean E. Rhodes, Waylon J. Howard, Sarah R. Lowe, Sarah E. Schwartz & Carla Herrera: *Pathways of Influence in School-Based Mentoring: The Mediating Role of Parent and Teacher Relationships*

Dokument ID: 11057870

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: 2004-2005

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges det, om mentorordningen **Big Brothers Big Sisters (BBBS)** har effekt på 4.-9. klasses elevers prosociale adfærd, problemadfærd (misconduct), selv-værd og faglige selvtillid, indstilling til at gå i skole (academic attitudes) og faglige niveau. Specifikt undersøges det, om kvaliteten af relationen mellem mentor og mentee har effekt på de pågældende mål. Det undersøges også, om kvaliteten af elevens forhold til forældre og lærere medierer effekten af mentorprogrammet, således at elever med gode forhold til forældre og/eller lærere har større udbytte af at deltage i mentorordningen.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperiment** med før- og eftermåling. 1.100 elever på 4.-9. klasses trin fra 67 skoler deltager i forsøget (indsats n = 526; kontrol n = 574). Hovedparten af eleverne i indsatsgruppen er mellem 9 og 12 år (84,8 pct.), og omtrent halvdelen tilhører en etnisk minoritet (53,4 pct.). Det er hensigten, at mentorordningen skal være aktiv i et skoleår (dvs. 9 mdr.), men på grund af sen opstart og/eller tidlig afslutning af nogle mentorrelationer, varer indsatsen i gennemsnit 5,1 måneder. På hovedparten af de deltagende skoler mødes mentorerne med deres mentees én gang om ugen, men på en mindre andel af skolerne sker det mindre hyppigt. Dette resulterer i en gennemsnitlig hyppighed på 3,1 månedlige møder mellem mentor og mentee. Eleverne i kontrolgruppen deltager ikke i mentorprogrammet i løbet af indsatsperioden.

Formålet med mentorordningen er at fremme tillidsfulde relationer mellem elever og ældre, mere erfarne personer, som ikke optræder i en forælderrolle. Mentorernes opgave er at yde vejledning, støtte og opmuntring⁸. Indsatsen bygger på teori og forskning om social læring. Antagelsen er, at en tillidsfuld relation til en ældre person, som hverken er lærer eller forælder, vil understøtte elevens socioemotionelle såvel som faglige udvikling. Møderne mellem mentor og mentee finder typisk sted i frokostpausen eller efter skoletid og altid på elevens skole. 49,7 pct. af mentorerne er gymnasieelever (high school students), 15,6 pct. er universitetsstuderende (college students), mens de resterende 34,5 pct. mentorer ikke er studerende. Mentorernes gennemsnitsalder er 24,6 år, hovedparten er kvinder (72,2 pct.), og hovedparten er hvide amerikanere (76,5 pct.). Alle mentorer deltager i forberedende træning forud for igangsættelse af indsatsen⁹.

Der anvendes en række forskellige måleredskaber til at måle indsatsens effekt. Alle mål på nær fagligt niveau rapporteres af eleverne selv. Problemadfærd måles med 11 spørgsmål fra Brown, Clasen og Eischers spørgeskema om negativ adfærd (fx at komme op at slås og ødelægge noget med vilje). Prosocial adfærd måles med en skala bestående af fem spørgsmål (fx om hyppighed af at hjælpe andre). Elevernes indstilling til at gå i skole måles med School Connection Scale og School Connectedness subscale. Førstnævnte består af tre udsagn, fx "Jeg glæder mig hver dag til at komme i skole, og

⁸ Hvordan dette konkret foregår uddybes ikke.

⁹ Omfanget og indholdet af denne træning fremgår ikke af artiklen.

sidstnævnte består af seks udsagn, fx "Det er vigtigt for mig at klare mig godt i skolen". Selvværd og faglig selvtillid måles ved hjælp af tre selvrapporteringsskalaer: Self-Perceptions of Academic Abilities (tilpasset version af Self-Perception Profile for Children - SPPC), Social Acceptance (subskala af SPPC) og Global Self-Worth. Endelig adresseres fagligt niveau gennem lærerens vurdering af den enkelte elev på en fem-punktsskala fra under forventet niveau (below grade level) til fremragende.

Derudover anvendes en række måleredskaber til at måle kvaliteten af elevernes relation til henholdsvis mentor, lærer og forældre, som antages at være mellemliggende variable. Kvaliteten af mentorrelationen adresseres ved hjælp af Youth-Centered Relationship (YCR) og Youth Emotional Engagement (YEE). YCR består af fem udsagn, fx "Min mentor spørger mig altid, hvad jeg har lyst til at lave". YEE består af otte udsagn, fx "Jeg er spændt, når jeg er sammen med min mentor". Kvaliteten af elevens forhold til sin lærer måles ved hjælp af Teacher Relationship Quality scale (TRQ) og Hemingway Measure of Adolescent Connectedness (MAC). TRQ består af fem udsagn, fx "Jeg kommer godt ud af det med min lærer i år". MAC består af fem udsagn, fx "Jeg går op i, hvad min lærer synes om mig". Endelig adresseres elevens forhold til sine forældre ved hjælp af to skalaer af Inventory of Parent and Peer Attachment (IPPA) og Parent Communication. Mentorordningens effekt belyses via økonometriske modeller.

Studiet viser, at mentorordningen har **indirekte positive effekter på elevernes selvværd og faglige selvtillid, prosociale adfærd, elevernes indstilling til at gå i skole og problemadfærd**. Effekterne er indirekte i den forstand, at en god relation mellem mentor og mentee forbedrer elevens relation til henholdsvis sine lærere og forældre, og at det er denne forbedring, som har en direkte positiv effekt på selvværd og faglig selvtillid, prosocial adfærd og indstilling til at gå i skole. Til gengæld er der **ingen effekt på fagligt niveau**.

11. Danmarks Evalueringsinstitut: Madlejr. Evaluering af et Pilotprojekt

Dokument ID: 11357898

Type: Rapport

Land: Danmark

År for udgivelse: 2014

År for dataindsamling: 2013

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet er en virkningsevaluering af **Madlejr**, som er et lejrskolekoncept udviklet i samarbejde mellem Arla Fonden og Madkulturen. Studiet undersøger hvorvidt madlejren bidrager til at styrke elevernes personlige, alsidige udvikling, herunder deres hand-
lekompentence, og i givet fald hvordan madlejren bidrager til dette¹⁰.

Formålet med en virkningsevaluering er at identificere, hvad der virker og under hvilke omstændigheder. Virkningsevalueringen er baseret på et **casestudie** med brug af et **kvalitativt forskningsdesign**, som inddrager observationer af eleverne på madlejren, situerede interviews med elever, lærere og kokke på madlejren og en opfølgende fokusgruppe med de lærere, som sammen med deres klasse har været på madlejr. Otte lærere og deres i alt otte klasser fra to skoler i Holstebro og to skoler i Roskilde indgår i evalueringen¹¹. Eleverne går alle på 4., 5., 6. eller 7. klassesettrin. Opholdet på madlejren varer en skoleuge.

Madlejren har et konkret såvel som et mere generelt sigte. For det første har det tværfaglige lejrskoleforløb til formål at lære eleverne færdigheder i et køkken, give dem viden om råvarer og sætte fokus på madens og måltidets sociale betydning¹². For det andet har madlejren til formål at indgyde eleverne mod til at prøve nye ting, skabe engagement og eftertænkning i en bredere sammenhæng. Antagelsen er, at nye rammer og nye læringsmetoder kan virke fremmende for dette. Konkret anvender madlejren en skemaløs struktur, som giver mulighed for fordybelse i længerevarende og sammenhængende processer, og innovationsdidaktik, som i højere grad end traditionel undervisning aktiverer og engagerer eleverne. Madlejren er inddelt i tre faser og inkluderer undervisningsmateriale med aktiviteter til før, under og efter lejrskoleopholdet:

1. I første fase (førlev) er det hensigten, at læreren og eleverne skal forberede sig på opholdet på madlejren gennem forskellige opgaver (hvilke opgaver fremgår ikke).
2. Anden fase er selve opholdet, som varer fem dage. Under opholdet står klassens lærer, madlejrens kokke og naturvejleder for aktiviteterne. Eleverne samler krydderurter, fileterer fisk, slagter høns, laver bål og tilbereder fælles måltider. Det er hensigten, at den skemafri ramme og innovationsdidaktikken motiverer eleverne til at deltage, smage ny mad, arbejde sammen på nye måder og til at være undersøgende og lære.
3. I den afsluttende fase (efterlev) er det hensigten, at læreren og eleverne efter lejrskolen skal arbejde videre med påbegyndte opgaver og processer.

¹⁰ Evalueringen søger at besvare tre spørgsmål, hvoraf et er relevant i forbindelse med nærværende kortlægning. De øvrige to evalueringsspørgsmål lyder som følger: 1) Bidrager madlejren til at give lærerne nye didaktiske redskaber, hvor mad og måltider indgår i en tværfaglig undervisningssammenhæng og i givet fald hvordan? 2) Bidrager madlejren til at udvikle elevernes madmod, madglæde, råvarekendskab og deres lyst til at lave mad i dagligdagen og i givet fald hvordan?

¹¹ Det præcise antal elever fremgår ikke af rapporten.

¹² Denne del af studie er uden for denne kortlægnings fokus.

Den kvalitative analyse tager afsæt i indsats teorien og anvender observations- og interviewmateriale til at undersøge, om og hvordan madlejren bidrager til at styrke elevernes personlige, alsidige udvikling.

Overordnet peger evalueringen på, at madlejren bidrager til at styrke elevernes alsidige udvikling. Analysen indikerer, at især fire forhold er med til at understøtte dette:

For det første indikerer analysen, at oplevelsen af **at møde sin grænse og overvinde den kan være med til at styrke elevernes handlekompetence og mod på at prøve nyt**. Et eksempel på dette er opgaven med at filetere fisk, som nogle elever først oplever som meget grænseoverskridende for efter et stykke tid at få mod på det og til slut gennemføre det. I denne sammenhæng er det afgørende, at læreren ikke skynder på eleverne, men at der er tid til at samle mod og gå til og fra opgaven.

For det andet indikerer analysen, at det **at følge en sammenhængende proces fra start til slut kan virke motiverende og give lyst til at lære**. Et eksempel på dette er først at samle urter og slagte en høne, dernæst tilberede og spise måltidet og til sidst bruge resterne i en indbagt pizza på bål dagen efter. Fraværet af den vante ske-mastruktur fremhæves som vigtig i denne sammenhæng, da indlæringen på denne måde ikke fragmenteres.

For det tredje indikerer analysen, at det **at være en del af et ligeværdigt fællesskab kan være med til at styrke klassens fællesskab og udvikle elevernes sociale kompetencer, herunder deres samarbejdsevne og dannelse**. Ifølge analysen kan fællesskabet om madlavningen og måltidet være med til at udfordre de faste roller og klassens hierarki, idet eleverne får mulighed for at bringe andre kompetencer i spil end i den almindelige undervisning.

For det fjerde indikerer analysen, at det **at få ansvar for praktiske ting i forbindelse med madlavningen kan virke motiverende og øge elevernes lyst til at være hjælpsomme**. Læreren og kokkenes tillid til, at eleverne kan løfte opgaven, fremhæves som særligt vigtigt i denne sammenhæng.

Afslutningsvis bemærkes det, at madlejrens betydning for elevernes alsidige udvikling fortrinsvis tilskrives selve opholdet. Fokusgruppen med lærere viser, at klasserne ikke har gennemført alle forberedelsesaktiviteter, idet undervisningsmaterialet opleves som for omfattende. Desuden arbejder klasserne ikke i særlig høj grad videre med opgaver relateret til madlejren efter opholdet.

12. DeRosier, Melissa E. & Sterett H. Mercer: *Improving student social behavior: The effectiveness of a story telling-based character education program*

Dokument ID: 11125461

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2007

År for dataindsamling: 2006-2007

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges effekten af indsatsen **LifeStories for Kids** på 0.-5. klasses elevers sociale adfærd. Indsatsen består af to separate undervisningsforløb, hvoraf det ene er målrettet elever på 0.-2. klassetrin, og det andet er målrettet elever på 3.-5. klassetrin.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med deltagelse af 1.975 elever i 0.-5. klasse på fire skoler i samme skoledistrikt i North Carolina, USA¹³. Indsatsen varer ni uger og består af 60-90 minutters ugentlig undervisning, som typisk er fordelt på to dage. Eleverne på de to kontrolskoler modtager ikke indsatsen i indsatsperioden.

LifeStories for Kids kombinerer elementer fra undervisningsforløb med fokus på dannelse (character education - CE) og undervisningsforløb med fokus på sociale kompetencer (social skills training - SST). CE sigter typisk mod at fremme kerneværdier og personlighedstræk, som anses som fundamentale for god dannelse, gennem universel undervisning til alle elever. SST er kendetegnet ved konkrete metoder og aktiviteter, som har til hensigt at træne positive sociale kompetencer. *LifeStories for Kids* adopterer CE-programmers universelle tilgang og SST-programmers konkrete aktiviteter. Kernen i *LifeStories for Kids* er at gøre komplekse sociale kompetencer, valg og dilemmaer håndgribelige og genkendelige for børn gennem fortællingen som medie. De to undervisningsforløb består af ni fortællinger af 5-10 minutters varighed, som fremføres af en professionel fortæller på video. I videoklippene akkompagneres fortællingen af illustrative tegninger og billeder, som refererer til fortællingens indhold. Antagelsen er, at den levende og varierende formidlingsform vil fremme elevernes forståelse af fortællingernes budskab.

I undervisningsprogrammet målrettet elever i 0.-2. klasse omhandler de ni fortællinger henholdsvis a) mod, b) god dømmekraft, c) integritet, d) venlighed, e) vedholdenhed, f) respekt, g) ansvarlighed, h) selvdisciplin og i) fællesskab. I undervisningsprogrammet målrettet elever i 3.-5. klasse omhandler de ni historier henholdsvis a) fordele ved gensidig respekt og konsekvenser af egoisme, b) fordele ved samarbejde og værdien af forskellighed, c) kompromisser og gruppearbejde, d) at sætte sig i en andens sted (perspective taking) og ærlighed, e) formodninger baseret på forskelle og retfærdighed, f) mod og værdien af at udfordre sine formodninger, g) mobning versus venlighed, h) klikedannelse og medfølelse og i) kulturel accept og tolerance. I begge undervisningsprogrammer består de enkelte forløb relateret til de enkelte fortællinger af tre faser:

1. Først ser klassen en af de ni fortællinger på video. Elever i 3.-5. klasse har også mulighed for at genopfriske hukommelsen ved hjælp af tilhørende bøger.
2. Derefter deltager klassen i en fælles, lærerstyret diskussion af fortællingen. I undervisningsforløbet målrettet 0.-2. klasse er formålet, at eleverne i fællesskab definerer og redegør for de dannelseskompetencer (character traits), som demonstreres i fortællingen, og fortællingens morale. I undervisningsforløbet målrettet 3.-5.

¹³ Hverken fordeling på indsats- og kontrolgruppe eller på klassetrin fremgår af studiet.

klasse er diskussionens formål, at eleverne i fællesskab definerer fortællingens hovedpointer og relaterer de dannelseskompetencer, som demonstreres i fortællingen, og fortællingens morale til personlige erfaringer og oplevelser.

3. I sidste fase forstærkes elevernes forståelse af fortællingens indhold gennem klassebaserede aktiviteter og hjemmeopgaver. I undervisningsprogrammet målrettet de yngste elever kan læreren vælge mellem fem aktiviteter: a) Flipbøger¹⁴, som illustrerer fortællingens indhold, anvendes som udgangspunkt for gruppebaseret genfortælling og diskussion, b) kreativ historiefortælling, hvor flere elever i fællesskab digter videre på historien, c) rollespil, hvor eleverne udforsker betydningen og konsekvenserne af fortællingens morale, d) billedkunstaktiviteter, hvor eleverne på kreativ vis udforsker fortællingens indhold og relaterer fortællingen til egne oplevelser, og e) opgaveark, som forbinder fortællingens indhold til andre fagområder. I undervisningsprogrammet målrettet de ældre elever kan læreren ligeledes vælge mellem fem aktiviteter: a) Kortlægning af fortællingens indhold og elementer, b) kreativ historiefortælling, c) skriftsproglige øvelser med henblik på at analysere fortællingen, d) mundtlige og skriftsproglige øvelser med henblik på at relatere fortællingen til elevernes personlige erfaring og oplevelser, og e) opgaveark, som forbinder fortællingens indhold til andre fagområder.

Lærerne på de to indsatskoler deltager i en 3-timers workshop forud for indsatsens implementering, hvor de bl.a. introduceres til en detaljeret trin-for-trin-vejledning. De har ligeledes mulighed for løbende vejledning.

Elevernes sociale adfærd måles ved før- og eftertest ved hjælp af en tilpasset udgave af Teacher Checklist of Student Functioning. Måleredskabet adresserer hver elevs grad af direkte aggressiv adfærd (fysisk og verbal), indirekte aggressiv adfærd, mobbeadfærd (peer victimization), ikke-alderssvarende, impulsiv adfærd samt prosocial adfærd. Effekten af *LifeStories for Kids* belyses gennem separate regressionsanalyser for de to aldersgrupper.

Studiet indikerer, at **undervisningsforløbet målrettet de yngste elever medfører små positive ændringer i direkte aggressiv adfærd og prosocial adfærd** sammenlignet med kontrolgruppen. **Undervisningsforløbet målrettet de ældre elever medfører ligeledes små positive ændringer i direkte aggressiv adfærd aggression og impulsiv adfærd, som ikke er alderssvarende.**

Afslutningsvis bemærkes det, at de deltagende lærere i 0.-2. klasse i gennemsnit implementerer 77 pct. af indsatsens aktiviteter, mens lærere i 3.-5. klasse i gennemsnit implementerer 64 pct. af indsatsens aktiviteter.

---

¹⁴ En flipbog er en billedbog, hvor billederne udvikler sig gradvis for hver side. Hvis bogen bladres igennem med stor hast, får man indtryk af bevægelse.

13. Dewey, Jessica & Janet Bento: *Activating Children's Thinking Skills (ACTS): The Effects of an Infusion Approach to Teaching Thinking in Primary Schools*

Dokument ID: 11057401

Type: Tidsskriftsartikel

Land: England

År for udgivelse: 2009

År for dataindsamling: 2002-2004

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges effekten af en infusionstilgang til tænkingsfærdigheder, **Activating Children's Thinking Skills (ACT)**, på elevernes kognitive, sociale og emotionelle udvikling. Infusionstilgangen indebærer, at tænkning ansues som en integreret færdighed, der kan anvendes på tværs af forløb og fag. Det adskiller sig fra tilgange, hvor der undervises i tænkning som en separat færdighed, som ligger ud over den almindelige undervisning, eller hvor der undervises i tænkning inden for et specifikt fag.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med deltagelse af 404 børn i 4.-6. klasse (indsats $n = 160$; kontrol $n = 244$). Indsatsgruppen modtager indsatsen i to år, mens kontrolgruppen står på venteliste til at modtage indsatsen det første år og modtager indsatsen i undersøgelsens andet år.

ACT-indsatsen indebærer, at eleverne undervises i tænkingsfærdigheder på tværs af fag og undervisningsforløb. Tilgangen er baseret på en taksonomi for tænkning og et fokus på vigtigheden af metakognition, som underbygger elevernes tænkingsfærdigheder såsom kritisk tænkning, kreativ tænkning, søgen efter mening, problemløsning og beslutningstagning. Børnene opfordres til at tænke aktivt og eksplicit ved brug af en række teknikker, som de undervises i. Udviklingen af børnenes tænkingsfærdigheder understøttes med diagrammer, som viser de forskellige tænkingsfaser, såvel som tænkegrupper, hvor børnene sammen udvikler deres tænkning.

ACT-indsatsen består ikke i et fast sæt lektioner, men støtter derimod lærerne i at planlægge den eksisterende undervisning med et fokus på tænkning. Målet med tilgangen er dermed, at undervisningen i tænkning indgår i alle fag, således af tænkingsfærdigheder gennemsyrrer alle aspekter af elevernes skoledag. Eksempelvis kan færdigheden at evaluere fordele og ulemper indlejres i lektioner med fokus på beslutningstagningsprocesser.

Ved indsatsens start modtager lærerne et 2-dages træningsforløb i at identificere specifikke typer tænkning baseret på en taksonomi over tænkning samt i at identificere lektioner, hvor disse kan indlejres i undervisningen. Ligeledes undervises lærerne i brugen af tækningsdiagrammer og tænkegrupper. Endvidere finder der i løbet af indsatsens forløb to reviewdage sted, hvor lærerne undervises i metakognition, sprog og socialt samarbejde. Halvårligt følges der ligeledes op på implementeringen af indsatsen i grupper, hvor lærerne diskuterer undervisningen i ACT såvel som gennemførte forløb.

I studiet indgår en test af elevernes faglige læring (Cognitive Abilities Test - Third Edition), et spørgeskema vedrørende elevernes eget syn på dem selv i forhold til læring (Myself-As-A-Learner Scale) samt et spørgeskema vedrørende elevernes sociale og adfærdsmæssige reaktioner i en række sociale situationer (Taxonomy of Problematic Social Solutions for Children), der udfyldes af elevernes lærere. Disse mål foretages før indsatsens begyndelse, efter et år samt efter to år. Effekten af ACT-programmer på elevernes kognitive, sociale og emotionelle udvikling afdækkes med multivariat variansanalyse.

Studiet viser, at *ACT*-indsatsen har **en positiv effekt på elevernes kognitive udvikling**, idet indsatsgruppen oplever en større forbedring i faglige resultater end kontrolgruppen over tid. Imidlertid viser studiet, at ***ACT*-indsatsen ikke påvirker elevernes syn på sig selv i forhold til læring**. Endvidere indikerer studiet, at elevernes sociale og adfærdsmæssige reaktioner udvikler sig negativt i indsatsgruppen og positivt i kontrolgruppen. I studiet bemærkes det, at det er nødvendigt med videre undersøgelser af dette resultat, da det kan skyldes udfordringer med målings reliabilitet.

14. Durlak, Joseph A.; Roger P. Weissberg, Allison B. Dymnicki, Rebecca D. Taylor & Kriston B. Schellinger: *The Impact of Enhancing Students' Social and Emotional Learning: A Meta-Analysis of School-Based Universal Interventions*

Dokument ID: 11056128

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2011

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet er et **systematisk review**, der undersøger effekten af skolebaserede, universelle socioemotionelle undervisningsprogrammer på elevers socioemotionelle færdigheder, syn på sig selv og andre (attitudes towards self and others), positive sociale adfærd, adfærdsproblemer, emotionelle problemer (emotional distress) og faglige læring.

I reviewet inkluderes studier, der lever op til følgende kriterier:

- Studier, der er skrevet på engelsk
- Studier, der er skrevet (udgivne såvel som ikke-udgivne) inden udgangen af 2007
- Studier, der fokuserer på en eller flere socioemotionelle færdigheder
- Studier, der fokuserer på elever i alderen 5-18 år i normalgruppen (elever uden identificerede indlæringsproblemer)
- Studier, der har en kontrolgruppe
- Studier, der afrapporterer tilstrækkelig information til, at effektstørrelser kan udregnes
- Studier, hvor der, hvis der indsamles opfølgende data, mindst er gået seks måneder siden indsatsens afslutning.

Reviewet inkluderer 213 studier, som i alt involverer 270.034 elever. Ca. 75 pct. af disse studier er udgivet siden 1990, og langt hovedparten er af amerikansk oprindelse. Næsten halvdelen af studierne er baseret på et design med tilfældig tildeling til indsats- og kontrolgruppe. Mere end halvdelen af studierne (56 pct.) omhandler elever i indskoling (elementary school), lige under en tredjedel (31 pct.) omhandler elever på mellemtrinnet (middle school), mens de resterende studier involverer elever i udskoling og på ungdomsuddannelser (high school). De fleste af studierne omhandler indsatser, som implementeres af elevernes sædvanlige lærere (53 pct.), lige over en femtedel implementeres af udefrakommende personale (21 pct.), mens de resterende studier (26 pct.) omhandler programmer med flere komponenter, såsom både aktiviteter på skolen og i hjemmet.

I studiet anvendes en metaanalyse til at afdække effekterne af socioemotionelle undervisningsprogrammer på elevernes socioemotionelle færdigheder, syn på sig selv og andre, positive sociale adfærd, adfærdsproblemer, emotionelle problemer og faglige læring.

Reviewet viser overordnet, **at skolebaserede, universelle socioemotionelle undervisningsprogrammer har en positiv effekt, idet reviewet finder positive effekter på samtlige seks afhængige variable**, som indgår i reviewet. Dermed viser reviewet, at socioemotionelle undervisningsprogrammer medfører forbedrede socioemotionelle færdigheder, et mere positivt syn på sig selv og andre, øget positiv social adfærd, færre adfærdsproblemer og emotionelle problemer samt større faglig læring. Den største effekt findes for elevernes socioemotionelle færdigheder. Ca. 15 pct. af studier-

ne i reviewet indeholder opfølgende data vedrørende indsatsernes effekt på længere sigt. Yderligere analyser på baggrund af disse studier viser, at de positive effekter af de socioemotionelle undervisningsprogrammer varer ved.

Reviewet viser endvidere, at **socioemotionelle undervisningsprogrammer, der gennemføres af elevernes egne lærere, har en positiv effekt på samtlige afhængige variable**. Der findes endvidere en positiv effekt af undervisningsprogrammer, der består af flere komponenter, på elevernes syn på sig selv og andre, adfærdsproblemer, emotionelle problemer samt elevernes faglige læring. Der findes kun en positiv effekt af programmer, der gennemføres af eksternt personale på tre af de seks afhængige variable (socioemotionelle færdigheder, syn på sig selv og andre samt adfærdsproblemer).

Endelig viser reviewet, at effekten af de socioemotionelle undervisningsprogrammer medieres af både indhold og implementering. Programmer, der er kendetegnet ved at indeholde et sæt sammenhængende aktiviteter, at bruge aktive læringsmetoder, at have fokus på at udvikle personlige/socialt færdigheder, og som sætter fokus på specifikke socioemotionelle færdigheder (i modsætning til et mere generelt fokus), opnår bedre resultater, end programmet der ikke er kendetegnet ved disse fire karakteristika (sequenced, active, focused and explicit, SAFE). Ligeledes finder reviewet, at undervisningsprogrammer, der har været præget af implementeringsproblemer, opnår mindre gode resultater, end programmer der ikke har haft implementeringsproblemer.

15. Dyssegaard, Camilla Brørup; Michael Søgaard Larsen & Neriman Tiftikci. Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning: Effekt og pædagogisk indsats ved inklusion af børn med særlige behov i grundskolen: Systematisk review

Dokument ID: 11150821

Type: Rapport

Land: Danmark

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet er et **systematisk review**, gennemført af Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning (DCU) og undersøger effekten af inklusion af børn med særlige behov i grundskolen.

DCU opererer med en række fastlagte evidensstandarder, som studier skal leve op til for at blive inkluderet i det systematiske review.¹⁵ DCU finder 43 studier, som undersøger effekter af inklusion af børn med særlige behov i grundskolen og lever op til evidensstandarderne. Størstedelen af studierne er gennemført i USA. Der indgår et enkelt skandinavisk studie (svensk), og resten af studierne er gennemført i andre europæiske lande samt i Australien, Canada og New Zealand.

Reviewet undersøger effekten af to kategorier af indsatser, henholdsvis inklusionstiltag rettet mod skolen og inklusionstiltag rettet mod elever. Alle inkluderede studier undersøger effekter målt som faglig udvikling og sociale færdigheder, mens knap en femtedel af studierne endvidere undersøger trivsel som en effekt.

Inklusionstiltag rettet mod skolen: Studierne, der undersøger eleverne med særlige behovs faglige og sociale udvikling i forhold til, om de går i et inkluderende undervisningstilbud eller i specialtilbud, viser følgende resultater:

- Hvad angår eleverne med særlige behovs faglige motivation og selvpåværelse i forhold til skolearbejde, peger resultaterne i retning af, at **jo ældre eleverne bliver, desto bedre trives de i specialtilbud**, hvor de ikke føler sig mindre kompetente end deres klassekammerater.
- Hvad angår eleverne med særlige behovs faglige udvikling, er studierne resultater modstridende. Ét studie viser, at **eleverne med særlige behov har en lavere faglig udvikling i specialklasser** end tilsvarende elever i almenklasser, mens et andet studie viser, at **der ikke er forskel på elevernes faglige udvikling**, hvad enten de er inkluderet i almenskole eller går i specialtilbud.
- Det har **ikke en negativ effekt på almenelevers faglige og sociale udvikling**, at elever med særlige behov er inkluderet i almenundervisningen.
- Det er afgørende for elever med særlige behovs faglige og sociale udvikling, at **skolen har en overordnet målsætning for og positiv holdning til inklusion af eleverne med særlige behov** i almenskolen. Lærere, der har en negativ holdning til at inkludere elever med særlige behov, har en **negativ effekt på eleverne med særlige behovs faglige udvikling**.
- Det har en **positiv effekt på eleverne med særlige behovs aktivitetsniveau, faglige udvikling, selvtillid og selvsikkerhed** i forhold til deres klassekammerater, at de har en målsætning for deres egen læring, og at de dermed kan følge egen progression.

¹⁵ Forskningskortlægningen er gennemført på det grundlag, der er beskrevet i Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning *Conceptnotat samt Notat om forskningskvalitet*.

- Det har en **positiv effekt over for alle eleverne, at der er to lærere til stede i klassen**, hvis der er tale om en almenlærer og speciallærer. Endvidere viser studierne, at **lærerassistenter har en positiv effekt på alle elever**, når de er uddannet til at levere en specifik intervention, og at deres rolle i undervisningen på forhånd er defineret.

Inklusionstiltag rettet mod elever: Studierne, der undersøger elevrettede inklusionstiltag, viser følgende resultater:

- **Elevformidling (peer tutoring) er en effektiv strategi til at inkludere elever med særlige behov** i almenundervisningen. Flere studier viser, at det forudsætter, at lærerne har viden om, hvilke programmer for elevformidling der har evidens for positiv effekt, samt at der er adgang til materialer og/eller ressourcepersoner, som sikrer, at programmet implementeres korrekt.
- I forhold til at inkludere elever med ADHD/ADHD-lignende adfærd samt sociale og emotionelle vanskeligheder viser studier en **positiv effekt af, at lærerne har kendskab til evidensbaserede undervisningsmetoder og interventionstiltag**, der specifikt gavner denne målgruppe. Ét effektivt interventionstiltag er at lære eleverne at benytte **selvregistreringsinterventioner**, hvor de lærer gradvist at korrigere egen adfærd.
- Endelig konkluderes det i det systematiske review, at studierne samlet set peger i retning af, at **det er muligt at inkludere elever med særlige behov i almenundervisningen**, og at det kan have en **positiv effekt på alle elevers faglige og sociale udvikling**. Opsummerende viser studierne, at det kræver, at lærere har:
  - Instruktion/efteruddannelse i interventionstiltag over for elever med særlige behov,
  - Adgang til ressourcepersoner, som kan yde supervision og støtte i undervisningen, og
  - Kendskab til evidensbaserede undervisningsmetoder og interventionstiltag målrettet elever med særlige behov.

16. Eriksson-Sjöo, Tina: *Tre år med indsatsen CAP-grupper på Rosengårdsskolan*

Dokument ID: 11162511

Type: Rapport

Land: Sverige

År for udgivelse: 2007

År for dataindsamling: 2004-2006

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges effekten af en 3-årig forebyggende socioemotional indsats, **Children Are People** (CAP), på elevernes socioemotionelle udvikling og skolemiljø.

Studiet omhandler CAP-indsatsen, som den er gennemført på Rosengårdsskolan i Malmø i perioden 2004-2006. Indsatsen retter sig mod udsatte elever med en ressourcetsvag familiær baggrund. CAP-metoden bygger på det amerikanske støttegruppeprogram CAP og blev for første gang implementeret i Malmø i 1993 som et støtte- og undervisningsprogram med titlen Maskrosen, der var tilpasset en svensk skolekontekst.

Studiet bygger på et **kvalitativt forskningsdesign**, hvor 16 deltagende elever følges over indsatsens 3-årige periode. Studiet anvender kvalitative data indsamlet gennem hele perioden, henholdsvis deltagerobservation, personlige interviews og gruppeinterviews med elever, lærere og ledere, dokumentstudier og dagbogsnotater fra gruppeledere i indsatsen.

De 16 deltagende børn er udvalgt på tværs af fire 3. klasser på Rosengårdsskolan i Malmø, som ligger i et udsat boligområde, hvor størstedelen af eleverne er tosprogede. Eleverne er udvalgt af deres klasselærere til at deltage i indsatsen ud fra en vurdering af, hvilke elever der er mest udsatte/har de ringeste forudsætninger for at klare sig i skolen. De udvalgte børn kan endvidere karakteriseres som stille og tilbagetrukne elever, hvis behov det kan være vanskeligt at imødekomme i almenundervisningen. CAP er således en målrettet indsats, som har til formål at hjælpe og støtte en gruppe af udsatte børn med ringe forudsætninger for at klare sig i skolen og i uddannelsessystemet på længere sigt.

Konkret består CAP-indsatsen af følgende:

- Eleverne deltager i en CAP-gruppe over en 3-årig periode fra 3.-5. klasse. Der er otte elever i hver gruppe. Ved indsatsens opstart (år 0) etableres de første to grupper med 3. klasses elever – og det er disse 16 elever, der følges i studiet. De følgende tre år etableres yderligere to grupper årligt, således at indsatsen er fuldt implementeret efter fire år med deltagelse af i alt 48 elever (fordelt på i alt seks grupper af otte elever).
- CAP-grupperne mødes hver 14. dag, og der er i alt ca. 16 gruppemøder på et skoleår.
- I gruppen gennemføres forskellige aktiviteter og øvelser, hvor børnene har mulighed for at lære sig selv og deres følelser at kende, herunder at give udtryk for egne følelser, at forstå den sociale kontekst, de befinder sig i, samt at kunne sætte grænser for sig selv såvel fysisk som psykisk. Eleverne undervises desuden i det omgivende samfund, herunder det svenske demokrati og med fokus på, at eleverne tilegner sig forudsætninger til selvstændigt at træffe beslutninger for deres fremtid.
- Der er udarbejdet en lærervejledning, der beskriver aktiviteter, form og formål for gruppemøderne. Hver gruppe styres af en ansvarlig gruppeleder, som er lærer på skolen og uddannet og trænet i CAP-metoden.

Studiet indikerer, at **CAP-indsatsen har positive effekter for elevernes udvikling af socioemotionelle kompetencer**. Vurderingen bygger på læreres og elevers oplevede udbytte af indsatsen. Både lærere, der fungerer som gruppeledere i indsatsen, og øvrige lærere, der underviser de deltagende elever i almenundervisningen, giver udtryk for, at eleverne udvikler sig positivt som følge af indsatsen. Elevernes udbytte kommer til udtryk gennem styrkede sociale kompetencer, øget selvtillid, empati, selvkontrol og glæde, større grad af åbenhed og interesse over for deres klassekammerater samt evnen til at træffe selvstændige beslutninger og stå ved egne meninger.

Studiet indikerer endvidere, at **CAP-indsatsen har positive effekter for skolemiljøet, idet de deltagende elever bidrager til et mere hensigtsmæssigt og velfungerende socialt miljø** i deres klasse. De interviewede lærere tilskriver denne udvikling elevernes deltagelse i indsatsen. Det forbedrede skole- eller klasse miljø kommer til udtryk ved, at eleverne, der har deltaget i CAP, deltager mere aktivt i klassens fællesskab end tidligere. De deltagende elever udviser empati og medansvar over for deres klassekammerater og bidrager til at skabe et kammeratligt og trygt klima i klassen. Eleverne er desuden blevet bedre til at løse konflikter ved egen hjælp, ligesom de generelt har fået en mere positiv indstilling til deres omgivelser.

I studiet påpeges et **generelt forbehold over for, hvorvidt de oplevede effekter kan tilskrives indsatsen**. Det anvendte forskningsdesign giver ikke anledning til at udelukke, at de oplevede effekter (helt eller delvist) skyldes andre forhold end elevernes deltagelse i CAP. Ikke desto mindre konstateres det i studiet, at såvel lærere, der deltager direkte i indsatsen, samt øvrige lærere på skolen oplever, at de nævnte **forandringer er særligt udtalt blandt de deltagende elever**. På den baggrund konkluderes det i studiet, at de oplevede effekter formentlig ikke alene kan tilskrives generel udvikling over tid, men med rette må antages at have en vis sammenhæng med deltagelse i indsatsen.

17. Fitzpatrick, Carol; Andrea Conlon, Deidre Cleary, Mike Power, Frances King & Suzanne Guerin: *Enhancing the mental health promotion component of a health and personal development programme in Irish schools*

Dokument ID: 11124615

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Irland

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet sammenlignes effekten af et undervisningsprogram med fokus på sundhed og personlig udvikling, **Social, Personal and Health Education (SPHE)**, som er obligatorisk i irske grundskoler, med effekten af en udvidet version af dette undervisningsprogram. I studiet undersøges den relative effekt af de to programmer på elevernes emotionelle og adfærdsmæssige problemer samt deres evne til at opsøge hjælp.

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 782 12-16-årige elever fordelt på 17 skoler. Skolerne er stratificeret på baggrund af, om der er tale om drengeskoler, pigeskoler eller skoler for begge køn. Herefter tildeles skolerne til enten at fortsætte med det almindelige SPHE-undervisningsprogram (standardprogrammet) eller at implementere det udvidede SPHE-program. 421 elever undervises på baggrund af standardprogrammet, mens 361 elever modtager undervisning i det udvidede SPHE-program. Begge indsatser forløber over et skoleår (otte måneder).

Standardprogrammet sigter mod at fremme dialog og diskussion blandt eleverne og blandt elever og lærere samt at fremme elevernes evne til at tænke sig om og foretage bedømmelser. Programmet udgøres af 10 moduler vedrørende tilhørsforhold og integration, selvkontrol, oplevelse af formål (sense of purpose), kommunikationsevner, fysisk helbred, venskab, forhold og seksualitet, emotionel sundhed, indflydelse og beslutninger samt stofmisbrug og personlig sikkerhed. SPHE-programmet indebærer en række forskellige læringstilgange, herunder blandt andet aktiv deltagelse, refleksion, diskussion og rollespil. Lærere trænet i SPHE-programmet gennemfører én lektion per uge, og lærerne opfordres til at tilpasse rækkefølgen af moduler til begivenheder i klassen og på skolen.

Det udvidede SPHE-program har samme indhold som standardprogrammet, men er tilføjet en ekstra dimension i form af ni historier fra DVD'en *Working Things Out*. Historierne integreres i undervisningen ved en struktureret undervisningsplan. I historierne fortæller en række børn og unge via animerede figurer deres historier om, hvordan de er kommet igennem svære tidspunkter i deres liv, såsom mobning, depression, selvskadende adfærd, skilsmisse mv. Eksempelvis anvendes der i modulet om tilhørsforhold og integration en historie om en dreng, der fandt overgangen fra indskoling til mellemtrin (primary to secondary school) svær, idet han tidligere var blevet mobbet. Historien beretter om, hvordan han håndterede disse udfordringer, og hvilken lettelse han følte, da han var i stand til at tale med nogen om, hvordan han havde det. Undervisningsplanen for dette modul er struktureret således, at eleverne først deltager i en gruppeøvelse, hvorefter historien vises for eleverne. Læreren stiller herefter spørgsmål til historien, og læreren og eleverne opsummerer historien i fællesskab. Endelig gennemfører eleverne en skriftlig øvelse med spørgsmål om historien og deres udbytte heraf. Lærerne i det udvidede SPHE-program har modtaget samme træning som lærerne i standardprogrammet, men har derudover også fået én dags træning i det udvidede program.

I studiet anvendes Strengths and Difficulties Questionnaire til at belyse elevernes emotionelle og adfærdsmæssige problemer. Spørgeskemaet indeholder dimensioner vedrørende adfældsproblemer, hyperaktivitet, emotionelle problemer, problemer med jævnaldrende og prosocial adfærd samt et samlet mål for elevens totale mængde problemer. Elevernes adfærd vedrørende at opsøge hjælp belyses med Children's Coping Strategies Checklist og et ikke-standardiseret spørgeskema. Endelig spørges eleverne om deres syn på skolens sociale miljø. Spørgeskemaerne udfyldes af eleverne i både indsats- og sammenligningsgruppen før indsatsen, efter indsatsen samt seks måneder efter indsatsens afslutning. Analysen af den relative effekt af de to programmer foretages med variansanalyse.

Overordnet indikerer studiet, at **der er få forskelle mellem eleverne i standardprogrammet og eleverne i det udvidede program** over tid. Dog indikerer studiet, at elever, som undervises på baggrund af standardprogrammet, opnår bedre resultater med hensyn til at opsøge hjælp end eleverne i det udvidede program, mens eleverne i det udvidede program opnår bedre resultater med hensyn til problemer med jævnaldrende end elever i standardprogrammet. Endvidere indikerer studiet, at drenge i risikogruppen, som deltager i det udvidede program, opnår større reduktioner i emotionelle og adfærdsmæssige problemer, hyperaktivitet og den totale mængde problemer end drenge i højrisikogruppen i standardprogrammet.

18. Frey, Karin S.; Susan Bobbitt Nolen, Leihua Van Schoiack Edstrom, & Miriam K. Hirschstein: *Effects of a school-based social-emotional competence program: Linking children's goals, attributions, and behavior*

Dokument ID: 11125635

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2005

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges det, om det socioemotionelle undervisningsprogram **Second Step** har effekt på 0.-6. klasses elevers adfærd og sociale forståelse (social cognition) samt forholdet mellem disse. Programmet er baseret på en teori om, at elevers adfærd påvirkes af deres personlige mål, overbevisninger, følelser, evne til at bearbejde information og præstationsevner (performance skills).

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 1.235 skoleelever (indsats n = 620; kontrol n = 615) fordelt på 0.-6. klasse fra 15 skoler i tre byer i den vestlige del af staten Washington. Indsatsen varer i to år med en gennemsnitlig indsats på to lektioner pr. uge.

Undervisningsprogrammet er inddelt i lektioner på 25-40 minutter, alt efter hvilket klassetrin der undervises på. Undervisningsmaterialet består af undervisningsmanualer til hver lektion, fotokort og historier på videobånd. Der er tre elementer i indsatsen: empatitræning, impuls kontrol og problemløsning og vredeshåndtering.

- Empatielektionerne lærer eleverne at opfange relevante signaler fra deres klassekammerater. Der undervises i kernekompetencerne: følelsesmæssig forståelse, forudsigtelse og kommunikation.
- I lektionerne i impuls kontrol og problemløsning bliver eleverne gentagne gange stillet over for sociale problemstillinger, hvis løsning kræver en evaluerende tilgang fra elevens side. Et eksempel på dette er elevernes deltagelse i "Prisoner's Dilemma"-spil, hvor eleverne skal vælge mellem en samarbejdende eller en egoistisk taktik for at maksimere egen nytte.
- I lektionerne i vredeshåndtering undervises eleverne i kognitive adfærdsteknikker (cognitive behavioral techniques), såsom privat tale¹⁶ (self-talk) og opmærksomhedskontrol (attention control).

Undervisningen i alle lektioner er rettet mod at give eleverne værktøjer til at løse sociale udfordringer, såsom at modstå gruppepres, give undskyldninger og vise værdsættelse.

Forud for indsatsen deltager lærerne i to dages oplæring i *Second Step*, hvor de introduceres for indholdet i undervisningsprogrammet og øver lektionerne og øvelserne.

Effekten af indsatsen måles ved hjælp af variansanalyser baseret på lærernes rapporteringer, spørgeskemaundersøgelser blandt elever og observation af elever i forbindelse med interviews, spil og løsningen af problemer i gruppesammenhæng. Til lærernes rapportering af elevers sociale adfærd anvendes Merrell's School Social Behavior Scale

---

¹⁶ Ifølge Vygotskij bruger barnet privat tale i situationer, hvor dets tænkning er særligt udfordret. I disse situationer taler barnet højt med sig selv for at bruge talen som et selvregulerende styresystem.

(SSBS), hvor læreren skal rapportere, hvor ofte eleven udviser hvert enkelt af 32 asociale og 33 prosociale adfærdsmønstre.

Studiet viser, at *Second Step* har **en positiv effekt på elevernes sociale adfærd og evne til at løse problemer uden voksnes indblanding**. Eleverne i indsatsklasserne er mere tilbøjelige til at foretrække løsninger, som kommer flere elever end dem selv til gode, og mindre tilbøjelige til at udvise udadreagerende adfærd. Ydermere finder studiet, at elevernes mål (goals) og udadreagerende kendetegn (aggressive attributes) er bestemmende for en lang række variable, såsom tilbøjelighed til at anvende prosocial adfærd under konflikter.

19. Garaigordobil, Maite: Assessment of the effects of a cooperative play programme for children aged 10-11 years on social adaptation and on the perception that parents, teachers and peers have of children's prosocial behaviours

Dokument ID: 11125270

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Spanien

År for udgivelse: 2008

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges effekten af et samarbejdsbaseret legeprogram på elevernes sociale tilpasningsevne. Indsatsens effekt på forældres og læreres opfattelse af elevernes pro-sociale adfærd undersøges også. I studiet forstås social tilpasningsevne som bestående af hensyntagen til andre, selvkontrol, lederskab, tilbagetrukkethed (isolation-withdrawal) og angst (anxiety-shyness).

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 86 elever (indsats n = 54; kontrol n = 32) i alderen 10-11 år fra det nordlige Spanien. Indsatsgruppen gennemfører det samarbejdsbaserede legeprogram, mens kontrolgruppen modtager almindelig undervisning i et etik-fag¹⁷. Indsatsen varer i et år og gennemføres ved to planlagte legetimer pr. uge.

Teorien bag indsatsen er, at leg er social interaktion. Gennem leg bliver eleverne stillet over for forskellige sociale situationer og lærer at samarbejde, hjælpe hinanden, dele og løse problemer. Indsatsen er baseret på samarbejdsbaserede lege og spil, og den ugentlige session på to legetimer indeholder to til tre aktiviteter med tilhørende undervisningsmateriale. Alle sessioner følger den samme form og udføres i det samme tidsrum og lokale hver uge. Sessionernes form er:

- Eleverne bliver præsenteret for den kommende aktivitet, mens de sidder i en rundkreds på gulvet.
- Eleverne udfører aktiviteten. Dette foregår typisk i mindre grupper.
- Når aktiviteten er afsluttet, sætter eleverne sig igen i en rundkreds. Her fremlægger grupperne deres konklusioner, hvorefter læreren faciliterer en diskussion imellem eleverne.
- Trin 1-3 gentages for hver af de to til tre aktiviteter i sessionen.

Aktiviteterne i sessionerne er designet til at stimulere kommunikation, samhørighed, selvtillid og udviklingen af kreativitet. Aktiviteterne er inddelt i de fire følgende kategorier: verbal kreativitet, dramatisk kreativitet, grafisk kreativitet og konstruktiv kreativitet (plastic-constructive creativity). Alle fire kategorier indeholder opgaver, som skal løses ved hjælp af samarbejde og kreativitet. En opgave inden for konstruktiv kreativitet kan eksempelvis være, at eleverne i grupper skal bygge noget i LEGO ved hjælp af en brugsvejledning.

Indsatsen bliver gennemført af skolepsykologer og psykologi-studerende, som forud for indsatsen oplæres med henblik på at sikre homogenitet i implementeringen af indsatsen.

I studiet måles elevernes sociale tilpasningsevne med Battery of Socialization (BAS), der udfyldes af eleverne selv. Elevernes pro-sociale adfærd måles med Prosocial Beha-

---

¹⁷ Det fremgår af studiet, at etik er et fag i Spanien.

viour Questionnaire (PSQ), der udfyldes af elevernes forældre og lærere. Endelig måles elevernes opfattelse af deres klassekammeraters prosociale adfærd med Sociometric Questionnaire (SQ), der udfyldes af eleverne. Effekten af indsatsen måles ved hjælp af multivariat analyse, baseret på før- og eftermålinger foretaget med tre måleinstrumenter.

Studiet indikerer, at indsatsen har **en positiv effekt på elevernes sociale tilpasningsevne samt forældres og lærers opfattelse af elevernes prosociale adfærd**. Eleverne i indsatsgruppen viser øget selvkontrol, lederskab og prosocial adfærd. Effekten af indsatsen er størst hos de elever, som scorer relativt lavt i målene for den sociale tilpasningsevne i førtesten.

20. Gueldner, Barbara Ann: *The effectiveness of a social-emotional learning program with middle school students in a general education setting and the impact of consultation support using performance feedback*

Dokument ID: 11125329

Type: Afhandling

Land: USA

År for udgivelse: 2008

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges effekten af det socioemotionelle undervisningsprogram **Strong Kids** (se også abstract nr. 50) på elevernes viden om socioemotional adfærd, symptomer på emotionelle adfærdsproblemer (indadreagerende adfærd) og antal henvisninger til rektors kontor (disciplinary office referrals). I studiet undersøges endvidere, hvorvidt regelmæssig professionel feedback til lærerne undervejs i deres implementering af programmet har en medierende effekt på elevernes udbytte af indsatsen.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt forsøgsdesign** med brug af før- og eftertest. Både indsats og studie forløber over 13 uger. Fordelingen af elever i indsats- og kontrolgruppe er delvist randomiseret.

Studiet har 125 deltagende elever i 6. klasse, som fordeler sig mellem tre grupper:

- Gruppe 1: Kontrolgruppe med 46 elever
- Gruppe 2: Indsatsgruppe med 40 elever, der deltager i *Strong Kids*, hvor læreren *ikke* modtager professionel sparring og feedback undervejs
- Gruppe 3: Indsatsgruppe med 39 elever, der deltager i *Strong Kids*, hvor læreren modtager professionel sparring og feedback undervejs.

Eleverne er udvalgt fra fire 6. klasser på én skole i Oregon, USA. Skolen er placeret i et område med et gennemsnitligt socioøkonomisk grundlag. Elever med særlige behov i forhold til læsning har ikke deltaget i indsatsen. De deltagende elever fordeler sig ligeledes, hvad angår køn og er 11-12 år.

Strong Kids består af et sprog- og læsemateriale med i alt 12 lektioner og implementeres med en ugentlig lektion. Indsatsen er designet ud fra et ønske om at skabe et tids- og omkostningseffektivt program, der relativt let lader sig integrere i et normalt skoleskema. Den ugentlige lektion erstatter således en skemalagt lektion i den normale undervisning i sprog og læsning.

De to lærere, der implementerer indsatsen for gruppe 2 og 3, har deltaget i en 2-timers træningssession, hvor de er blevet instrueret og vejledt i anvendelse af materialet og tilrettelæggelse af lektionerne. Indsatsen følger en relativt detaljeret plan for hver af de 12 lektioner.

Kontrolgruppen har ikke modtaget en indsats, men har i stedet haft normal undervisning i sprog og læsning. Der er anvendt 30 minutter af denne undervisningstid til at gennemføre henholdsvis før- og eftertesten for eleverne i kontrolgruppen.

Fire kvantitative måleredskaber anvendes til at vurdere elevernes udbytte af indsatsen. Til at måle elevernes viden om socioemotional adfærd anvendes et forskergenereret spørgeskema, der besvares af eleverne. Til at måle elevernes symptomer på emotionelle adfærdsproblemer (indadreagerende adfærd) anvendes to redskaber. For det første

anvendes Children's Depression Inventory (CDI), som er et spørgeskema, der måler elevernes negative humør, interpersonelle problemer, følelse af ineffektivitet og glædesløshed samt negativt selvværd. For det andet anvendes Internalizing Symptoms Scale for Children (ISSC), der er en selvurdering, som måler kognitive, affektive og adfærdsmæssige karakteristika forbundet med depression og angst. Eleverne besvarer begge redskaber. Til at måle udviklingen i disciplinære henvisninger af elever til rektors kontor anvendes skolens registreringer af antallet af henvisninger samt typen af overtrædelser eller konflikter, der har medført henvisningen. I studiet anvendes variansanalyse til at belyse effekten af *Strong Kids* på elevernes socioemotionelle viden og adfærdproblemer.

Studiet indikerer, at ***Strong Kids*-programmet har en positiv effekt på elevernes viden om socioemotionelle kompetencer**. Til gengæld finder studiet **ingen forskel mellem kontrol- og indsatsgrupper med hensyn til indadreagerende adfærd**. Studiet indikerer endvidere, at brugen af professionel sparring og feedback til læreren, der implementerer indsatsen, ikke medfører en forskel i elevernes udbytte af indsatsen. Endelig indikerer studiet, at ***Strong Kids* ikke bidrager til en reduktion i antallet af disciplinære henvisninger af elever til rektors kontor**, idet der ikke ses en forskel mellem kontrol- og indsatsgrupper i relation hertil.

En implementeringsanalyse viser, at indsatsen i høj grad er implementeret som foreskrevet. Således har læreren, der underviser gruppe 2, implementeret 95 pct. af komponenterne i hver lektion, mens læreren, der underviser gruppe 3, har implementeret 87 pct. af komponenterne i hver lektion.

21. Humphrey Neil; Afroditi Kalambouka, Michael Wigelsworth, Ann Lendrum, Clare Lennie & Peter Farrell: *New Beginnings: Evaluation of a Short Social-Emotional Intervention for Primary-Aged Children*

Dokument ID: 11057265 og 11057350

Type: Tidsskriftsartikel

Land: England

År for udgivelse: 2010

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges effekten af en 7-ugers socioemotional indsats, ***New Beginnings***, på elevernes socioemotionelle kompetencer og vanskeligheder.

Studiet bygger på et **kvasi-eksperimentelt design** med brug af før- og eftertest. Studiet har 253 deltagende elever (indsats n = 159; kontrol n = 94) i alderen 6-11 år udvalgt fra 37 forskellige skoler i England. Tildelingen af elever til kontrol- og indsatsgruppe er ikke tilfældig, idet fordelingen af elever på de deltagende skoler var påbegyndt inden studiets opstart. Grupperne er dog sammenlignelige hvad angår resultater i de anvendte førtest eller køn og alder.

Eleverne i både indsats- og kontrolgruppe er inddelt i to subgrupper, henholdsvis 191 elever udvalgt til at modtage ekstra støtte og 62 elever udvalgt som rollemodeller:

- Elever udvalgt til ekstra støtte er identificeret af deres lærere som elever, der ikke oplever sig som en del af fællesskabet i klassen.
- Elever, der er udvalgt som rollemodeller, er identificeret af deres lærere som selv-sikre elever, der opfører sig ordentligt og ofte opnår gode faglige resultater.

Elever i indsatsgruppen deltager i ugentlige 45-minutters sessioner i mindre grupper over en periode på syv uger. Sessionerne faciliteres af en ansat på skolen, fx en undervisningsassistent. Gennem sessionerne får eleverne mulighed for at se sig selv som værdsatte individer i fællesskabet samt mulighed for at bidrage til at skabe et imødekommende, trygt og retfærdigt læringsfællesskab for alle elever. Sessionerne omhandler temaer, hvorigennem eleverne udforsker følelser af glæde og begejstring, tristhed, angst og frygtssomhed. Derudover gennemfører eleverne øvelser i metoder til at falde til ro og problemløsning. Hver session følger en fast struktur bestående af følgende punkter:

1. Velkomst og check-in
2. Opvarmningsaktivitet
3. Gentagelse af gruppens formål og forventninger til eleverne
4. Refleksion over forrige session
5. Præsentation af plan og læringsmål for sessionen
6. Kerneaktivitet, der relaterer til tema og læringsmål for sessionen
7. Refleksion over sessionen
8. Præsentation af plan for den kommende session
9. Afslapning, hvor eleverne får mulighed for at slappe af gennem en guidet øvelse.

Til at måle elevernes socioemotionelle kompetencer anvendes et valideret spørgeskema, ELAI, som udfyldes af eleverne. Der anvendes endvidere en version af ELAI, hvor lærere og forældre ligeledes vurderer børnenes socioemotionelle kompetencer. Spørgeskemaet indeholder spørgsmål om elevernes selvbevidsthed, selvregulering, motivation, empati og sociale færdigheder.

Førtest er gennemført umiddelbart inden opstart af *New Beginnings*, eftertest umiddelbart efter indsatsens afslutning og syv uger senere er en opfølgende test gennemført. Til at måle elevernes socioemotionelle vanskeligheder anvendes lærer- og forældreversionen af Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). Redskabet er valideret og måler elevernes emotionelle symptomer, adfærdsproblemer, hyperaktivitet/uopmærksomhed, problemer med klassekammerater og social adfærd. Effekten af *New Beginnings* på elevernes socioemotionelle kompetencer belyses ved hjælp af variansanalyse.

Studiet viser på baggrund af elevernes selvrapporterede data, at ***New Beginnings* har en positiv effekt på elevernes socioemotionelle kompetencer**. Den positive udvikling i elevernes oplevelse af egne socioemotionelle kompetencer er fastholdt, men ikke yderligere øget ved opfølgningstesten syv uger efter indsatsens afslutning. Dette resultat understøttes imidlertid ikke af læreres og forældres vurderinger. Lærer- og forældredata viser derimod, at **der ikke er positive effekter af *New Beginnings***, hvad angår elevernes socioemotionelle kompetencer samt elevernes socioemotionelle vanskeligheder.

I studiet konkluderes det, at fremtidig implementering af *New Beginnings* med fordel kan være mere intensiv og af længere varighed for at skabe ændringer i elevernes adfærd, som er fremtrædende for lærere og forældre.

22. Iovannone, Rose; Paul E. Greenbaum, Wei Wang & Don Kincaid: *Randomized Controlled Trial of the Prevent-Teach-Reinforce (PTR) Tertiary Intervention for Students with Problem Behaviors: Preliminary Outcomes*

Dokument ID: 11056470

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2009

År for dataindsamling: 2005-2007

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekten af indsatsen **Prevent-Teach-Reinforce (PTR)** på problemadfærd, sociale færdigheder og tid brugt på faglig fordybelse (academic engaged time) blandt elever med adfærdsvanskeligheder.

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 245 elever og 218 lærere fordelt på 65 skoler i henholdsvis Florida og Colorado. De deltagende elever går i 8. klasse og har alle adfærdsvanskeligheder. Eleverne er identificeret på baggrund af lærernes udfyldelse af stadie 1 og 2 i Systematic Screening for Behavior Disorders (SSBD)¹⁸ og en Student Nomination Form¹⁹. Indsatsgruppen modtager PTR-indsatsen, mens eleverne i kontrolgruppen modtager de sædvanlige indsatser og processer, som skolerne og distrikterne tilbyder elever med adfærdsvanskeligheder.

PTR-modellen er målrettet behovene hos elever, som har intense og varige adfærdsvanskeligheder, der ikke kan tages hånd om i den almindelige klasseundervisning eller smågruppebaserede undervisning. Eleverne går i normalklasser, men modtager supplerende individuel og meget intensiv støtte med henblik på at forhindre større problemer som ekskludering. Indsatsen tilpasses den enkelte elevs behov, hvorfor varigheden af indsatsen er forskellig for forskellige elever. Den gennemsnitlige varighed er 2,5 måneder.

Hver lærer i indsatsgruppen tildeles en PTR-konsulent og en manual, der indeholder beskrivelse af en række strategier og vejledning i at vælge strategier og eksempler på implementering. Med assistance fra PTR-konsulenten står lærerne for udviklingen og implementeringen af indsatsen, som består af følgende fem trin:

1. Etablering af et skolebaseret team og funktionsbeskrivelse for teamet. Teamet skal som minimum bestå af den deltagende lærer og en PTR-konsulent.
2. Formulering af målbare sociale, adfærdsmæssige og akademiske mål, der som minimum skal opnås gennem indsatsen. Et lærervenligt dataindsamlingsinstrument anvendes til dagligt at indsamle information om forekomsten af problemer og pro-social adfærd hos eleven.
3. Hvert teammedlem udfylder en PTR-vurdering af hver elevs adfærdsproblemer. På baggrund heraf udformes en funktionsbaseret hypotese.
4. Teamet udvælger strategier fra manualen og udvikler på baggrund heraf en adfærdsstøtteplan til eleven.
5. Indsatsen evalueres med brug af data indsamlet på trin 2.

Manualen, som teamet kan vælge strategier fra, er opdelt i tre dele svarende til indsatsens faser:

---

¹⁸ SSBD er en screeningproces med flere stadier, som identificerer elever med risiko for at udvikle emotionelle- eller adfærdsforstyrrelser.

¹⁹ Udviklet af projektet for at indsamle yderligere information om de nominerede elevers adfærd.

- Forebyggelse: Fx læseplansændringer, give eleven valg, støtte i grupper etc.
- Undervisning: Fx i specifikke sociale kompetencer, selvkontrol, problemløsningsstrategier, øget tid brugt på faglig fordybelse etc.
- Forstærkning: Fx etablering af kriseindsats, forstærkning af positiv adfærd som kan erstatte den negative adfærd (funktionel eller prosocial), standsning af forstærket problemadfærd etc.

Lærerne modtager opkvalificering fra *PTR*-konsulenten, som fokuserer på de udvalgte indsatsstrategier. På baggrund af et pointsystem vurderer konsulenten, hvornår læreren er klar til at påbegynde implementeringen af indsatsen. Derefter modtager læreren op til 12 timers opfølgende støtte.

Til at måle elevernes sociale færdigheder anvendes Social Skills Rating System (SSRS), som er et standardiseret instrument, der måler hyppigheden af sociale færdigheder, problemadfærd og akademiske kompetencer. Academic Engaged Time (AET), som er et observationsredskab, anvendes til at måle varigheden af den tid, en elev er aktivt engageret i løbet af en undervisningstime. Til at måle graden, hvormed indsatsen er implementeret efter hensigten, anvendes *PTR* Fidelity Implementation Intervention Guide, som er udviklet af projektlederen. Effekterne afdækkes gennem variansanalyse.

Studiet viser, at elever i indsatsgruppen har højere sociale færdigheder, er fagligt engagerede i længere tid og sjældnere udviser problemadfærd sammenlignet med elever i kontrolgruppen. Studiet påviser dermed, at *PTR*-modellen har **en positiv effekt på elevernes sociale færdigheder, tid brugt på fagligt engagement og fordybelse samt problemadfærd.**

En implementeringsanalyse viser, at næsten alle lærere i indsatsgruppen har implementeret indsatsen i overensstemmelse med indsatsbeskrivelsen.

23. Jensen, Bente; Anders Holm, Peter Allerup & Anna Kragh: *Effekter af indsatser for socialt udsatte børn i daginstitutioner: HPA-projektet*

Dokument ID: 11150933

Type: Bog

Land: Danmark

År for udgivelse: 2009

År for dataindsamling: 2006-2008

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges det, om **Handlekompetence i Pædagogisk Arbejde for udsatte børn** (HPA-indsatsen) har effekt på sociale og læringsmæssige kompetencer blandt socialt udsatte børn i daginstitutioner.

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 60 institutioner i to danske kommuner. I alt omfatter indsatsen ca. 3.000 børn i alderen 3-5 år (indsats n = 30 institutioner; kontrol n = 30 institutioner). Indsatsen varer knap to år, og der foretages målinger før opstart, otte måneder efter opstart og umiddelbart efter indsatsens afslutning.

HPA-indsatsen sigter mod at forny den pædagogiske praksis og dermed øge inklusionen af udsatte børn i dagtilbud. Indsatsen er målrettet socialt udsatte børn, men alle børn i de deltagende daginstitutioner modtager indsatsen. Indsatsen gennemføres af det pædagogiske personale. Pædagogerne modtager ingen undervisning. Til gengæld modtager institutionerne i indsatsgruppen støtte til deres pædagogiske arbejde med socialt udsatte børn gennem to spor. Det ene spor retter sig mod børns læring og udvikling af sociale kompetencer, og det andet fokuserer på inkluderende pædagogik. Indsatsen består af følgende tre dele:

- En vidensdel, der består af et skriftligt materiale (HPA-kvalifikationsmappen), som har til hensigt at fremme institutioners vidensstilegnelse og læring om problemfeltet. Materialet bygger på evidensbaseret viden om udsatte børn og tilknyttede problematikker, og hvordan man kan arbejde med disse pædagogisk.
- En udviklingsdel, der består af en såkaldt gab-analyse, som bygger på pædagogerne afdækning af deres subjektive oplevelse af egne og børnenes handlekompetencer²⁰ på det sociale og læringsmæssige område. Resultaterne formidles i lokale kompetenceprofiler, og med udgangspunkt i disse og teksterne i kvalifikationsmappen påbegyndes en refleksionsproces om institutionernes praksis. På baggrund heraf udarbejder institutionerne oplæg til lokale udviklingsplaner. Indholdet og det teoretiske ståsted er baseret på vidensdelen, mens det lokale fokus og valg af strategiområder er motiveret af analysedelens kompetenceprofiler. På den måde tilpasses indsatsen lokale forhold og forudsætninger.
- En implementeringsdel, hvor udviklingsplanerne implementeres i institutionerne.

Kontrolgruppen modtager ingen indsats.

Til at måle børnenes kompetenceudvikling, socialt og læringsmæssigt, anvendes et spørgeskema til pædagogerne, som er specielt udviklet til indsatsen. Spørgeskemaet indeholder en række enkeltspørgsmål fordelt på fire hovedområder og inddrager elementer fra nedenstående fire undersøgelsesmetoder og -områder:

---

²⁰ Begrebet handlekompetence defineres med udgangspunkt i fem almene hovedelementer: kundskaber (viden), færdigheder, kontrol over relevante ydre betingelser, identiteter og handleberedskab.

- *Sociale kompetencer: The Child Social Behavioural Questionnaire (CSBQ)* med fokus på seks delområder.
- *Socioemotionelle kompetencer: Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ)* med fokus på social styrke, problemadfærd, sociale relationer, tryghed og trivsel.
- *Læringskompetencer: Qualifications and Curriculum Authority (QCA/CEM)* med fokus på børns læring opdelt på områderne sprog, matematisk forståelse, naturforståelse etc.
- *Læringsorientering og beredskab:* Fokus på overordnet læringsbegreb om bl.a. børns motivation, koncentration, kreativitet samt læringsdisponering.

Effekterne belyses ved hjælp af fire statistiske metoder: En Rasch-analyse, konfidensintervaller, en multilevel vækstmodel og faktoranalyse.

Studiets første del viser ved sammenligning af indsats- og kontrolgruppe, at indsatsen overordnet set har en **positiv effekt** på sociale kompetencer og læringskompetencer på tværs af udsatte og ikke-udsatte børn. Dog er der et fravær af effekt på børnenes antisociale adfærd/urolighed. Den anden analysedel viser, at indsatsen har størst effekt for midtergruppen af børn, men **ingen effekt på de mest udsatte børns socioemotionelle kompetencer og adfærd**. Faktoranalysen viser imidlertid, at indsatsen har en **positiv effekt for den svageste gruppe på enkelte faktorer**, idet børnenes generelle vanskeligheder mindskes, og børnenes matematiske kompetencer fremmes.

24. Jensen, Bente; Ulrik Brandi & Anna Kragh: *Effekter af "Familiepladser og basispladser": udvikling af mellemformer til udsatte børn i dagtilbud i Københavns Kommune 2007-2009*

Dokument ID: 11150491

Type: Rapport

Land: Danmark

År for udgivelse: 2009

År for dataindsamling: 2008-2009

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges det, hvorvidt **Familie- og basisprojektet**, som er målrettet udsatte børn i almene daginstitutioner, har effekter på disse børns personlige og sociale kompetencer samt deres sociale, kognitive og sproglige læring.

Studiet er baseret på en **før-/eftermåling** med et år mellem målingerne. På grund af fraværet af en egentlig kontrolgruppe anvendes en sammenligningsgruppe fra et randomiseret, kontrolleret forsøg af en lignende indsats (*HPA*-indsatsen, se abstract nr. 23, Jensen et al.), som er afprøvet på et repræsentativt udsnit af danske børn i almene daginstitutioner. I alt modtager 160 børn fordelt på 28 daginstitutioner indsatsen.

Familie- og basisprojektet består af to separate indsatser, nemlig familiepladsordningen og basispladsordningen, som er implementeret i et antal dagtilbud i Københavns Kommune²¹. Begge indsatser er såkaldte mellemformer af daginstitutionspladser, som er tilbud inden for almene dagtilbud, men med en ekstra indsats knyttet til børnene. Målgruppen for familiepladsordningen er "bekymringsbørn", det vil sige børn, som udviklingsmæssigt befinder sig inden for almenområdet, men som af forskellige årsager har behov for særlig opmærksomhed og støtte i en kortere eller længere periode. Målgruppen for basispladsordningen er børn med en diagnose (fysisk eller psykisk handicap) og de mest socialt udsatte børn, som er kendetegnet ved store og vedvarende vanskeligheder relateret til adfærd, læring og trivsel. Dermed henvender basispladser sig til mere udsatte børn end familiepladser.

Begge indsatser hviler på en værdi om, at relationen mellem barnet og pædagogen er ligeværdig, men asymmetrisk pga. forskellig alder og erfaring. Ligeværdighed indebærer, at pædagogen taler *med* barnet frem for *til* barnet. Hensigten med denne dialogbaserede og inkluderende pædagogik er, at barnet skal opleve at blive respekteret og anerkendt på trods af sin forskellighed. Dette fordrer antageligvis tryghed og tillid, hvilket igen understøtter barnet i at udtrykke dets behov og følelser og dermed udvikle sig i en positiv retning.

Konkret består indsatsen af kompetenceudvikling af det pædagogiske personale. Overordnet fokuserer kompetenceudviklingen på at give personalet indsigt i projektets kernebegreber og viden om didaktiske metoder, som kan bruges inkluderende, det vil sige til at skabe tilknytning, inddragelse og anerkendelse af børnene. Kompetenceudviklingen omfatter følgende aktiviteter og elementer:

- To repræsentanter for hver institution tildeles rollen som vidensperson, som skal videreformidle det, de lærer på workshops, seminarer og netværksmøder med repræsentanter fra andre dagtilbud, til institutionens øvrige personale. Videnspersonerne deltager i fire workshops, et antal seminarer og 6-10 netværksmøder.
- Hele det pædagogiske personale tilbydes at deltage i enkelte temadage

---

²¹ Københavns Kommune er projektejer.

- Hele det pædagogiske personale på basispladsinstitutioner tilbydes et diplommodul om inkluderende pædagogik.
- Hver institution har tilknyttet en pædagogisk konsulent, som det er muligt at søge råd og vejledning hos.

Overordnet forløber indsatsen i to faser:

1. I første fase afdækker institutionen eksisterende praksis. Personalet udarbejder praksisfortællinger og reflekterer i fællesskab over disse ved hjælp af en refleksionsguide. Derudover introduceres begrebet social inklusion, og der fokuseres på samarbejde med forældrene.
2. I anden fase udarbejder institutionen et udviklingsprojekt med afsæt i afdækningen af eksisterende praksis. Workshops, seminarer og vejledning fra den pædagogiske konsulent fokuserer på at udvikle, ændre og forbedre eksisterende praksis gennem udviklingsprojektet.

Børnenes udvikling fra før- til eftermåling adresseres ved hjælp af et spørgeskema baseret på Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ). Det er hensigten, at både pædagoger og forældre udfylder skemaet for hvert barn. Der er indsamlet pædagogbesvarelser for 149 børn og forældrebesvarelser for 103 børn. Derudover anvendes de dimensioner af Tidlig Registrering Af Sprogudvikling (TRAS), der har at gøre med barnets kognitive og sproglige kompetencer. TRAS udfyldes af forskere på baggrund af observation af og interview med barnet. En korrelationsanalyse viser ringe overensstemmelse mellem pædagogers og forældres svar på samme spørgsmål om samme barn i den forstand, at forældre generelt vurderer barnets adfærd mere positivt end pædagogerne.

Effektanalysen benytter økonometriske modeller i kombination med krydstabulering med køn og alder. Effektanalysen skelner mellem familie- og basispladser og sammenligner desuden med sammenligningsgruppen fra HPA-projektet. Både resultater baseret på forældrebesvarelser og pædagogbesvarelser rapporteres.

Overordnet indikerer studiet, at **familiepladsordningen har større effekt og flere effekter end basispladsordningen.**

Effektanalysen baseret på **forældrebesvarelser** giver følgende resultater:

- For det første indikerer studiet, at **familiepladsordningen ikke har effekt på børnenes generelle vanskeligheder, mens basispladsordningen har en negativ effekt på generelle vanskeligheder.** Forskerne peger på to mulige forklaringer på den negative effekt: 1) At forældrene gennem deres barns deltagelse i ordningen er blevet opmærksomme på problemstillinger, som de ikke i samme grad var opmærksomme på før. 2) At vanskeligheder forværres med alderen (i den forbindelse er det en vigtig pointe, at basispladsbørnene er de mest udsatte).
- For det andet indikerer studiet, at **familiepladsordningen har en positiv effekt på flere aspekter af børnenes socioemotionelle kompetencer.** Således er der tegn på, at børn i familiepladser efter et år er mere hensynfulde og retfærdige, mindre usikre, mere koncentrerede og velovervejede, mere solidariske og mere åbne. Derimod kan der ikke dokumenteres en effekt af basispladsordningen.
- For det tredje indikerer studiet, at **familiepladsordningen har en positiv effekt på flere aspekter af børnenes læring.** Der er tale om børnenes læringsparathed og modenhed og deres talkendskab. I forhold til talkendskab er der en kønsforskel til drengenes fordel. Lignende effekter på læring kan ikke påvises for børn i basispladser.

Effektanalysen baseret på **pædagogbesvarelser** giver følgende resultater:

- For det første indikerer studiet, at **familiepladsordningen har en positiv effekt på flere aspekter af børnenes socioemotionelle kompetencer**. Således er børnene blevet mere hensynfulde, hjælpsomme, solidariske, udadvendte og åbne efter et år i familieplads. Der kan ikke dokumenteres nogen effekter på socioemotionelle kompetencer for børn i basispladser.
- For det andet indikerer studiet, at **familiepladsordningen har en positiv effekt på flere aspekter af børnenes læring**. Det drejer sig om sproglig formåen, videbegærlighed, opmærksomhed og generel læringsparathed. Hvad angår basispladsordningen indikerer studiet en positiv effekt på matematisk, logisk formåen (fx at kunne tælle til 10), men ikke på andre aspekter af læring.

Den udeblevne effekt af basispladsordningen skal, ifølge forskerne, ses i lyset af, at børn i basispladser er mere udsatte end børn i familiepladser.

Afslutningsvis bør det bemærkes, at det ikke kan udelukkes, at den positive udvikling for nogle børn på nogle punkter skyldes, at børnene er blevet et år ældre. Sammenligningen med referencegruppen fra det nævnte studie sandsynliggør dog, at udviklingen kan tilskrives indsatsen.

25. Lynch, Sharon; Joel Kuipers, Curtis Pyke & Michael Szesze: *Examining the Effects of a Highly Rated Science Curriculum Unit on Diverse Students: Results from a Planning Grant*

Dokument ID: 11057755

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2005

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges effekten af undervisningsmaterialet og forløbet **Chemistry That Applies (CTA)** på engagement, målorientering og tilegnelse af viden blandt elever på 8.-10. klassetrin. Ud over at undersøge CTA's effekter på engagement, målorientering og tilegnelse af viden på tværs af elevgruppen undersøges i studiet effekter for undergrupper defineret ved socioøkonomisk baggrund, etnisk tilhørsforhold, sprogstatus og køn.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med deltagelse af 2.259 elever i 8. klasse fordelt på 10 skoler i samme skoledistrikt i Maryland, USA (indsats $n = 1.202$; kontrol $n = 1.052$). Alle skoler er kendetegnet ved en mangfoldig elevgruppe i forhold til socioøkonomisk baggrund, etnicitet og sprogstatus (dvs. at en stor andel af eleverne er tosprogede). Indsatsen varer mellem 6 og 10 uger og består af 18 lektioner.

CTA er et velstruktureret undervisningsmateriale og -forløb (curriculum unit) om grundstoffer og deres opbygning udviklet med udgangspunkt i retningslinjer for kemiundervisningen, som er formuleret af American Association for the Advancement of Science. CTA er et af de få undervisningsmaterialer udviklet til kemiundervisningen, som *Project 2061's*²² curriculum-analyse gav en god bedømmelse. De 18 lektioner er inddelt i fire klynger med hvert sit emne. Hver klynge er elevcentreret og har til formål at give eleverne konkrete førstehåndsoplevelser som led i kemiundervisningen. I hver lektion arbejder eleverne sammen i grupper om at indsamle data via kemiske forsøg. Eleverne skriver noter i individuelle logbøger for senere at analysere resultaterne i grupper, hvor de bruger evidensbaserede argumenter til at understøtte deres påstande. Hver lektion afsluttes med "Think and Write"-spørgsmål, som kræver, at eleverne bringer deres kritiske tænkingsfærdigheder i spil. Spørgsmålene er formuleret i et forholdsvist letforståeligt sprog uden overdreven brug af svære fagord. De deltagende skolars kemilærere anvender CTA i den skemalagte kemiundervisning. Det oplyses ikke i studiet, om lærerne deltager i kompetenceudvikling eller modtager en form for vejledning.

Kontrolgruppen deltager i den almindelige skemalagte kemiundervisning i indsatsperioden. I det pågældende skoledistrikt har kemilærerne frihed til at vælge undervisningsmateriale fra en "bank" af godkendt undervisningsmateriale. Denne bank indeholder både traditionelle lærebøger og mere innovativt undervisningsmateriale. Eleverne i kontrolgruppen undervises ikke med udgangspunkt i CTA.

Til at måle elevers engagement i at lære naturvidenskab anvendes Basis Learning Engagement and Advanced Learning Engagement scales. Basalt læringsengagement kommer til udtryk som adfærdsmæssige strategier til at opretholde en aktiv deltagelse,

²² *Project 2061* er et forsknings- og udviklingsinitiativ, som har til formål at forbedre naturfagsundervisningen, så alle amerikanere kan blive kyndige (literate) i naturvidenskab, matematik og teknologi.

fx at følge retningslinjer for undervisningen og forsøge at gennemføre de opgaver, som læreren giver. Avanceret læringsengagement er kendetegnet ved selvreguleret læring, og at eleven lærer for at forstå. Avanceret læringsengagement kommer bl.a. til udtryk som vedholdende arbejde med vanskelige opgaver og afprøvning af forskellige metoder til at løse et problem. Til at måle elevernes målorientering anvendes tre skalaer fra Patterns of Adaptive Learning Scales (PALS). Skalaen Mastery Goal Orientation adresserer, hvilken værdi eleven tilskriver sin faglige udvikling. Skalaen Performance Orientation/Approach adresserer, hvilken værdi eleven tilskriver belønning som fx anerkendelse af, at han eller hun ved mere eller er dygtigere end de andre elever. Skalaen Performance Orientation/Avoid vurderer, om eleven i en præstationskontekst primært bruger kræfter på ikke at fremstå inkompetent. Endelig anvendes det forskergenererede måleredskab Conservation of Matter Assessment til at måle elevernes tilegnelse af undervisningsforløbets specifikke indhold (grundstoffer og deres opbygning). Den faglige test gennemføres både før, umiddelbart efter og fire måneder efter indsatsens afslutning, mens de to test af engagement og målorientering gennemføres før og umiddelbart efter indsatsen. Indsatsens effekt på elevernes engagement, målorientering og faglige udvikling belyses gennem variansanalyser.

Overordnet viser studiet positive effekter af CTA. For det første viser studiet **små positive effekter på elevernes basale læringsengagement og målorientering** målt på skalaen Mastery Goal Orientation. Og for det andet viser studiet både ved eftertest og forsinket eftertest **en positiv effekt på elevers tilegnelse af viden om grundstoffer og deres opbygning** sammenlignet med eleverne i kontrolgruppen.

Endvidere viser studiet, at indsatsen har **større effekt på basalt læringsengagement og målorientering for elever i den socioøkonomiske mellemgruppe** (denne gruppe er kendetegnet ved tidligere at have været berettiget til tilskud til skolens kantineordning). Afslutningsvis viser studiet, at indsatsen **ikke har en effekt på faglighed for tosprogede elever**, som modtager ekstra undervisning i engelsk.

26. Metsäpelto, Riitta-Leena; Lea Pulkkinen & Asko Tolvanen: *A school-based intervention program as a context for promoting socioemotional development in children*

Dokument ID: 11125048

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Finland

År for udgivelse: 2010

År for dataindsamling: 2002-2005

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges det, hvorvidt indsatsen **Den Integrerede Skoledag (ISD)** har effekt på indskolingselevs socioemotionelle udvikling defineret som prosocial adfærd, indadreagerende adfærd og udadreagerende adfærd. Eleverne i undersøgelsen følges over 2½ år fra 1. og 2. klassesetrin til 3. og 4. klassesetrin.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt forskningsdesign** med deltagelse af 515 elever fordelt på fem skoler forskellige steder i Finland (indsats $n = 276$; kontrol $n = 239$). Indsatsen igangsættes i efteråret 2002 og afsluttes i foråret 2005. Der foretages før- og eftermålinger.

ISD er målrettet elever på grundskolens laveste klassesetrin og består af tilbud om deltagelse i ikke-skemalagte aktiviteter. Disse aktiviteter ligger enten før den skemalagte skoledags start eller efter dens afslutning. Dermed adskiller *ISD* sig fra den finske tradition med korte skoledage, der udelukkende omfatter skemalagt undervisning. *ISD* inkluderer to typer af ikke-skemalagte aktiviteter med forskellig grad af struktur og kompetenceopbygning:

- Rekreative indendørs- og udendørsaktiviteter, som organiseres af eleverne selv, dog under opsyn af en voksen.
- Målorienterede aktiviteter i hobbyklubber, som fx drejer sig om holdspil, madlavning eller musik. Også her er der altid en voksen til stede, som er mere aktiv end i de rekreative aktiviteter. Der er forskellige hobbyklubber på de forskellige deltagende skoler, eftersom skolerne forsøger at imødekomme elevernes ønsker og interesser.

Elevernes deltagelse i de ikke-skemalagte aktiviteter er frivillig. Eleverne i kontrolgruppen deltager kun i almindelige skemalagte aktiviteter i løbet af indsatsperioden. I løbet af indsatsens første år dannes i alt 37 hobbyklubber på de fire deltagende skoler. Ved indsatsens afslutning er der 139 hobbyklubber i alt.

Skolelederne på de deltagende skoler er ansvarlige for organiseringen af *ISD*-indsatsen. De modtager vejledning efter behov og mødes med lederen af forskningsprojektet hver tredje måned.

Elevernes socioemotionelle udvikling måles ved hjælp af en forkortet udgave af Multi-dimensional Peer Nomination Inventory, Teacher Rating Form (TR-MPNI). Måleredskabet består af tre skalaer: en for prosocial adfærd (adaptive behavior), en for indadreagerende adfærd (internalizing problems) og en for udadreagerende adfærd (externalizing problems). Derudover måles tre aspekter af deltagelse i de ikke-skemalagte aktiviteter: varigheden af deltagelse (0 = aldrig, 3 = har deltaget i tre år), regelmæssigheden af deltagelse (gennemsnitlig deltagelse i hobbyklubber afspejler ratio mellem faktisk deltagelse i møder i hobbyklubber og antal tilbud om møder i hobbyklub på skolen) samt bredden af deltagelsen (antal forskellige aktiviteter og hobbyklubber eleven har deltaget i). Indsatsens effekter belyses ved hjælp af hierarkiske lineære modeller.

Studiet viser, at *ISD* har en **positiv effekt på indadreagerende adfærd**, idet elever i indsatsgruppen i mindre grad end eleverne i kontrolgruppen udviser tegn på indadreagerende adfærd. Det drejer sig både om social angst og symptomer på depression. Den positive effekt på indadreagerende adfærd (især social angst) forøges med varigheden af elevens deltagelse. Ifølge forskerne bag undersøgelsen er det en mulig forklaring, at deltagelse i ikke-skemalagte aktiviteter giver eleven mulighed for at interagere og indgå relationer med både jævnaldrene og voksne, hvilket antages at mindske tilbøjeligheden til indadreagerende adfærd. Derimod kan studiet **ikke påvise en effekt på prosocial adfærd eller udadreagerende adfærd**.

27. Mygind, Erik: *Udeundervisning i folkeskolen: Et casestudie om en naturklasse på Rødkilde Skole og virkningerne af en ugentlig obligatorisk naturdag på yngste klassetrin i perioden 2000-2003*

Dokument ID: 11150198

Type: Bog

Land: Danmark

År for udgivelse: 2005

År for dataindsamling: 2000-2003

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet indgår som en delundersøgelse i et **casestudie** om en naturklasse på Rødkilde Skole i Vanløse. Formålet med delundersøgelsen er at sammenligne elevernes engagement i undervisningen, deres vedholdenhed og koncentration, empati, hjælpsomhed og lyst til at samarbejde med klassekammerater, når undervisningen foregår i skoven henholdsvis i det almindelige klasseværelse. Studiet belyser endvidere hvordan eleverne udvikler gennem de tre år, de går i naturklassen.

Studiet er baseret på en longitudinel spørgeskemaundersøgelse, som over en 3-årig periode følger 19 elever fra 3.-6. klasse.

Klassen modtager undervisning i skoven en hel dag én gang om ugen. Dette vil sige, at 20 pct. af elevernes undervisning foregår i naturen. Forsøget med udeskoleundervisningen er initieret af to af elevernes lærere, der har henholdsvis en dansk- og matematikfaglig baggrund. En af lærerne har desuden friluftslederkompetence.

Aktiviteterne i skoven indebærer eksempelvis, at eleverne skal bygge en hule, optegne en bane til boldkast, finde ud af, hvordan man beregner rumfanget af en "bid" af en træstamme ved hjælp af centicubes og et målebånd. Opgaverne skal typisk løses af en gruppe af elever, og den mundtlige kommunikation mellem eleverne er helt central²³. Eleverne er afhængige af mundtlig kommunikation for at skabe overblik over oplysningerne, til at fremsætte hypoteser og stille spørgsmål. Skovaktiviteterne lægger desuden op til undersøgelser, samtidig med at den argumenterende sprogfunktion kommer til udfoldelse (fx når en gruppe af elever skal blive enige om bygningen og indretningen af en hule). Antagelsen er, at den autentiske situation, hvor eleverne hver især virkelig brænder for deres ideer, gør det vigtigt for dem at fremføre en overbevisende argumentation og holde fast i den. Dette adskiller sig fra mere abstrakte skoleopgaver. Indsatsen tager netop udgangspunkt i en antagelse om, at konkrete førstehåndsoplevelser som led i undervisningen i højere grad engagerer eleverne.

Nedenstående sammenfatter en række typiske karakteristika ved undervisningen i henholdsvis skoven og klasseværelset:

Skoven:

- Fysiske og mentale aktiviteter
- Gruppearbejde
- Overvejende mundtlig sproglig manifestation
- Overvejende undersøgende sprogfunktion
- Eleverne har mest taletid.

---

²³ Studiet opererer med en hypotese om, at eleverne vil benytte sig af flere sprogfunktioner (fx en mere undersøgende sprogfunktion) i udeundervisningen end i klasseværelset, fordi undervisning i skoven med sine sansepåvirkninger, aktivitetsmuligheder og mangearterede "rekvisitter", ifølge forfatteren, lægger op til flere forskelligartede aktiviteter, end klasserummet umiddelbart gør.

Klasseværelset:

- Stillesiddende og mentale aktiviteter
- Individuelt arbejde
- Overvejende skriftlig sproglig manifestation
- Overvejende fremstillende og refererende sprogfunktioner
- Læreren har mest taletid.

I løbet af indsatsperioden udfylder eleverne to spørgeskemaer fire gange (vinteren 2000, sommeren 2001, sommeren 2002 og sommeren 2003). Spørgeskemaerne er enslydende, bortset fra at det ene omhandler undervisning i skoven, og det andet omhandler den almindelige klasseundervisning. Spørgeskemaet består af en række udsagn. Engagement i undervisningen i skoven og i klasseværelset adresseres ved hjælp af udsagnene; "jeg sjusker med mit skolearbejde i skoven/i klasseværelset" og "jeg keder mig, når der undervises i skoven/i klasseværelset". Vedholdenhed og koncentration adresseres ved hjælp af udsagnene; "jeg kan arbejde længe med opgaver i skoven/i klasseværelset" og "jeg er koncentreret om opgaver i skoven/i klasseværelset". Empati adresseres med udsagnet: "jeg bliver trist, når andre oplever noget dårligt i skoven/i klasseværelset", hjælpsomhed med udsagnet; "jeg prøver at hjælpe andre i skoven/i klasseværelset" og endelig adresseres lyst til samarbejde med udsagnet; "jeg vil gerne arbejde sammen med andre i skoven/i klasseværelset". Indsatsens indvirkning belyses via en virkningsanalyse.

Overordnet indikerer studiet blandede resultater. For det første tilkendegiver eleverne, at de **sjusker mindre med skolearbejdet og keder sig mindre i undervisningen i skoven** end i den almindelige klasseundervisning. Dette kan tyde på, at eleverne er mere engagerede i undervisningen, når den foregår i skoven. Derimod er der ingen tegn på, at eleverne arbejder mere vedholdende og koncentreret med skoleopgaver i skoven end i den almindelige klasseundervisning.

Studiet viser **ingen tegn på forskelle mellem elevernes selvoplevede empati, hjælpsomhed og lysten til at samarbejde i skoven og i den almindelige klasseundervisning**. Ligeledes er der ingen udvikling i elevernes empati, hjælpsomhed og lysten til at samarbejde fra start til slut i indsatsperioden.

Afslutningsvis bemærkes det, at undersøgelsens resultater bør ses i lyset af, at projektet er drevet af to engagerede og meget kompetente lærere, som føler stor ejerskab af projektet. Det kan er muligt at vurdere, om indsatsen ville føre til samme resultater, såfremt den blev implementeret af mindre engagerede lærere.

28. Niles, Michael D.; Arthur J. Reynolds & Dominique Roe-Sepowitz: *Early childhood intervention and early adolescent social and emotional competence: Second-generation evaluation evidence from the Chicago Longitudinal Study*

Dokument ID: 11125307

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2008

År for dataindsamling: 1995 og 2005

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges hvorvidt effekten af indsatsen **Chicago Child-Parent Center Preschool Program (CPC)** på børns sociale og emotionelle kompetencer varierer i forhold til køn, familiens risikostatus, forældres uddannelsesniveau og familiestruktur samt i forhold til indsatsens længde.

Studiet er baseret på data fra et **kohortebaseret, longitudinelt studie** (Chicago Longitudinal Study - CLS) af 1.378 underprivilegerede minoritetsbørn²⁴, som er født i 1980 og har deltaget i børnehaveprogrammer inden for Chicagos offentlige skolesystem i 1985/86 (indsats n = 895; kontrol n = 483). I studiet anvendes opfølgingsdata, som er indsamlet 10 år efter indsatsen, da børnene er blevet 15 år.

CPC leverer uddannelses- og familiestøtteservice til børn i alderen 3-9 år, som 1) bor i et skoleområde med høj fattigdom og 2) på baggrund af screening vurderes at have behov for uddannelsesstøtte. Indsatsen har dels til formål at engagere forældre til børnene i deres børns udvikling og skolegang, og dels at fremme børnenes skoleparathed gennem undervisning i basale færdigheder i sprog og matematik. Dette sker gennem relativt strukturerede, men forskelligartede læringsoplevelser, såsom lærerstyret klasseundervisning, gruppebaserede og individuelle aktiviteter samt hyppige ekskursioner. Hvert CPC-center styres af en hovedlærer og to koordinatore.

Følgende er hovedelementer i indsatsen:

- Et intensivt forældreprogram, som består af forældreuddannelse, forældre der er frivillige i klasserne, deltagelse i skolebegivenheder og ekskursioner, hjælp til forbedring af uddannelsesmæssige resultater samt hjemmebesøg. Formålet er at sikre forældrenes aktuelle og senere engagement i deres børns udvikling og uddannelse.
- Sundheds- og ernæringservice, som består af screening og diagnosticering af diverse vanskeligheder, taleterapi, madservice og henvisning til programmets sygeplejersker.

Børnene i kontrolgruppen er indskrevet i andre heldagsbørnehaver, hvor CPC-indsatsen ikke er implementeret.

Til at måle sociale og emotionelle kompetencer anvendes Teacher-child rating scale (TCRS), som består af to skalaer. Den ene skala er et mål for børnenes samlede kompetencer og omfatter blandt andet selvsikkerhed, sociale kompetencer relateret til at indgå i relationer med jævnaldrene og opgaveorientering. Den anden skala er et mål for børnenes samlede vanskeligheder og omfatter blandt andet urolig og forstyrrende adfærd (acting-out behaviors), generthed og angst samt frustrationstolerance. Sidstnævnte er relateret til tålmodighed eller mangel herpå. Indsatsens effekter belyses gennem regressionsanalyser. Familiens risikostatus måles ved hjælp af Family Risk In-

²⁴ 93 pct. afroamerikanere og 7 pct. latinoer eller andre

dex (FRI), som blandt andet omfatter mors uddannelse, antal voksne i familien og mors alder under graviditeten.

Studiet viser, at indsatsen 10 år efter har forskellig effekt for unge fra familier med et henholdsvis højt og lavt risikoniveau samt for drenge og piger. Indsatsen har **større effekt på drenges sociale og emotionelle kompetencer** end på pigers. Den største effekt påvises på drenges urolige opførsel. Derudover har indsatsen en **større effekt for unge fra familier med et højt risikoniveau** end på unge fra familier med et lavt risikoniveau. Blandt unge fra familier med et højt risikoniveau påvises den største effekt på urolig opførsel.

29. Nix, Robert L.; Karen L. Bierman, Celene E. Domitrovich & Sukhdeep Gill: *Promoting Children's Social-Emotional Skills in Preschool Can Enhance Academic and Behavioral Functioning in Kindergarten: Findings From Head Start REDI*

Dokument ID: 11149886

Type: Rapport

Land: USA

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges effekten af det socioemotionelle program ***The Head Start REDI Program*** på førskoleelevers (preschoolers) faglige udvikling og socioemotionelle kompetencer. I studiet sammenlignes effekten af *Head Start REDI* med det traditionelle Head Start-program, som ikke fokuserer på elevernes socioemotionelle kompetencer. Endvidere undersøges programmets effekter i førskolen som en medierende faktor i forhold til 0. klasses elevers adfærd og kompetencer.

Studiet er et **randomiseret, kontrolleret forsøg baseret på før- og eftermålinger**. Eftermålingen foregår dels ved programmets afslutning, dels ved opfølgning et år senere, når eleverne går i 0. klasse. Studiet inkluderer 44 førskole-klasser med i alt 356 elever i alderen 4 år, som er fordelt mellem en indsats- og en kontrolgruppe. Eleverne i indsats- og kontrolgruppen er sammenlignelige. Kontrolgruppen følger det traditionelle Head Start-program.

Studiet indgår endvidere i et review udarbejdet af What Works Clearinghouse (WWC). WWC opererer med nogle fastlagte evidensstandarder, som studier skal leve op til for at blive inkluderet i deres review. Studiet vurderes af WWC til at leve op til evidensstandarderne.²⁵

Head Start REDI-programmet er en videreudvikling af det traditionelle Head Start-program, som har til formål at øge førskoleelevers skoleparathed, herunder elevernes sproglige udvikling samt læse- og skrivefærdigheder. *Head Start REDI* består af korte lektioner, praktiske aktiviteter, interaktiv læsning af bøger, lydlege og et "alfabetscenter", som har til formål at understøtte elevernes sproglige udvikling.

Til at styrke elevernes socioemotionelle kompetencer anvender *Head Start REDI* Preschool PATHS' undervisningsmateriale, som har fokus på at fremme venskabskompetencer, forståelse af følelser, løsning af sociale problemer og selvkontrol. Der er udarbejdet konkrete instruktioner til læreren, der gennemfører lektionerne. Lærerne deltagere desuden i træning forud for programimplementering samt modtager løbende sparring og support undervejs i implementeringen.

Til at måle elevernes faglige udbytte af programmet anvendes Expressive One-Word Picture Vocabulary Test og Test of Preschool Early Literacy. Elevernes engagement i forhold til læring måles med The School Readiness Questionnaire og Attention Deficit Hyperactivity Disorder Rating Scale. Til at måle elevernes socioemotionelle kompetencer anvendes Assessment of Children's Emotion Skills og Emotion Recognition

---

²⁵ WWC bemærker et enkelt forbehold over for studiets resultater, nemlig at studiet undersøger effekter af REDI på mere end 20 outcomes. Dette medfører en risiko for, at nogle resultater findes at være statistisk signifikante ved en tilfældighed. Studiet tager ikke højde herfor.

Questionnaire, mens elevernes evne til konfliktløsning måles med Challenging Situations Task. Endelig måles elevernes positive sociale adfærd med Social Competence Scale og Teacher Observation of Child Adaptation-Revised. Effekten af *Head Start REDI*-programmet belyses med multilevel modeller.

Studiet viser, at *Head Start REDI*-programmet har **positive effekter på elevernes læsefærdigheder, engagement i forhold til læring og socioemotionelle kompetencer**. Således klarer eleverne i *Head Start REDI*-programmet sig bedre i forhold til læsning, engagement i forhold til læring, forståelse af følelser og konfliktløsning sammenlignet med eleverne i det traditionelle *Head Start*-program.

Studiet viser endvidere, at de positive effekter af *Head Start REDI* – som eleverne har tilegnet sig i førskoleindsatsen – medierer en positiv effekt på elevernes læsefærdigheder, engagement i forhold til læring og positiv social adfærd i 0. klasse. Det vil sige, at børn, der tilegner sig tidligere læse-/skrive- og socioemotionelle kompetencer i førskoletilbuddet, sidenhen klarer sig bedre i 0. klasse med hensyn til læsefærdigheder, engagement i forhold til læring og positiv social adfærd.

På den baggrund konkluderes det i studiet, at en førskoleindsats, der alene fokuserer på elevernes sproglige udvikling og læsefærdigheder (som i det traditionelle *Head Start*-program), ikke i lige så høj grad som en indsats, der integrerer et fagligt og socialt fokus (som i *Head Start REDI*-programmet), bidrager til positiv social adfærd blandt elever i 0. klasse.

En implementeringsanalyse viser at indsatsen i lhøj grad er implementeret som foreskrevet.

30. Perez, Trista A.: *Evaluating the efficacy of computer social skills game in improving the social-emotional development of head start children*

Dokument ID: 11124674

Type: Rapport

Land: USA

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges dels den relative effekt af computerspillet **FaceSay**²⁶ i forhold til to andre computerspil, og dels effekten af computerspil med avatarer²⁷, på børns ansigts- og følelsesgenkendelseskompetencer. Indsatsen er målrettet børn, der deltager i førskoleprogrammet Head Start, som henvender sig til børn fra ressourcetsvage familier. Head Start har til formål at gøre førskolebørn skoleparate.

Studiet er et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 77 børn, hvoraf 72 er afroamerikanere, fra fire klasser på to Head Start-centre i Alabama. Børnene kommer primært fra lavindkomstfamilier og er 3-5 år. Hvert barn allokeres tilfældigt til én af tre computerspilsgrupper. Børnene spiller deres tildelte computerspil 15 minutter en til to gange om ugen i 12 uger. Alle grupper gennemfører før- og eftertest.

De tre grupper modtager henholdsvis *FaceSay*, *Early Flyers* og *Tux Paint*:

- *FaceSay* er et interaktivt computerspil, der anvender avatarer udviklet med udgangspunkt i menneskeansigter. Spillets formål er at lære børn sociale kompetenceelementer, såsom at fastholde blikket (eye gaze), genkende ansigtsudtryk og følelser og fælles opmærksomhed (joint attention). Formålet er at lære børnene at interagere effektivt med andre i sociale interaktioner. *FaceSay* er udviklet til børn med autismespektrumforstyrrelser.
- *Early Flyers* er et interaktivt computerspil, der anvender avatarer udviklet med udgangspunkt i dyr. Spillets formål er at lære børn at stave.
- *Tux Paint* er et malespil med lydeffekter og grafikker, men uden interaktive avatarer.

Til at måle børnenes følelsesgenkendelseskompetencer anvendes Sullivan Emotion Recognition Test, der måler evnen til verbalt at identificere følelser i skematiske tegninger²⁸ og fotografier²⁹. Til at måle børnenes ansigtsgenkendelseskompetencer anvendes Benton Face Recognition Test (forkortet version), som er en standardiseret test, der har til formål at måle evnen til at skelne mellem og kende forskel på ukendte ansigter. Børnenes evner til at genkalde sig ansigter måles ved anvendelse af den standardiserede Goodenough Harris Drawing Test. Til at måle børnenes kognitive funktionsniveau forud for indsatsen anvendes den del af den standardiserede test AGS Early Screening Profile (ESP), som måler kognitive og sproglige færdigheder. Indsatsens effekt på børnenes ansigts- og følelsesgenkendelseskompetencer belyses ved hjælp af hierarkiske, lineære modeller, mens effekten på deres evne til at genkalde sig ansigtstræk belyses gennem regressionsanalyse.

Studiet indikerer, at *FaceSay* sammenlignet med kontrolgrupperne (*Early Flyers* og *Tux Paint*) har en **relativt positiv effekt på børnenes ansigtsgenkendelseskompeten-**

²⁶ Førskoleversionen.

²⁷ Avatarer er en grafisk repræsentation af en person eller figur.

²⁸ Der anvendes tegninger af ansigtsudtryk, der viser glæde, sorg, vrede, frygt, overraskelse og væmmelse.

²⁹ Seks sort/hvid-fotografier af en kvinde, der viser same følelser som tegningerne.

cer, men **ingen effekt på børnenes følelsesgenkendelseskompetencer**. Studiet indikerer endvidere, at børn med et højere kognitivt funktionsniveau opnår større forbedringer af ansigts- og følelsesgenkendelseskompetencer end børn med et lavere kognitivt funktionsniveau. Derudover indikerer studiet, at brug af computerspil med avatare (*FaceSay* og *Early Paint*) sammenlignet med kontrolgruppen (*Tux Paint*) **ingen effekt** har på børnenes evne til at genkalde sig ansigtsudtryk.

31. Perez-Escoda N.; G. Filella, A. Alegre & R. Bisquerra: *Developing the Emotional Competence of Teachers and Pupils in School Contexts*

Dokument ID: 11057996

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Spanien

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges effekten af en indsats med fokus på at udvikle 0.-6. klasses elevers emotionelle og sociale kompetencer.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med deltagelse af 423 elever (indsats n = 223; kontrol n = 200) i alderen 6 til 12 år. De deltagende skoler ligger alle i forholdsvis socioøkonomisk udsatte områder. Indsatsen finder sted én time om ugen i 20 uger. Både indsats- og kontrolgruppe gennemfører før- og eftertest.

Indsatsprogrammet er baseret på en teoretisk model, hvor emotionelle kompetencer grupperes i fem dimensioner. Indsatsen består af 20 aktiviteter fordelt i tematiske blokke, som svarer til de fem dimensioner i modellen:

1. Emotionel bevidsthed: Undervisning i emotionelt ordforråd og genkendelse af egne følelser.
2. Emotionel regulering: Undervisning i afslapningsteknikker.
3. Personlig autonomi: Undervisning i genkendelse af egne kvaliteter og anvendelse af disse til at øge egen autonomi.
4. Sociale kompetencer: Undervisning i at genkende andres følelser og udtrykke egne følelser på socialt passende måder. Der undervises også i konfliktløsningsteknikker, selvsikkerhed og empati.
5. Livskompetencer og trivsel: Undervisning i at være kritisk reflekterende og at opretholde en balance mellem personlige interesser og samfundets krav.

I undervisningen er der fokus på gruppedynamikker og refleksion, og der anvendes debatter og rollespilsøvelser. Indsatsen gennemføres af elevernes sædvanlige lærere, som har deltaget i en anden del af samme studie³⁰. Kontrolgruppen modtager ingen indsats.

Til at måle de 6-8-årige elevers emotionelle og sociale kompetencer anvendes Emotional Competence Observation Instrument, som er udviklet af forskerne bag projektet. Måleinstrumentet er baseret på ovennævnte teoretiske model og adresserer hver af de fem dimensioner. Til at måle de 9-12-årige elevers emotionelle udvikling anvendes Baron Emotional Quotient Inventory: Youth Version (EQ-i:YV). Måleredskabet adresserer elevernes samlede emotionelle, interpersonelle³¹ og intrapersonelle³² kompetencer samt tilpasningsevne³³ og stresshåndtering³⁴.

³⁰ Denne del af studiet undersøger effekten af indsatsen *Emotional Education Programme for Teachers* på læreres emotionelle kompetencer.

³¹ Den interpersonelle skala måler, hvorvidt sociale forhold er tilfredsstillende, og skalaen inkluderer kompetencer såsom empati og lytning samt forståelse af og sans for andres følelser.

³² Den intrapersonelle skala måler evnen til at forstå ens egne følelser samt til at udtrykke følelser og behov.

³³ Tilpasningsskalaen måler graden af fleksibilitet og realisme i situationer med forandring og problemløsning.

³⁴ Stresshåndteringskalaen måler evnen til at regulere impulsivitet, forblive rolig og arbejde godt under pres.

Studiet viser, at indsatsen har en **positiv effekt på alle indsatselevernes emotionelle og sociale kompetencer** sammenlignet med kontrolgruppen. Indsatsen har en positiv effekt på de 6-8-åriges kompetencer inden for alle fem dimensioner (emotionel bevidsthed, emotionel regulering, personlig autonomi, sociale kompetencer samt livskompetencer og trivsel). Blandt de 9-12-årige elever har indsatsen en positiv effekt på deres interpersonelle, intrapersonelle og tilpasningskompetencer samt emotionel intelligens, men der påvises **ingen effekt på deres stresshåndteringskompetencer**³⁵.

---

³⁵ Undervisning i stresshåndtering indgår dog ikke i indsatsen.

32. Petermann, Franz & Heike Natzke: *Preliminary Results of a Comprehensive Approach to Prevent Antisocial Behaviour in Preschool and Primary School Pupils in Luxembourg*

Dokument ID: 11057581

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Luxembourg

År for udgivelse: 2008

År for dataindsamling: 2004-2005

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger effekten af en socioemotional indsats, **Projet Prima!r**, på førskole- (preschool) og 0. klasses (reception class) elevers socioemotionelle kompetencer og problemadfærd.

Studiet bygger på et **kvasi-eksperimentelt design med brug af tre bølger af data**; førtest, eftertest og 12-måneders opfølgningstest. Der indgår 183 elever fra i alt 17 førskole- og 0. klasser i studiet. Indsatsgruppen består af fire førskoleklasser (n=47) og fire 0. klasser (n=46), mens kontrolgruppen består af fire førskoleklasser (n=48) og fem 0. klasser (n=42). De deltagende elever er mellem 3 og 10 år og med et gennemsnit på 6,2 år. Førskoleeleverne er i gennemsnit 5 år, og 0. klasses eleverne er i gennemsnit 7 år gamle. Udvælgelsen af deltagende klasser er foretaget af skole-distriktslederen i Luxembourg City, hvorfor udvælgelsen ikke er randomiseret.

Projet Prima!r er en landsdækkende, forebyggende indsats, der har både elever, lærere og forældre som målgruppe. Indsatsen består af tre hovedkomponenter:

- Eleverne modtager træning i udvikling af socioemotionelle kompetencer af deres klasselærer.
- Forud for selve træningen af eleverne har lærerne deltaget i en 4-dages workshop, hvor de er blevet introduceret til indsatsen og undervisningsmaterialet.
- Parallelt med, at eleverne modtager træning i socioemotionelle kompetencer, deltager elevernes forældre i forældrekurser af 4 lektioners varighed.

Elevindsatsen i førskoleklasserne består af 25 sessioner af 20-30 minutters varighed. Elevindsatsen i 0. klasser består af 26 sessioner af 45 minutters varighed. Sessionerne har fokus på at træne elevernes socioemotionelle kompetencer, herunder relationer til klassekammerater og selvkontrol.

Kontrolgruppen modtager ingen indsats, men almindelig undervisning.

Elevernes socioemotionelle problemer måles med Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ), mens aggressiv og trodsig adfærd (fx at slå andre eller ofte at være involveret i slagsmål) måles med Skala Aggressiven Verhaltens (SAV). Til at måle elevernes socioemotionelle kompetencer anvendes to redskaber: Social Competence Scale-Teacher og Emotional Competencies Questionnaire. Indsatsens effekter belyses via variansanalyse.

Studiet indikerer, at **Projet Prima!r har positive effekter på både førskoleelevers og 0. klasses elevers socioemotionelle problemer**, som således er lavere hos indsatsgruppen sammenlignet med kontrolgruppen.

Studiet indikerer endvidere, at **Projet Prima!r har positive effekter på elevernes socioemotionelle kompetencer**. For 0. klasses elevers vedkommende viser denne

effekt sig 12 måneder efter indsatsens afslutning. For førskoleelevernes vedkommende ses den positive effekt på socioemotionelle kompetencer ved indsatsens afslutning, mens effekten er forsvundet et år efter indsatsens afslutning.

33. Pickens, Jeffrey: *Socio-Emotional Programme Promotes Positive Behaviour in Preschoolers*

Dokument ID: 11058332

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2009

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges effekten af det socioemotionelle udviklingsprogram **The Peace Education Foundation (PEF)** på børnehalebørns (preschool children) sociale kompetencer og problemadfærd.

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med brug af før- og eftertest. I studiet deltager 296 4-5-årige børnehalebørn, hvoraf 246 deltager i indsatsen, og 50 fungerer som kontrolgruppe, der ikke modtager indsatsen. Til brug for udvælgelse af daginstitutioner til studiet er i alt 100 børnehaver tilfældigt udvalgt, herunder 50 børnehaver, der implementerer *PEF*, og 50 børnehaver, der ikke implementerer *PEF*. 15 ud af de 100 børnehaver er tilfældigt udvalgt til at deltage i studiet, heraf 10 børnehaver, der implementerer *PEF* (indsatsgruppen) og 5 børnehaver, der ikke implementerer *PEF* (kontrolgruppen). Indsats- og kontrolgruppen er sammenlignelige hvad angår alder og etnicitet. I studiet indgår desuden 21 deltagende lærere og 269 deltagende forældre. Studiet forløber over et år, hvor de deltagende børn følges gennem deres sidste år i børnehaven inden skolestart, og er gennemført i Miami, Florida, USA.

PEF-programmet er implementeret i over 450 børnehaver (preschools) i USA. Programmet retter sig mod undervisning af børnehalebørn i en klasselignende situation, hvor en del er en lærer, der forestår undervisningen.

PEF-programmet består af opkvalificering af pædagoger og forældre. Således har deltagende pædagoger og forældre deltaget i to heldags træningsworkshops – "Creating Caring Children" og "Peacemaking Skills for Little Kids" faciliteret af uddannede *PEF*-undervisere, hvor de er blevet instrueret i implementering af *PEF-programmet*. Både pædagoger og forældre er således vejledt i at anvende programmets aktiviteter og retningslinjer, der tilskynder empati og fair play blandt børnene, og som lærer børnene at udtrykke følelser, undgå konflikter, kontrollere vrede og interagere positivt med andre. Deltagende pædagoger modtager et vejledningsmateriale med guides til implementering af indsatsen. *PEF*-undviserne tilbyder endvidere sparring og vejledning til pædagogerne undervejs i indsatsen.

Til at måle børnenes sociale kompetencer og problemadfærd anvendes Preschool and Kindergarten Behaviour Scale (PKBS-2). Problemadfærd måles som både indadreagerende og udadreagerende adfærd. Effekten af undervisningsprogrammet belyses med variansanalyse.

Studiet viser, at **PEF-programmet har positive effekter på børnehalebørns sociale kompetencer** i form af øget socialt samarbejde og mere positiv interaktion blandt elever i indsatsgruppen, sammenlignet med elever i kontrolgruppen. Endvidere viser studiet, at **PEF-programmet har positive effekter på børnehalebørns problemadfærd**, både hvad angår indadreagerende og udadreagerende adfærd. Således udviser de deltagende børn mindre problemadfærd efter indsatsen end før sammenlignet med kontrolgruppen.

Studiet konkluderer, at **PEF-programmet er en effektiv indsats til at fremme positiv socioemotional udvikling hos børnehaverbørn.**

En implementeringsanalyse viser at *PEF*-programmet i høj grad er implementeret som foreskrevet.

34. Prince, Kort C.; Edward A. Ho & Sharon B. Hansen: *Effects of a School Based Program to Improve Adaptive School Behavior and Social Competencies among Elementary School Youth: The Living Skills Program*

Dokument ID: 11056316

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2010

År for dataindsamling: 2002-2007

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges effekten af interventionsprogrammet **Living Skills** på elevers sociale kompetencer, sociale interaktion, problemadfærd og evnen til at indgå i et hensigtsmæssigt læringsmiljø på skolen.

Studiet er gennemført som et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af i alt 645 elever fra 2.-5. klasse (indsats: n = 336; kontrol: n = 309). Indsats- og kontrolgruppen er sammenlignelige hvad angår elevernes resultater ved førtest. Eleverne i indsatsgruppen deltager i *Living Skills*, mens eleverne i kontrolgruppen ikke modtager nogen indsats. Studiet er gennemført i perioden 2002-2007 i Salt Lake City, Utah, USA.

Living Skills er målrettet udsatte elever, der henvises til indsatsen af lærere eller skolevejledere ud fra en risikovurdering af barnet. De hyppigste årsager til henvisning til programmet er afvisning hos klassekammerater og forstyrrende adfærd i undervisningen. De deltagende elever kommer primært fra en lav socioøkonomisk baggrund og/eller fra familier præget af sociale udfordringer, fx omsorgssvigt, sygdom og misbrug.

Living Skills bygger på en antagelse om, at udsatte elever kan styrke deres sociale kompetencer og sociale adfærd gennem positiv social interaktion. *Living Skills* er et gruppebaseret program bestående af i alt 12 lektioner afviklet med 14 dages mellemrum. En lektion varer mellem 45-60 minutter og finder sted i løbet af skoledagen. Lektionerne afvikles for grupper af elever, hvor fokus er på at fremme elevernes sociale interaktion i gruppen og herigennem styrke elevernes sociale kompetencer og sociale adfærd. Programmet har tre implementeringsmål for, hvordan eleverne støttes i at udvikle deres sociale kompetencer og sociale interaktion, herunder at:

- Skabe trygge gruppefællesskaber, som fordrer positiv interaktion mellem eleverne, fx ved at eleverne i fællesskab formulerer anerkendende normer for, hvordan gruppen interagerer.
- Konsolidere gruppenormer, kompetencer og ønsket adfærd gennem et belønningssystem, hvor det er tydeligt for eleverne, hvilken adfærd der er belønningseværdig, og hvilken adfærd der er uønsket på skolen.
- Undervise i og gennemføre øvelser, der fremmer elevernes sociale kompetencer og interaktion, der imødekommer prosocial adfærd mellem elever.

Living Skills implementeres af eksperter frem for af elevernes sædvanlige lærere.

I studiet anvendes to måleredskaber til at vurdere elevernes sociale kompetencer, sociale interaktion, problemadfærd og skoletilpasningsevne; henholdsvis Walker McConnell Scale (WMS) of Social Competence and School Adjustment og Iowa Connors Teacher Rating Scale (CTRS). Programmets effekter belyses med variansanalyse.

Studiet viser, at *Living Skills* har **positive effekter på elevernes sociale kompetencer, sociale interaktion, problemadfærd og evne til at indgå i et hensigtsmæssigt læringsmiljø på skolen**. I studiet konkluderes det, at *Living Skills* er et **effektivt program i forhold til at reducere problemadfærd i skolen og til at fremme sociale kompetencer** blandt udsatte elever i 2.-5. klasse.

35. Raimundo, Raquel; Alexandra Marques-Pinto & Maria Luísa Lima: *The effects of a social-emotional learning program on elementary school children: The role of pupils' characteristics*

Dokument ID: 11124654

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Portugal

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges effekten af et socioemotionelt undervisningsprogram, **Socio-emotional learning program (SEL)**, på eleveres socioemotionelle kompetencer og problemadfærd.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design med brug af før- og efter-test**. I studiet deltager 318 4. klasses elever (indsats: $n = 213$; kontrol: $n = 105$). Endvidere indgår 16 lærere i studiet. Studiet følger programmet, som det er implementeret over et skoleår i seks skoler i Lissabon, Portugal. Fordelingen af elever i indsats- og kontrolgruppe er ifølge studiet delvist randomiseret, og eleverne i indsats- og kontrolgruppen er sammenlignelige ved førtest. Eleverne i indsatsgruppen deltager i *SEL*, mens eleverne i kontrolgruppen ikke modtager en indsats.

SEL-programmets formål er at forebygge problemadfærd ved at styrke elevernes socioemotionelle kompetencer. Det implementerede *SEL*-program består af 21 lektioner af 45-60 minutters varighed, gennemført over et skoleår. En skolepsykolog forestår undervisning i klassen under lærerens tilstedeværelse. Lektionerne omhandler relevante socioemotionelle kompetencer med fokus på interaktive og refleksive øvelser, hvor eleverne øver sig i at bringe kompetencerne i spil i situationer fra deres hverdagsliv.

Der er udarbejdet en programvejledning, som understøtter implementering af lektionerne. Endvidere opfordres elevernes lærere til at bringe lektionernes indhold i spil i løbet af den øvrige skoleuge, når det er relevant, for at øge elevernes udbytte.

I studiet anvendes seks forskellige måleredskaber: Til at måle elevernes emotionelle viden anvendes Assessment of Children's Emotions Scales (ACES). Elevernes sociale kompetencer måles med skala A i School Social Behaviour Scales (SSBS-2). Til at måle elevernes angst/bekymring anvendes State-Trait Anxiety Inventory for Children (STAI-C), mens elevernes udadreagerende adfærd måles med Aggressive Behaviours Questionnaire. Til at måle elevernes sociale problemer anvendes en subskala i Teachers Report Form (TRF). Endelig anvendes et elevspørgeskema samt et lærerspørgeskema til at måle elevernes oplevede udbytte af programmet. Programmets effekter belyses via variansanalyse.

Studiet viser, at *SEL* har **positive effekter på elevernes socioemotionelle kompetencer**, særligt hvad angår relationer til klassekammerater og sociale kompetencer. Derimod viser studiet, at ***SEL* ingen mærkbar effekt har på elevernes problemadfærd**, både hvad angår indadreagerende og udadreagerende adfærd.

Studiet viser endvidere, at **drenge udbytte af *SEL* er større end pigers**, hvad angår selvkontrol, udadreagerende adfærd og sociale problemer. Endelig viser studiet, at elevernes socioøkonomiske baggrund ingen betydning har for deres udbytte af programmet.

36. Ritblatt, Shulamit; Sascha Longstreth, Audrey Hokoda, Bobbi-Nicole Cannon & Joanna Weston: *Can music enhance school-readiness socioemotional skills?*

Dokument ID: 11124584

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges effekten af et musikbaseret skoleparathedsprogram, **Circle of Education**, på sociale færdigheder og skoleparathed hos børn i førskoletilbud. Skoleparathed forstås i studiet som et specifikt sæt færdigheder, som er afgørende for børns evne til at overgå fra dagtilbud til 0. klasse.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med deltagelse af fire førskoleklasser (preschool classes) i et område med høj socioøkonomisk status i den amerikanske delstat Californien. To klasser udgør indsatsgruppen, som undervises på baggrund af *Circle of Education* (55 børn), mens kontrolgruppen udgøres af to klasser, som står på venteliste til indsatsen og ikke modtager nogen indsats i løbet af undersøgelsens forløb (47 børn). I alt deltager 102 børn i undersøgelsen.

Indsatsen *Circle of Education* består af 20 sange, som er skabt med udgangspunkt i 39 færdigheder, som anses som afgørende for skoleparathed i den delstat, hvor undersøgelsen finder sted (Desired Results Developmental Profile, California Department of Education). 15 af de 20 sange fokuserer på socioemotionelle færdigheder såsom selvkontrol (fx at vente på det bliver ens tur, at vente på at få ordet), daglige rutiner (fx at sige goddag og farvel), selvtillid (fx at være anderledes og at have venner), at tage vare på sig selv (fx at spise frugt og grøntsager, at vaske hænder og dyrke motion). Fem af sangene omhandler faglige færdigheder såsom alfabetet, tal, farver, former og læsning. Sangene er skrevet i samarbejde mellem en ekspert i undervisning af førskolebørn og lokale musikproducenter.

Lærere og forældre i indsatsgruppen modtager en CD med alle 20 sange, og de opfordres til at afspille og synge sangene, når de anser det for passende³⁶. Sangene kan enten bruges som en integreret del af rutinerne i dagtilbuddet/hjemmet eller som påmindelse til børnene om specifikke typer adfærd. Eksempelvis kan en lærer spille en bestemt sang hver gang børnene skal sidde i rundkreds, eller lærerne kan spille et uddrag af en sang for at minde et barn om at sidde ned på et specifikt tidspunkt. Både lærere og forældre opfordres til at inkorporere sangene i deres daglige rutiner, særligt i forbindelse med den adfærd, den enkelte sang omhandler.

Lærere og forældre deltager i træningssessioner med sangskriverne ved indsatsens begyndelse. En af sangskriverne besøger ligeledes hvert indsatsklasseværelse tre gange over en 2-ugers periode for at øve sange med børnene. Endelig deltager lærerne i flere undervisningsgange for at lære sangene, og de mødes med en ekspert i undervisning af førskolebørn for at lære om måder, hvorpå sangene kan bruges som en del af de daglige rutiner og til at fremme skoleparathed.

I studiet måles børnenes sociale færdigheder med *Preschool and Kindergarten Behavioral Scale*, som både udfyldes af børnenes lærere og forældre. Målet består af tre underdimensioner, henholdsvis socialt samarbejde, social interaktion og social uafhæn-

---

³⁶ Indsatsens omfang kan derfor variere.

gighed. Børnenes skoleparathed måles med Kindergarten Readiness Survey, som udfyldes af deres lærere, og som består af syv dimensioner, henholdsvis fysisk og motorisk udvikling, selvomsorg (self-care), social og emotionel udvikling, tilgang til læring, skolerutiner og arbejdsvaner, sprog og læsning samt generel viden. Begge spørgeskemaer udfyldes før og efter indsatsen, der finder sted i løbet af et skoleår. Effekten af *Circle of Education* belyses med variansanalyse.

På baggrund af lærernes besvarelser **indikerer studiet, at børnene i indsatsgruppen oplever en forbedring af deres sociale færdigheder** i løbet af undersøgelsens forløb, mens der ikke ses nogen ændring i de sociale færdigheder i kontrolgruppen. Denne udvikling ses ligeledes for samtlige underdimensioner af målet for sociale færdigheder; socialt samarbejde, social interaktion og social uafhængighed. Disse resultater skal imidlertid udlægges med forsigtighed, da resultaterne ikke genfindes på baggrund af forældrenes vurdering af børnenes sociale færdigheder.

På baggrund af lærernes vurderinger af børnenes skoleparathed indikerer studiet, **at børnenes tilgang til læring forbedres i indsatsgruppen**, mens det ikke er tilfældet i kontrolgruppen. I studiet findes ingen effekter af indsatsen på de øvrige seks dimensioner af skoleparathed.

37. **Rodriguez, Orlando: Efficacy of school-based mental health program on prosocial behavior and aggression among Mexican American children**

Dokument ID: 11124687

Type: Afhandling

Land: USA

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger den relative effekt af at se en **tv-serie med prosocialt indhold**, sammenlignet med at se en tv-serie med neutralt indhold. Indsatsen er målrettet elever på 3. og 4. klassetrin, og i studiet undersøges effekter på prosocial adfærd og udadreagerende adfærd (fysisk og verbal).

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 352 elever i 3.-4. klasse fra to grundskoler i Texas (indsats $n = 176$; kontrol $n = 176$). Stort set alle børn i undersøgelsen har mexicansk-amerikansk baggrund, dog taler alle engelsk på et alderssvarende niveau. Indsatsen varer seks uger og består af to ugentlige sessioner af hver 23 minutter.

Indsatsen bygger på teorier om social læring, som antager, at individet tilpasser sin adfærd i lyset af de normer for adfærd, som han eller hun bliver præsenteret for verbalt eller i billedform. En persons tilbøjelighed til at efterligne andres adfærd påvirkes af, om den anden persons adfærd belønnes eller sanktioneres. Således kan en persons adfærd påvirkes af at iagttage andres adfærd og de konsekvenser, som denne adfærd udløser.

Omdrejningspunktet for indsatsen er den animerede tv-serie for børn **Maya og Miguel**, som er produceret af Scholastic Studios. Hvert afsnit varer 23 minutter. Serien handler om det 10-årige tvillingepar Maya og Miguel og de eventyr og mindre uheld, de kommer ud for i deres hverdag. Maya er impulsiv og intuitiv, mens Miguel tænker, før han handler. De enkelte afsnit tager udgangspunkt i et nyt dilemma, der som regel opstår som følge af Mayas velmenende indblanding i venners og families liv. Seriens budskab er, at det er vigtigt at hjælpe venner, familie og naboer (community), og at fælles lykke er større end personlig gevinst. Serien indeholder identifikationsmuligheder for børn af mexicansk herkomst, som vokser op i USA, idet den præsenterer et rigt og detaljeret billede af den mexicanske familie, sprog og kultur.

Kontrolgruppen ser en børneserie om natur, som ikke berører temaer om relationer, følelser og adfærd. Et afsnit i denne serie varer også 23 minutter.

Ved både før- og eftertest anvendes Strengths and Difficulties Questionnaire (SDQ) og Children's Aggression Scale (CAS). SDQ består af fem skalaer, som henholdsvis adresserer emotionelle symptomer, adfærdsproblemer, hyperaktivitet/uopmærksomhed, vanskeligheder relateret til relationer til klassekammerater og prosocial adfærd. De første fire skalaer anvendes til at beregne et mål for vanskeligheder, mens den sidste skala ligger til grund for målet for prosocial adfærd. CAS måler hyppighed og intensitet af udadreagerende adfærd og består af fire skalaer: verbal aggression, fysisk aggression, aggression rettet mod genstande og dyr og brug af våben. Indsatsens relative effekt på prosocial adfærd og udadreagerende adfærd belyses gennem en variansanalyse.

Studiet indikerer, at indsatsen har **en positiv effekt på prosocial adfærd**, men ikke på udadreagerende adfærd. Således udviser eleverne i indsatsgruppen oftere prosocial adfærd efter at have set *Maya og Miguel* end eleverne i kontrolgruppen, som så en børneserie med socialt neutralt indhold.

38. Ruby, Allen & Emily Doolittle: *Efficacy of Schoolwide Programs to Promote Social and Character Development and Reduce Problem Behavior in Elementary School Children. Report from the Social and Character Development Research Program*

Dokument ID: 11056237

Type: Rapport

Land: USA

År for udgivelse: 2010

År for dataindsamling: 2004-2007

Samlet evidensvægt: Høj

Rapporten omhandler et forskningsprojekt med fokus på **Social and Character Development programs (SACD)**. I syv separate evalueringer undersøges effekten af skolebaserede, universelle indsatser, som alle sigter mod at forbedre elevers prosociale adfærd og forebygge asocial adfærd. De pågældende indsatser omfatter mere eller mindre forskellige aktiviteter, men er ens hvad angår hovedfokus, målgruppe og varighed. Rapportens formål er både at undersøge effekten af de enkelte indsatser såvel som effekten på tværs af de syv indsatser på elevers sociale og emotionelle kompetencer, adfærd og faglighed. Derudover undersøges det, om effekten på tværs af de syv indsatser er forskellig for piger og drenge og for elever med forskellig baggrund.

Alle syv evalueringer er baseret på **randomiserede, kontrollerede forsøg** med deltagelse af 10-14 skoler. I hver evaluering fordeles halvdelen af skolerne til indsatsgruppen og den anden halvdel til kontrolgruppen. I alt deltager 6.567 elever i studiet (indsats $n = 3.367$; kontrol $n = 3.200$). Intervallet mellem laveste og højeste antal elever spænder mellem 786 og 1.202 i de enkelte evalueringer. Indsatsen igangsættes i begyndelsen af 3. klasse og afsluttes i slutningen af 5. klasse. Kontrolskolerne implementerer ikke nogen af de syv SACD-indsatser, som undersøges i studiet, men fortsætter med deres almindelige aktiviteter³⁷.

De syv SACD-indsatser er kendetegnet ved følgende:

- *Academic and Behavioral Competencies Program*: Træning i sociale kompetencer og evne til at regulere og tilpasse egen adfærd (behavior management).
- *Competence Support Program*: Fokus på social og emotionel læring, træning i sociale dynamikker og evne til at regulere og tilpasse egen adfærd, herunder bearbejdning af social information, social problemløsning og kammeratnetværk (peer network).
- *Love in a Big World*: Fokus på dannelse (character education), herunder mod, ærlighed, venlighed og omsorg.
- *Positive Action* (se også abstract nr. 4, 43 og 51): Fokus på social og emotionel læring, herunder værdier, empati, selvkontrol, sociale kompetencer, relationsdannelse, tro på egne evner, ærlighed og målorientering.
- *Promoting Alternative Thinking Strategies*: Social og emotionel læring, herunder selvkontrol, sociale kompetencer, sociale relationer til klassekammerater, social problemløsning og evne til at forstå egne og andres følelser samt udtrykke sine følelser på konstruktiv vis (emotional literacy).
- *The 4Rs Program (Reading, Writing, Respect and Resolution)*: Fokus på konfliktløsning, herunder social problemløsning, vredeshåndtering og konfliktmægling.

---

³⁷ SACD-aktiviteter er meget udbredte på amerikanske skoler, hvorfor der er tale om et treatment-as-usual design i forhold til kontrolgruppen.

- *Second Step*: Fokus på forebyggelse af vold samt social og emotionel læring, herunder empati, vredeshåndtering, impuls kontrol og problemløsning.
-
- På alle indsatskoler deltager lærere og ledelsen i træning/undervisning forud for indsatsens implementering.

I studiet benyttes tre måleredskaber til at måle effekterne af *SACD* på tre domæner: Sociale og emotionelle kompetencer, adfærd og faglighed. Child Report adresserer alle tre domæner og udfyldes af eleven selv. Primary Caregiver Report måler adfærdsdomænet og udfyldes af elevens mor, far eller værge. Teacher Report måler adfærdsdomænet og faglighed. Data indsamles fem gange: I begyndelsen af 3. klasse sideløbende med indsatsens opstart, i slutningen af 3. klasse, i starten af 4. klasse, i slutningen af 4. klasse og endelig umiddelbart efter indsatsens afslutning i slutningen af 5. klasse. Effekterne af hver af de syv indsatser såvel som effekten på tværs af indsatserne belyses via hierarkiske lineære modeller.

Overordnet viser studiet **ingen effekter af *SACD*-indsatsene**, idet analysen på tværs af de syv indsatser ikke viser nogen effekter af *SACD*. Kun to delanalyser viser enkelte positive effekter, mens fire delanalyser viser enkelte negative effekter:

- PATHS har en lille positiv effekt på faglighed (teacher report).
- *Competence Support Program* har en lille positiv effekt mobning, idet en mindre andel af eleverne i indsatsgruppen end i kontrolgruppen oplever mobning efter indsatsen (child report).
- *Love in a Big World* har en lille negativ effekt på skoleorientering (child report)
- *Second Step* har en lille negativ effekt på engagement (child report), prosocial adfærd (teacher report) og empati (child report).

Hverken på tværs af indsatser eller i de enkelte effektanalyser dækker fraværet af effekt over, at indsatsen har forskellige effekter for forskellige grupper.

En implementeringsanalyse viser tegn på, at dårlig implementering medfører (endnu) mindre effekt. Omvendt tyder intet på, at god implementering medfører større effekt. Fraværet af effekt skal muligvis ses i lyset af, at kontrolskolerne til en vis grad også implementerede *SACD*-aktiviteter i løbet af indsatsperioden.

39. Schonert-Reichl, Kimberly A.; Veronica Smith, Anat Zaidman-Zait & Clyde Hertzman,; Promoting children's prosocial behaviors in school: Impact of the "Roots of Empathy" program on the social and emotional competence of school-aged children

Dokument ID: 11124819

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Canada

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges, hvorvidt undervisningsforløbet **Roots of Empathy (ROE)** har effekt på 4.-7. klasses elevers empati, prosociale adfærd og udadreagerende adfærd.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med før- og eftertest. I alt deltager 585 elever på 4.-7. klasses trin på 18 skoler i henholdsvis Toronto og Vancouver, Canada (indsats n = 306 elever i 14 klasser; kontrol n = 279 i 14 klasser). De deltagende skoler er kendetegnet ved høj etnisk diversitet, idet 61 pct. af eleverne i indsats- og kontrolgruppe har anden etnisk baggrund end canadisk. *ROE*-forløbet varer 9 måneder og består af 26 lektioner af 30-45 minutters varighed. Kontrolgruppen deltager ikke i *ROE*.

Formålet med *ROE* er at fremme børns sociale og emotionelle forståelse, fremme deres prosociale adfærd og mindske deres udadreagerende adfærd³⁸. Undervisningsforløbet er beskrevet i en detaljeret trin-for-trin-vejledning, som *ROE*-instruktørerne følger (forløbet implementeres altså *ikke* af klassernes normale lærere). Der er udviklet tre forskellige alderssvarende vejledninger til de klasses trin, som forløbet er målrettet. Omdrejningspunktet for forløbet er et månedligt besøg i klassen af et spædbarn og hans/hendes forældre. Det er hensigten, at elevernes observation af og interaktion med spædbarnet og forældrene skal ligge til grund for klassebaserede diskussioner af empati (herunder identifikation og forklaring af følelser), det at sætte sig i en andens sted (perspective taking) og det at drage omsorg for andre. De 26 lektioner dækker ni forskellige temaer. Hver måneds lektioner fokuserer på henholdsvis mødet med babyen, gråd, at tage sig af babyen, følelser, sikkerhed, søvn, kommunikation, hvem er jeg?, afsked med babyen og ønsker for babyens fremtid. Hvert tema omfatter tre lektioner:

1. Før-spædbarnsbesøg: Instruktøren introducerer månedens tema
2. Besøget af spædbarnet og forældrene: Eleverne observerer og interagerer med spædbarnet og forældrene under instruktørens opsyn
3. Efter-spædbarnsbesøg: Eleverne diskuterer besøget og når i fællesskab frem til en konklusion af det pågældende tema.

Forud for implementeringen deltager *ROE*-instruktørerne i en 3-dages workshop med fokus på indsatsens mål samt teoretiske og empiriske grundlag. Derudover deltager instruktørerne i en session halvvejs gennem forløbet, hvor de har mulighed for at dele viden og erfaringer og for at få svar på spørgsmål.

Elevernes empati og evne til at sætte sig i en andens sted (perspective taking) måles ved hjælp af Interpersonal Reactivity Index (IRI), som udfyldes af eleverne selv. Prosocial og udadreagerende adfærd måles med to måleredskaber, hvoraf det ene udfyldes

³⁸ Derudover sigter *ROE* mod at øge grundskoleelevers viden om spædbørns udvikling og godt forældreskab. Dette falder uden for denne kortlægnings fokus.

af klassekammerater og det andet af læreren. Førstnævnte er udformet af forskerne bag undersøgelsen, mens sidstnævnte består af skalaer fra Child Behavior Scale (CBS). Indsatsens effekt belyses gennem variansanalyser.

Overordnet viser studiet **blandede resultater**. For det første kan der hverken dokumenteres en effekt på elevernes empati eller evne til at sætte sig i en andens sted. For det andet viser studiet en positiv effekt på prosocial adfærd baseret på klassekammeraternes besvarelser, men ingen effekt på prosocial adfærd baseret på lærerbesvarelser. **Omvendt viser studiet en positiv effekt på udadreagerende adfærd baseret på lærerbesvarelser** (dvs. at elevernes tilbøjelighed til udadreagerende adfærd mindskes), mens der ikke kan påvises en lignende effekt på udadreagerende adfærd baseret på klassekammeraternes besvarelser.

Det bemærkes, at kontrolgruppens udadreagerende adfærd stiger gennem indsatsperioden. At det samme ikke er tilfældet blandt de elever, der deltager i *ROE*, indikerer, at **forløbet måske kan være med til at hæmme en negativ udvikling, som ellers er normal for aldersgruppen**.

En implementeringsanalyse viser at *ROE* i høj grad er implementeret som foreskrevet.

40. **Schwartz, Sarah; Jean Rhodes, Christian Chan & Carla Herrera: *Impact of School-Based Mentoring on Youths with Different Relational Profiles***

Dokument ID: 11489449

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2011

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges det, om eleveres "relationsprofil" har en betydning for mentorprogrammet **Big Brothers Big Sisters'** effekt på elevernes sociale kompetencer og faglige læring. Elevernes relationsprofil bestemmes ud fra kvaliteten af deres relationer til henholdsvis forældre, lærere og klassekammerater. Afhængigt af hvor stærke relationer eleverne har, inddeles eleverne i tre grupper: 1) relationelt sårbar gruppe, 2) relationelt tilstrækkelig gruppe og 3) relationelt stærk gruppe. Inddelingen sker på baggrund af en analyse af tre spørgeskemaer vedrørende kvaliteten af elevernes relation til henholdsvis forældre, lærere og klassekammerater, som eleverne selv har udfyldt.

Undersøgelsen gennemføres ved hjælp af et **kvasi-eksperimentelt design med før- og eftermålinger**, hvori der indgår 1.339 elever på 4.-9. klassetrin fordelt på 71 skoler i USA (indsats n = 565; kontrol n = 774). Derudover indgår 554 mentorer, som enten er gymnasieelever, universitetsstuderende eller voksne, som ikke er studerende.

Mentorvejledningen foregår på skolen, hvor mentor og mentee laver aktiviteter sammen. Det kan indebære, at de spiller spil sammen, taler sammen eller gennemfører aktiviteter, der relaterer sig til skolearbejdet, såsom lektiehjælp. Eleverne i indsatsgruppen modtager i gennemsnit 4,9 måneders mentorvejledning med et gennemsnit på 3,1 mentormøder om måneden. Studiet undersøger mentorprogrammets virkning via syv outcome-mål, hvor sociale kompetencer og faglig læring er to af de syv mål.

Elevernes sociale kompetencer måles ved brug af et standardiseret spørgeskema, der udgøres af otte indikatorer hentet fra Child Behavior Scale, hvor lærerne angiver hyppigheden af elevernes prosociale adfærd for hver af de otte indikatorer. Elevernes vedholdenhed i skolen måles med seks indikatorer fra Research Assessment Package for Schools-Teachers. Self-Esteem Questionnaire anvendes til at måle elevernes generelle selvtillid, mens elevernes faglige selvtillid måles med seks indikatorer fra SPPC. Endelig anvendes en overordnet vurdering af elevernes faglige resultater, som er udfyldt af elevernes lærere, til at måle elevernes faglige læring. Analysen af betydningen af elevernes relationsprofil for effekten af mentorprogrammet belyses via en økonometrisk model.

Undersøgelsen indikerer, at **elevernes relationsprofil har betydning for elevernes udbytte af mentorprogrammet**. Eleverne i den relationelt tilstrækkelige gruppe (midtergruppen), som er en del af mentorordningen, udviser en højere grad af prosocial adfærd og bedre faglige resultater end eleverne i den tilsvarende kontrolgruppe. Der ses ingen forskelle i forhold til vedholdenhed, generel selvtillid og faglig selvtillid mellem indsats- og kontrolgruppe i den relationelt tilstrækkelige gruppe. Hverken hos den relationelt stærke eller den relationelt sårbare gruppe er der målbare forskelle mellem indsats- og kontrolgruppe i forhold til prosocial adfærd, faglige resultater eller nogen af de øvrige mål, som indgår i studiet.

41. Sheridan, Susan M.; James A. Bovaird, Todd A. Glover, Andrew S. Garbacz, Amanda Witte & Kwon, Kyongboon: A Randomized Trial Examining the Effects of Conjoint Behavioral Consultation and the Mediating Role of the Parent-Teacher Relationship

Dokument ID: 11056025

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger, hvorvidt indsatsen **Conjoined Behavioral Consultation (CBC)** har effekt på prosocial adfærd og problemadfærd for 0.-3. klasses elever med adfærdsvanskeligheder. Det undersøges, både om indsatsen har effekt på elevernes adfærd i skolen og i hjemmet. Endvidere undersøges det, om kvaliteten af skole-hjem-samarbejdet medierer indsatsens effekt for eleverne i den forstand, at jo bedre relationen er mellem lærer og forældre, jo større effekt har indsatsen på eleven.

Studiet bygger på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 207 elever i 0.-3. klasse fordelt på 82 klasser og 21 skoler i en mellemstor by og dens forstæder i Midtvesten, USA (indsats n = 43 klasser; kontrol n = 39 klasser). Alle elever i undersøgelsen udviser forstyrrende adfærd. Det er således ikke hele klasser, der deltager i indsatsen, men to til tre elever fra hver klasse. Omtrent halvdelen af eleverne i undersøgelsen er berettiget til tilskud til skolens frokostordning, og 38 pct. kommer fra hjem under fattigdomsgrænsen. 35 pct. af eleverne modtager specialundervisning før indsatsen. Indsatsen varer otte uger og består af fire-fem rådgivningssessioner med deltagelse af klassens lærer, en pædagogisk/psykologisk rådgiver og forældrene til de to til tre børn i klassen, som modtager indsatsen.

CBC er en model for, hvordan skole-hjem-samarbejdet om elever med forstyrrende adfærd kan organiseres. *CBC* har tre specifikke mål, som hver især afhænger af og understøtter hinanden:

1. At adressere problemstillinger, som virker hæmmende for elevernes læring og udvikling
2. At opbygge familiers såvel som skolens kapacitet til at understøtte elevernes læring og udvikling
3. At styrke skole-hjem-samarbejdet.

Indsatsen retter sig mod forstyrrende adfærd i skolen såvel som i hjemmet. Indsatsen implementeres af rådgivere, som alle er uddannet inden for skolepsykologi. Forud for implementeringen af indsatsen deltager de otte rådgivere i 64 timers kompetenceudvikling med fokus på indsatsen. Derudover modtager rådgiverne en times individuel og en times gruppebaseret supervision om ugen.

I løbet af indsatsperioden gennemfører den givne klasses rådgiver fire-fem samtaler med forældre og lærer til eleverne. De første to-tre samtaler er individuelle, idet kun forældrene til et enkelt barn deltager, mens de resterende to samtaler er gruppebaserede. Forløbet er inddelt i tre faser:

1. Første fase består af individuelle samtaler, som har til formål at identificere og analysere de specifikke former for forstyrrende adfærd, som den enkelte elev udviser,

og følgende at formulere alternative og prosociale mål for elevens adfærd og udvikling.

2. Anden fase består af en gruppebaseret samtale, hvor alle forældre til de to-tre elever i klassen, som er omfattet af indsatsen, deltager. Omdrejningspunktet for denne samtale er udvikling og implementering af individuelle udviklingsplaner for eleverne.
3. Tredje fase består ligeledes af en gruppebaseret samtale. Formålet med samtalen er at evaluere de enkelte elevers udviklingsplaner, herunder at diskutere fremskridt og behovet for at tilpasse eller afbryde planen.

Udviklingsplanerne sammensættes af strategier fra *CBC Behavioral Strategies Toolkit*, som omfatter 80 forskellige udviklingsplaner. Strategierne er inddelt i fire specifikke indsatsområder:

- Positiv forstærkning/konsekvens (fx opmærksomhed, belønning)
- Omstrukturering af elevens sociale omgivelser (fx regler og huskelister)
- Træning af sociale kompetencer
- Konsekvenspædagogik (reductive techniques – fx inddragelse af privilegier).

Eleverne i kontrolgruppen deltager ikke i *CBC*, men modtager forskellige former for støtte, som deres skoler tilbyder.

Forskellige aspekter af elevernes adfærd måles ved hjælp af flere forskellige standardiserede måleredskaber ved før- og eftertest. Behavior Assessment System for Children, Second Edition (BASC-2) anvendes til at måle tilpasningsevne (adaptive skills) og udadreagerende adfærd. Skemaet udfyldes af lærere og forældre. Social Skills Rating System (SSRS) anvendes til at måle hyppigheden, hvormed eleven demonstrerer sociale kompetencer som samarbejde, assertiv adfærd og kommunikation og selvkontrol. Indsatsens direkte effekt belyses ved hjælp af hierarkiske, lineære modeller. Spørgsmålet om, hvorvidt indsatsens effekt medieres af kvaliteten af skole-hjem-samarbejdet belyses ved hjælp af en stianalyse.

Overordnet viser studiet positive effekter af *CBC* i skolen såvel som i hjemmet. Indsatsen har en **positiv effekt på elevernes tilpasningsevne og sociale kompetencer i skolen**. Til gengæld er der **ingen effekt på udadreagerende adfærd i skolen**.

Indsatsen har også **positiv effekt på elevernes sociale kompetencer i hjemmet**. Dog kan der hverken påvises en effekt på tilpasningsevne eller udadreagerende adfærd baseret på forældrebesvarelser.

Endvidere viser studiet, at kun lærere oplever et forbedret skole-hjem-samarbejde som følge af indsatsen. Kvaliteten af skole-hjem-samarbejdet (baseret på lærerbesvarelser) medierer indsatsens effekt på tilpasningsevne og sociale kompetencer (begge baseret på lærerbesvarelser). Det vil sige, at indsatsen forbedrer skole-hjem-samarbejdet, set fra lærernes vinkel, og dermed forbedrer elevernes tilpasningsevne og sociale kompetencer.

En implementeringsanalyse viser at *CBC* i høj grad er implementeret som foreskrevet.

42. Sklad, Marcin; Rene Diekstra, Monique De Ritter, Ben Jehonathan & Carolien Gravesteijn: *Effectiveness of School-Based Universal Social, Emotional, and Behavioral Programs: Do They Enhance Students' Development in the Area of Skill, Behavior, and Adjustment?*

Dokument ID: 11055910

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Nederlandene

År for udgivelse: 2012

Udgivelsesår for inkluderede studier: 1995-2008

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet er et **systematisk review** og undersøger effekter af skolebaserede og universelle indsatser med fokus på social, emotionel og/eller adfærdsmæssig udvikling blandt grundskoleelever og elever på ungdomsuddannelser. **Social, Emotional and/or Behavioral programs (SEB)** anvendes som samlebetegnelse.

I reviewet opereres med en række tematiske og metodiske kriterier, som et studie skal møde for at blive inkluderet i reviewet. For det første skal studierne undersøge indsatser, som er implementeret i en skolekontekst og er målrettet alle skolens elever frem for blot udsatte elever. Derudover skal lærere eller andre fagpersoner som led i indsatsen undervise i mindst en socioemotional kompetence. Hvad angår metodiske krav, skal studiet anvende et eksperimentelt eller kvasi-eksperimentelt design og være af nyere dato (1995-2008).

Litteratursøgningen resulterer i 75 relevante studier. 59 af studierne er gennemført i USA eller Canada, mens de resterende 16 er gennemført i Europa (11 studier) og uden for Europa (5 studier). I gennemsnit omfatter studierne indsatsgrupper på 543 elever, med mindste indsatsgruppe på 13 elever og største indsatsgruppe på 8280 elever. 48 af studierne undersøger effekter af indsatser, som implementeres på ungdomsuddannelsesniveau, og i 31 af studierne undersøges effekter af indsatser, som implementeres i grundskolen. 20 studier beskæftiger sig med indsatser, som tager udgangspunkt i en detaljeret trin-for-trin-vejledning. Hvad angår varighed og intensitet af indsatserne er der stor variation mellem studierne. Dog omhandler 57 af de 75 studier indsatser, som højst varer et år og samtidig højst omfatter 18 lektioner. I 41 studier implementeres indsatsen af de lærere, som normalt underviser eleverne i indsatsgruppen, mens eksperter eller forskere er involveret i implementeringen i 29 studier.

Med henblik på at undersøge forskellige effekter af *SEB*-indsatser tematiseres studierne effekt mål i seks kategorier³⁹: Effekter på socioemotionelle kompetencer, positivt selvbillede, antisocial adfærd, prosocial adfærd, psykiske problemer og faglig læring. *SEB*-indsatsernes effekter på de seks mål undersøges gennem en metaanalyse, som desuden skelner mellem effekter på kort sigt (op til seks mdr. efter indsatsens afslutning) og effekter på langt sigt (mindst syv mdr. efter indsatsens afslutning).

Overordnet viser metaanalysen **positive, kortsigtede effekter på alle seks effektmål**. Generelt er de kortsigtede effekter på elevers sociale kompetencer stor, mens de kortsigtede effekter på positivt selvbillede, prosocial adfærd, antisocial adfærd og faglig læring er moderate. Den kortsigtede effekt på psykiske problemer er lille. Endvidere viser metaanalysen **positive, langsigtede effekter på alle effektmål**, om end effekten på alle andre mål end faglig læring er lille.

³⁹ Derudover undersøger nogle studier indsatsers effekt på stofmisbrug. Dette er uden for denne kortlægnings fokus.

Der er stor variation i effektstørrelser mellem studierne, hvilket tyder på, at andre forhold end selve indsatsens indhold har betydning for indsatsens effekt. Af den grund undersøges det, hvilke forhold der modererer *SEB*-indsatsers effekt på sociale kompetencer og antisocial adfærd. Denne analyse viser for det første, at indsatser, som varer højst et år, har større kortsigtede effekter på sociale kompetencer og antisocial adfærd, end indsatser der varer mere end et år. For det andet har indsatser, som er målrettet grundskoleelever, større positive effekter på asocial adfærd, men ikke sociale kompetencer, end indsatser der implementeres på en ungdomsuddannelse. For det tredje har indsatser, som implementeres af skolelærere, ikke mindre positive effekter, end indsatser der implementeres af eksterne eksperter eller forskere. Endelig viser moderatoranalysen, at der ikke er forskelle mellem effekter af indsatser, som implementeres i USA og i andre nationale kontekster.

43. Snyder, Frank J.; Alan C. Acock, Samuel Vuchinich, Michael W. Beets, Isaac J. Washburn & Brian R. Flay: *Preventing negative behaviors among elementary-school students through enhancing students' social-emotional and character development*

Dokument ID: 11124552

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: 2002-2006

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges effekten af et skolebaseret socioemotionelt undervisningsprogram, **Positive Action (PA)** (se også abstract nr. 4, 38 og 51), på blandt andet elevers faglige adfærd⁴⁰. Faglig adfærd forstås i studiet som et begreb, der afspejler elevers engagement i skolen og motivation for læring.

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 20 offentlige skoler i den amerikanske delstat Hawaii. Skolerne er stratificeret på baggrund af demografiske variable, hvorefter skolerne er tilfældigt tildelt indsats- og kontrolgruppe. Indsatsgruppen modtager PA-indsatsen, mens kontrolgruppen ikke gør. Forsøget forløber over fire skoleår, fra skoleåret 2002-2003 til skoleåret 2005-2006. I nærværende studie anvendes data fra 1.784 elever i 5. klasse, som er indsamlet i det sidste skoleår af undersøgelsens forløb.

PA-programmet er et skolebaseret socioemotionelt undervisningsprogram, som fokuserer på at fremme positiv adfærd. I studiet anvendes PA-materiale målrettet indskoling (elementary school). PA-programmet består af undervisningsmateriale, materiale til udvikling af skolens socioemotionelle klima (school-climate kit) samt opkvalificering af skolens personale. Undervisningsmaterialet består af 140 lektioner per klassetrin, som gennemføres af elevernes lærere. Hver lektion varer 15-20 minutter. Lektionerne omhandler seks emner, herunder elevernes selvopfattelse (forholdet mellem tanker, følelser og handlinger), fysik og tanker (fx ernæring, fysisk aktivitet, beslutningstagningskompetencer og kreativitet), at opføre sig ansvarligt (fx selvkontrol og tidsstyring), at komme godt ud af det med andre (fx empati, altruisme, respekt og konfliktløsning), at være ærlig over for sig selv og andre (fx integritet) og løbende selvudvikling (fx at sætte mål, løse problemer og udholdenhed). Undervisningsmaterialet anlægger en interaktiv tilgang, hvor samspillet mellem lærer og elev fremmes gennem strukturerede aktiviteter og diskussioner, mens interaktionen mellem eleverne fremmes gennem fx gruppeaktiviteter, såsom spil, rollespil og øvelser.

Materialet til udvikling af skolens socioemotionelle klima udgøres blandt andet af plakater, musik og certifikater, som skal understøtte implementeringen af PA-indsatsen på hele skolen. Ligeledes er der materiale om, hvordan man kan planlægge og gennemføre skolesamlinger, lave et PA-nyhedsbrev og oprettet en PA-komite. Endelig indebærer indsatsen opkvalificering af skolens personale. Ved starten af hvert skoleår deltager lærere, administration og skolevejledere i trænings-sessioner i PA-programmet. I undersøgelsens første år varer træningen 3-4 timer, mens den de efterfølgende år varer 1-2 timer. Endvidere gennemføres der årligt genopfriskningssessioner vedrørende PA-programmet med en varighed på 30-50 minutter.

---

⁴⁰ I studiet indgår endvidere elevers stofmisbrug (tobaksrygning, alkohol, marihuana, kokain mv.), voldelig adfærd (fx har båret kniv/barberblad/pistol) og seksuel aktivitet, hvilket er uden for nærværende kortlægnings fokus.

I studiet måles elevernes faglige adfærd med et spørgeskema bestående af fem spørgsmål vedrørende, hvor tit eleverne arbejder hårdt i skolen, sætter mål, bruger tiden fornuftigt, gør deres bedste og løser problemer på en god måde. Både eleverne og deres lærere besvarer spørgeskemaet. Endvidere kontrolleres der i studiet for elevernes køn. Analysen af *PA*-indsatsens indvirkning på elevernes faglige adfærd belyses med økonometriske modeller.

Studiet viser, at ***PA*-indsatsen har en positiv effekt på elevernes faglige adfærd, både på baggrund af elevernes og lærernes besvarelser**. Samtidig viser studiet, ligeledes både på baggrund af elevernes og lærernes besvarelser, at drenge generelt har en svagere faglig adfærd end piger.

44. Stefan, Catrinel Alice & Miclea, Mircea: *Classroom Effects of a Hybrid Universal and Indicated Prevention Program for Preschool Children: A Comparative Analysis Based on Social and Emotional Competence Screening*

Dokument ID: 11149721

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Rumænien

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: 2009

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges effekten af et universelt **forebyggelsesprogram** på børns sociale og emotionelle kompetencer, indadreagerende og udadreagerende adfærd, evne til at genkende følelser samt evne til social problemløsning. I studiet undersøges programmets effekter separat for elever med høje, middel og lave sociale og emotionelle kompetencer.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med deltagelse af 14 førskoleklasser fra et urbant område i Rumænien. Dagtilbuddene matches på beliggenhed, børnenes alder, antal elever i klassen samt etnisk sammensætning, hvorefter førskoleklasserne tildeles tilfældigt til indsats- og kontrolgruppe (indsats: n = 89; kontrol: n = 69). I alt indgår 158 børn i førskolealderen (3-4 år) i undersøgelsen. Indsatsgruppen modtager forebyggelsesprogrammet, mens kontrolgruppen ikke modtager nogen indsats.

Børnene i både indsats- og kontrolgruppen inddeles i høj-, mellem- og lavrisikogrupper på baggrund af to forskellige screeninger af henholdsvis elevernes sociale og emotionelle kompetencer. Screeningerne gennemføres af elevernes lærere. Det fremgår ikke af studiet, i hvor høj grad det er de samme elever, der placeres i henholdsvis høj-, mellem- og lavrisikogruppen baseret på de to screeninger⁴¹.

Indsatsen består af et undervisningsprogram, som sigter mod at forbedre børnenes socioemotionelle kompetencer. Undervisningsprogrammet består af 37 aktiviteter, som gennemføres af børnenes lærere. Programmet forløber over 15 uger med to-tre aktiviteter per uge. Aktiviteterne er fordelt på følgende fem moduler, som gennemføres i den følgende rækkefølge:

- Overholdelse af regler. Hovedformålet med aktiviteterne i dette modul er at lære børnene tre-fire regler for adfærd i klasseværelset (fx at lytte til andre, at bede om lov før man taler, at rydde sit legetøj op efter sig). Lærerne introducerer reglerne gennem historier og illustrerer den ønskede adfærd via rollespil. Lærerne opmuntrer børnene til at lære reglerne via visuelle redskaber, såsom kort der illustrerer reglerne. Lærerne indfører ligeledes belønninger for adfærd, der er i overensstemmelse med reglerne (fx et klistermærke) og konsekvenser, hvis reglerne ikke bliver overholdt (fx at et barn ikke får lov til at lege med sit yndlingslegetøj, hvis barnet ikke har hjulpet med at rydde legetøj op).
- Genkendelse af følelser. Aktiviteterne i dette modul sigter mod at udvikle børnenes evne til at navngive og genkende følelser, såsom lykke, vrede, tristhed og frygt. Børnene introduceres til følelserne via historier, mime-lege og tegning. Eksempelvis introduceres børnene for historier om konfliktsituationer, hvor børnene bliver bedt

---

⁴¹ Korrelationerne mellem de to screeninger fremgår ikke. Det er eksempelvis således ikke klart, i hvor høj grad de børn, der indgår i højrisikogruppen baseret på screeningen af sociale kompetencer er de *samme* børn, som dem der indgår i højrisikogruppen baseret på screeningen af emotionelle kompetencer.

om at identificere historie-karakterernes følelser såvel som at fortælle, hvordan de selv ville have det i en sådan situation.

- Regulering af følelser. Hovedformålet med dette modul er at lære børnene "skildpaddeteknikken", som handler om at forebygge vredesudbrud og lære børnene at finde løsninger på frustrerende oplevelser. Skildpaddeteknikken introduceres via historiefortælling, dukketeater og rollespil. Ved modulets afslutning modtager eleverne et bevis for at have lært teknikken.
- Problemløsning. Modulet omhandler at lære børnene at finde forskellige løsninger på problemer og evaluere alternative muligheder for at løse et givent problem. Lærerne anvender historier og vignetter til at fremme elevernes bud på løsninger i konflikt-situationer, ligesom eleverne øver løsningerne via rollespil. Ligeledes vejleder lærerne eleverne i at finde og implementere løsninger på konkrete konflikter i klasseværelset.
- Prosocial adfærd. Aktiviteterne i dette modul omhandler at lære børnene om adfærd, som fremmer og opretholder venskaber. Via historier spørger lærerne børnene om, hvilken adfærd der er venlig, og hvilken der ikke er, ligesom børnene via rollespil øver venlig adfærd. Børnene øver ligeledes samarbejde via lege, hvor lærerne gradvist øger antallet af børn, der deltager i hver leg.

I forbindelse med implementeringen af indsatsen modtager lærerne i indsatsgruppen samlet 12 timers undervisning, som omhandler klasseledelsesstrategier (forebyggelse, belønning og konsekvens), kommunikation og forholdet mellem lærere og forældre samt konsultationer vedrørende læringsmål og implementering af aktiviteterne i undervisningsmaterialet. Der gennemføres en konsultation forud for gennemførelsen af hvert modul. Endvidere deltager børnenes forældre i fire træningssessioner a 90-120 minutter, som omhandler positive strategier til håndtering af problemadfærd, børns udvikling og strategier til at understøtte børns sociale og emotionelle udvikling. Forældrene kan endvidere, hvis de efterspørger det, deltage i individuelle træningssessioner.

I studiet anvendes måleredskaber udfyldt af både elevernes lærere såvel som mål baseret på øvelser med eleverne. Lærerne udfylder spørgeskemaer vedrørende elevernes sociale kompetencer (Social Competence Screening for Preschooler – Teacher Form, Social Competence Scale i Social Competence and Behaviour Evaluation – Preschool Edition), emotionelle kompetencer (Emotion Competence Screening for Preschoolers - Teacher Form) samt elevernes indadreagerende og udadreagerende adfærd (Externalizing Problems Scale og Internalizing Problems Scale i Social Competence and Behaviour Evaluation – Preschool Edition). Endvidere gennemføres en øvelse, som omhandler børnenes evne til at genkende følelser (modificeret udgave af Affective Knowledge Test) samt en øvelse vedrørende positive og negative problemløsningsstrategier (modificeret udgave af Social Problem Solving Test). Der gennemføres målinger på samtlige mål før og efter indsatsen samt tre måneder efter indsatsens afslutning. Analysen af effekten af undervisningsprogrammet afdækkes via variansanalyse.

Overordnet indikerer studiet, at indsatsen har **positive effekter på eleverne i indsatsgruppen sammenlignet med eleverne i kontrolgruppen**, på tværs af de to inddelinger i risikogrupper.

På baggrund af inddelingen i høj-, middel- og lavrisikogrupper baseret på sociale såvel som emotionelle kompetencer indikerer studiet endvidere, at indsatsen har **flest positive effekter for de elever i indsatsgruppen, der placeres i højriskogruppen**, færre positive effekter for elever i gruppen med moderat risiko og færrest positive effekter for eleverne i lavrisikogruppen sammenlignet med eleverne i de respektive risikogrupper i kontrolgruppen. Baseret på inddelingen i risikogrupper på baggrund af sociale kompetencer findes der eksempelvis:

- Positive effekter på samtlige mål for indsatsgruppens højrisikoelever, når de sammenlignes med kontrolgruppens højrisikoelever
- Positive effekter for eleverne i den mellemste risikogruppe i indsatsgruppen på samtlige mål bortset fra negative problemløsningsstrategier, når de sammenlignes med kontrolgruppens elever i den mellemste risikogruppe
- Endelig findes der for elever i lavrisikogruppen positive effekter for eleverne i indsatsgruppen på tre ud af de otte mål (emotionelle kompetencer, uadreagerende adfærd og positive konfliktløsningsstrategier), når de sammenlignes med kontrolgruppens lavrisikoelever.

Ligeledes indikerer studiet, at der findes flere positive effekter af indsatsen, når inddelingen i høj-, middel- og lavrisikogrupper er baseret på sociale kompetencer end på emotionelle kompetencer. Herunder ses der blandt andet en positiv effekt på højrisikogruppens sociale kompetencer, når inddelingen i risikogrupper er baseret på sociale kompetencer, mens det ikke er tilfældet, når inddelingen i højrisikogrupper er baseret på emotionelle kompetencer.

Hovedparten af resultaterne findes ligeledes ved opfølgningen tre måneder efter indsatsens afslutning.

45. Stern, Marc J.; Robert B. Powell & Nicole M. Ardoin: *Evaluating a Constructivist and Culturally Responsive Approach to Environmental Education for Diverse Audiences*

Dokument ID: 11058155

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2011

År for dataindsamling: 2006-2008

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges effekten af et naturundervisningsprogram forankret hos **NorthBay Adventure Centre** på blandt andet elevers holdning til skolen samt elevernes dannelsesog lederegenskaber⁴².

Studiet er baseret på **før- og eftermåling** samt forsinkede eftermålinger, der evaluerer de første to år, undervisningsprogrammet har eksisteret, henholdsvis skoleåret 2006-2007 og 2007-2008. Undersøgelsen er i begge skoleår baseret på datamateriale fra alle elever, som har deltaget i undervisningsprogrammet i tre specifikke dataindsamlingsuger. Disse tre uger er udvalgt på baggrund af, at tre specifikke skoler deltager i undervisningsprogrammet i disse uger, og det antages at disse skoler kan sikre et bredt tværsnit af deltagere fra både urban og landlig baggrund. Andre skoler, der også deltager i undervisningsprogrammet i disse uger, indgår ligeledes i undersøgelsen. I alt deltager 1.311 elever i undersøgelsen på tværs af de to år.

Indsatsen består i et 5-dages naturundervisningsprogram, hvor elever på mellemtrinnet døgnet rundt bor i et naturområde med omfattende udendørsfaciliteter, såsom vandrestier og klatrevægge. Programmet fokuserer på at fremme elevernes ansvarstagen for miljøet, udviklingen af deres dannelse og lederegenskaber samt deres holdning til skolen. Hver dag undersøger eleverne miljø- og naturrelaterede problematikker via en multidisciplinær tilgang, hvor de identificerer, undersøger og overvejer udfordringer fra forskellige vinkler og drøfter forskellige handlemuligheder. Undervisningsprogrammet indeholder ligeledes fysiske udfordringer, som samtidig sigter mod at styrke elevernes selvtillid, teamwork og lederegenskaber. Endvidere indeholder programmet elementer rettet mod elevernes dannelse i form af aftenaktiviteter bestående af multimedie- og liveoptrædener, der adresserer såkaldte "fremtidsdræbere" (future killers), fx at droppe ud af skolen eller at have et stofmisbrug. Blandt andet anvendes en serie kortfilm, som omhandler de udfordringer, som eleverne møder derhjemme i forhold til at overvinde "fremtidsdræberne".

Undervisningsprogrammet kobler eksplicit dets aktiviteter med de udfordringer, som eleverne står over for derhjemme. Eksempelvis sammenkobler programmet forståelsen af vådområder som naturens filtre for forurening med rollemodeller som "filtre" for negative indflydelser på elevernes liv. Lignende analogier drages mellem miljøfænomener som invasive arter og biodiversitet og "fremtidsdræbere" og kulturel diversitet.

I skoleåret 2007-2008 videreudvikles indholdet i undervisningsprogrammet blandt andet i forhold til, at aftenaktiviteterne kobles mere eksplicit med de faglige aktiviteter i løbet af dagene, praktikanter erstattes af fastansatte lærere, og der ansættes vejledere til at overnatte i hytterne med eleverne.

---

⁴² I studiet indgår ligeledes elevernes ansvarstagen over for miljøet, hvilket dog falder uden for denne kortlægnings scope.

I studiet måles udviklingen i elevernes dannelse og lederegenskaber samt deres holdning til skolen med et forskergenereret spørgeskema, som eleverne udfylder inden undervisningsprogrammets start, umiddelbart efter undervisningsprogrammets afslutning samt tre måneder efter undervisningsprogrammets afslutning. Undervisningsprogrammets effekt afdækkes via variansanalyse.

Studiet indikerer, at eleverne i indsatsens første år har **forbedret deres dannelse og lederegenskaber**, når førmålingen sammenlignes med eftermålingen. I indsatsens andet år indikerer studiet, at **eleverne har forbedret både deres dannelse og lederegenskaber samt deres holdning til skolen**, når førmålingen sammenlignes med eftermålingen. Studiet indikerer endvidere, at elevernes dannelse og lederegenskaber i indsatsens andet år fortsat er forbedret efter tre måneder. Resultaterne af den forsinkede eftermåling skal dog udlægges med forsigtighed grundet fraværet af en kontrolgruppe.

46. **Stoeger, Heidrun & Albert Ziegler: Do Pupils with Differing Cognitive Abilities Benefit Similarly from a Self-Regulated Learning Training Program?**

Dokument ID: 11057322

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Tyskland

År for udgivelse: 2010

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges effekten af et **træningsprogram i selvreguleret læring** på elevers tiltro til egne evner, motivation og faglige resultater. Selvreguleret læring forstås i studiet som en cyklisk proces, hvor elever sætter mål for egen læring, planlægger og implementerer strategier for at nå disse mål, monitorerer og selvevaluerer deres resultater for på ny at sætte nye læringsmål.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med deltagelse af 16 4. klasser i offentlige skoler i Tyskland. De 16 klasser fordeles tilfældigt mellem indsats- og kontrolgruppe. Eleverne i indsatsgruppen modtager matematikundervisning på baggrund af træningsprogrammet i selvreguleret læring, mens kontrolgruppen modtager matematikundervisning som vanligt. Indsats- og kontrolgruppen gennemfører de samme matematikøvelser og matematiktest i løbet af undersøgelsens forløb. I alt deltager 201 elever i undersøgelsen.

Træningsprogrammet sigter mod at forbedre elevernes tiltro til egne evner såvel som deres selvregulerende kompetencer i forhold til undervisning og lektielæsning. Træningsprogrammet gennemføres som en del af elevernes almindelige undervisning og gennemføres i løbet af fem uger.

I den første uge af indsatsen registrerer eleverne deres egen adfærd i forbindelse med lektielæsning via standardiserede skemaer, herunder hvornår og hvor længe de læser lektier, samt om de bliver afbrudt undervejs i lektielæsningen og hvordan. I løbet af den første uge bliver eleverne ligeledes introduceret til selvreguleret læring. Eleverne modtager materiale, som illustrerer den cykliske proces i selvreguleret læring, og materiale vedrørende lektielæsningsfærdigheder, herunder tips til tidsstyring, pauser og hvordan man kan håndtere forstyrrelser. Der refereres løbende til materialet i løbet af indsatsens forløb. I anden uge adresserer læreren elevernes registreringer af deres lektielæsningsadfærd, og sammenhængen mellem elevernes lektielæsningsfærdigheder og deres resultater i øvelserne tydeliggøres. Lærerne giver eleverne råd til, hvordan de kan forbedre deres lektielæsningsfærdigheder.

Hver mandag til torsdag i løbet af undersøgelsens forløb modtager eleverne matematikøvelser, de skal løse derhjemme, og hvor de kan opnå op til 10 point. Øvelserne dækker over det faglige indhold, der undervises i. Ved afslutningen af en matematiktime bliver eleverne bedt om at se på øvelserne og vurdere, hvor mange point de tror, at de vil være i stand til at opnå. Herefter løser eleverne øvelserne derhjemme. Efter at øvelserne er blevet rettet på skolen, vurderer eleverne, om de har levet op til de mål, de har sat for sig selv. I løbet af undervisningsforløbet engageres eleverne i at fastsætte strategier for at opnå deres ønskede resultater i øvelserne, og disse strategier evalueres løbende af elevernes på baggrund af deres resultater. Ved afslutningen af hver uge (fredag) gennemfører eleverne endvidere en kort matematiktest, som omhandler de emner, der er blevet undervist i i løbet af ugen. I forbindelse med matematiktesten sætter eleverne ligeledes mål for sig selv og vurderer efterfølgende deres egen målopfyldelse.

Lærerne i indsatsgruppen modtager tre dages træning forud for indsatsens implementering. Den første træningsdag handler om den teoretiske baggrund for selvreguleret læring, anden dag omhandler tidsstyring og adfærd i forhold til lektielæsning, mens den tredje dag omhandler diskussioner af undervisningsmaterialet.

I studiet måles elevernes faglige læring med en matematiktest, som omhandler de emner, der er blevet gennemgået i løbet af undersøgelsens forløb. Endvidere udfylder eleverne et spørgeskema vedrørende deres lektieadfærd (at undgå distraktioner, organisering af lektiearbejdet), refleksion over deres egen læring, deres tiltro til egne evner, motivation (interesse i matematik, vilje til at gøre en indsats, orientering mod læring) samt deres følelse af hjælpeløshed. Spørgeskemaet udfyldes før og efter indsatsens gennemførelse. Endelig inddeles eleverne i fire kvartiler, baseret på en intelligens test (Raven Test). Første kvartil udgøres af eleverne med de laveste kognitive færdigheder, mens fjerde kvartil udgøres af eleverne med de højeste kognitive færdigheder. Effekten af undervisningsprogrammet afdækkes med variansanalyse.

Studiet indikerer overordnet, at **undervisningsprogrammet har en positiv effekt på samtlige mål**, således at eleverne i indsatsgruppen opnår bedre resultater på disse mål end eleverne i kontrolgruppen efter fem uger. Således er eleverne i indsatsgruppen bedre til at undgå distraktioner og organisere deres lektielæsning, de har mere tiltro til egne evner og er mere selvreflekterende over deres egen læring, de er mere motiverede for at lære og føler sig mindre hjælpeløse end eleverne i kontrolgruppen. Studiet viser ligeledes, at eleverne i indsatsgruppen opnår bedre resultater i matematiktesten end eleverne i kontrolgruppen. Denne forskel skyldes dog et fald i resultater i kontrolgruppen snarere end forbedrede resultater i indsatsgruppen. Studiet indikerer endvidere, at træningen i selvreguleret læring med få undtagelser medfører forbedrede resultater for elever i alle kvartiler i indsatsgruppen sammenlignet med kontrolgruppen.

47. **Strain, Phillip S. & Edward H. Bovey: *Randomized, Controlled Trial of the LEAP Model of Early Intervention for Young Children with Autism Spectrum Disorders***

Dokument ID: 11058060

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2011

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges effekten af kompetenceudvikling og løbende vejledning af lærere, som implementerer et undervisningsprogram for børn i autismespektret, **Learning Experiences and Alternative Program for Preschoolers and Their Parents (LEAP)**, på elevers kognitive, sproglige og sociale udvikling⁴³.

Studiet er baseret på et **randomiseret, kontrolleret forsøg** med deltagelse af 51 førskoleklasser (preschool classrooms). Førskoleklasserne, der tager del i studiet, er bl.a. kendetegnet ved en lærer/elev-ratio på minimum 1:5 og en ratio mellem almen-elev og børn i autismespektret på minimum 2:1. De 51 førskoleklasser matches på baggrund af programkarakteristika, såsom programmets daglige længde og lærer/elev-ratio, hvorefter klasserne fordeles tilfældigt mellem indsats- og sammenligningsgruppe. Indsatsgruppen består af 28 førskoleklasser, der modtager *LEAP*-materialet kombineret med omfattende træning og vejledning af førskolelærerne. Sammenligningsgruppen udgøres af 23 førskoleklasser, som modtager samme *LEAP*-materiale som indsatsgruppen, men uden støtte til implementering af indsatsen. I alt deltager 177 børn i indsatsgruppen og 117 i sammenligningsgruppen.

LEAP-programmet er en evidensbaseret model for inklusion af børn i autismespektret i almen-førskoletilbud. *LEAP* er kendetegnet ved at lære almenbørn at fremme sociale og kommunikative færdigheder hos klassekammerater i autismespektret, at arbejde med individualiserede undervisningsplaner som en del af rutinemæssige aktiviteter i klassen samt at give familiemedlemmer redskaber til at adressere adfærdsmæssige udfordringer i hjemmet og i lokalsamfundet.

Undervisningsprogrammet består af otte komponenter, herunder planlægning og organisering af klasseværelset; undervisningsstrategier; kommunikationsfærdigheder, fremme af social interaktion; at give positiv adfærdsmæssig vejledning; individualiserede undervisningsprogrammer og måling af fremskridt; interaktioner med børnene og interaktioner med familierne. I *LEAP*-programmet anvendes en række forskellige undervisningsteknikker, såsom støtte til positiv adfærd, fejlfri læring (errorless learning) og indsatser medieret via jævnaldrende i klassen. Det nærmere indhold i indsatsen er ikke beskrevet i studiet.

Sammenligningsgruppen modtager udelukkende manualer, videoer og PowerPoint-præsentationer om *LEAP*-indsatsen, mens indsatsgruppen modtager det samme materiale i kombination med didaktisk træning, vejledning i klasseværelset, eksempler på video, workshops mv. Samlet modtager lærerne i indsatsgruppen i gennemsnit 23 fulde dages træning i *LEAP*-indsatsen over de to år, som indsatsen varer, mens sammenligningsgruppen ikke modtager nogen træning i forbindelse med indsatsen i samme periode.

---

⁴³ I studiet afrapporteres ligeledes på elevernes autismerelaterede symptomer, hvilket dog ligger uden for kortlægningens fokus på alsidig udvikling.

I studiet måles børnenes kognitive færdigheder med Mullen Scales of Early Learning, deres sproglige færdigheder måles med Preschool Language Scale, mens deres sociale kompetencer og problemadfærd måles med Social Skills Rating System. Spørgeskemaerne udfyldes halvårligt af børnenes lærere. Analysen af effekten af *LEAP* foretages ved hjælp af variansanalyse.

Studiet viser, at **børnene i indsatsgruppen, der modtager *LEAP*-indsatsen i kombination med træning af personalet, opnår større forbedringer på samtlige mål end eleverne i sammenligningsgruppen**, hvor dagtilbuddene ikke har fået støtte til implementeringen. Nærmere betegnet opnår børnene i indsatsgruppen gennemsnitligt en dobbelt så stor forbedring i deres kognitive og sproglige færdigheder som børnene i sammenligningsgruppen i løbet af undersøgelsens forløb. Eleverne i indsatsgruppen oplever ligeledes en større forbedring i sociale færdigheder og en større reduktion i problemadfærd end børnene i sammenligningsgruppen.

48. **Strømgren, Børge; Trygve Berg, Kate Kristine Gajic, Tine Hansen & Fredrik Hollerud Tellefsen: Kartlegging av systemintervensjoner i skole: Effekt på klassemiljø og prososial atferd**

Dokument ID: 11151518

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Tyskland

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekten af et skolebaseret program for **systemintervention i skolen** (*helART*) på klassemiljø og elevers prosociale adfærd. Studiet undersøger endvidere effekten af implementeringsgrad og antal år, programmet har været implementeret – og dermed hvor længe eleverne har modtaget indsatsen – på klassemiljø og elevernes prosociale adfærd.

Studiet er et observationsstudie, der anvender et **tværsnitsdesign**. Deltagerne i studiet er 21 skoler i Larvik Kommune, Norge, som har implementeret *helART*. 15 af de 21 skoler dækker over 1.-7. klasse, mens 6 skoler dækker 8.-10. klasse. Alle skoler i Larvik Kommune, der har implementeret programmet, er inkluderet i studiet, mens skoler i kommunen, der ikke har implementeret *helART*, ikke indgår. Antallet af deltagende elever på tværs af skolerne er 4.738, mens antallet af deltagende af pædagogiske medarbejdere i studiet er 398.

helART er en systemintervention, der bygger på principper fra systeminterventionen School-Wide Positive Behaviour Interventions and Support (SW-PBIS). Formålet med SW-PBIS er at reducere mobning, vold, hærværk og uro og samtidig øge elevernes prosociale kompetencer. I tråd hermed er formålet med *helART* at forbedre klassemiljø og elevernes sociale kompetencer. Følgende elementer er centrale i *helART*:

- Klare forventninger til alle i systemet, dvs. aktører på skolen, herunder også klare regler
- Anerkende og rose elever, der udviser prosocial adfærd og efterlever regler
- Undervise i sociale færdigheder og værdier
- Opstille forudsigelige konsekvenser ved regelbrud
- Prioritere gruppeledelse og samarbejde mellem aktører på skolen.

Et grundprincip i *helART* er, at lærerne primært anvender proaktive strategier og sjældnere anvender reaktive strategier til at reducere elevernes problemadfærd og til at øge deres prosociale adfærd.

Til at måle skolernes implementeringsgrad af *helART* anvendes School-Wide Evaluation Tool (SET). Til at måle klassemiljø anvendes et spørgeskema, som besvares af lærerne, der indeholder spørgsmål om lærernes vurdering af elevernes prosociale kompetencer og skoleproblemer samt lærernes anvendelse af strategier til at fremme elevernes prosociale kompetencer og forebygge skoleproblemer. Elevernes egen vurdering af prosociale kompetencer måles med et spørgeskema, der besvares af elever på 5. (471 besvarelser) og 8. klassetrin (420 besvarelser). I studiet anvendes en faktoranalyse og regressionsanalyse til at måle korrelation mellem centrale variable i de to spørgeskemaer.

Studiet viser en spredning i antal år med *helART* – og dermed hvor længe eleverne har modtaget indsatsen – på mellem ½ til 4½ år. Studiet viser endvidere, at på skolerne med 1.-7. klassetrin ikke er en sammenhæng mellem, hvor længe *helART* har været

implementeret på skolen og implementeringsgrad. For skolerne med 8.-10. klassetrin ses derimod en sammenhæng mellem antal år som *helART*-skole og implementeringsgrad, således at jo længere tid som *helART*, desto højere implementeringsgrad.

Studiet viser, at **kun to skoler har implementeret *helART* fuldstændig** på undersøgelsestidspunktet. Det er forventeligt, at *helART* ikke implementeres fuldt til at starte med, men indfases over tid. Studiet peger imidlertid på, at implementeringen på mange skoler ser ud til at stå stille efter en intensiv opstartsfasen. Denne konklusion underbygges af, at der på skoler med 1.-7. klassetrin ikke er en sammenhæng mellem antal år med *helART* og implementeringsgrad.

Studiet viser, at der **for skolerne med 8.-10. klassetrin er en positiv sammenhæng mellem antal år med *helART* og lærernes vurdering af elevernes prosoziale kompetencer**. Elever på skoler med 8.-10. klassetrin, hvor *helART* har været implementeret mellem 3½ og 4½ år, opnår bedre resultater med hensyn til prosoziale kompetencer sammenlignet med elever på skoler med 8.-10. klassetrin, hvor *helART* har været implementeret mellem ½ og 1½ år. Forskellen er middelstor. Med hensyn til elevernes sociale og faglige problemer finder studiet ingen forskel mellem eleverne.

Ligeledes viser studiet, at der for skoler med 8.-10. klassetrin **ingen sammenhæng er mellem antal år med *helART* og lærernes strategier** for at fremme elevernes prosoziale kompetencer og forebygge skoleproblemer.

Studiet viser desuden, at der **for skolerne med 1.-7. klassetrin ingen sammenhæng er mellem antal år med *helART* og lærernes vurdering af elevernes prosoziale kompetencer og sociale problemer**. Imidlertid finder studiet en positiv effekt på elevernes faglige problemer, således at faglige problemer forekommer i mindre grad i takt med et stigende antal år med *helART*. Hvad angår lærernes strategier på skolerne med 1.-7. klasse, viser studiet, at der er forskelle på tværs af skolerne, om end forskellen ikke hænger entydigt sammen med stigende antal år med *helART*.

Hvad angår elevernes vurdering af egne prosoziale kompetencer, viser studiet **en positiv sammenhæng for elever på 8. klassetrin mellem antal år med *helART* og elevernes vurdering af egne sociale kompetencer**. En tilsvarende positiv sammenhæng ses ikke for elever på 5. klassetrin.

49. Tolmie, Andrew; Keith J. Topping, Donald F.M. Christie, Caroline Donaldson, Christine J. Howe, Emma Jessiman, Kay Livingston, & Allen Thurston: *Social effects of collaborative learning in primary schools*

Dokument ID: 11070443

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Skotland

År for udgivelse: 2010

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet undersøger effekten af et **samarbejdsorienteret læringsprogram** (collaborative learning program) på relationer i klasseværelset, herunder elevinteraktion og gruppearbejde.

Studiet bygger på et **før- og efterdesign** og har én indsatsgruppe med 575 deltagende elever i alderen 9-12 år. Deltagende skoler er rekrutteret via en spørgeskemaundersøgelse om brugen af gruppearbejde, udsendt til et tilfældigt udvalg af skoler i Skotland. I spørgeskemaet har skolerne mulighed for at angive interesse for at deltage i studiet. På baggrund af spørgeskemaet er 24 klasser (fra 24 forskellige skoler) udvalgt til forsøget. I udvælgelsen er der taget højde for geografisk og demografisk spredning.

Det samarbejdsorienterede læringsprogram er implementeret over et skoleår og består af to faser:

Fase 1: Træning af generelle kompetencer til gruppearbejde:

- Lærere i de 24 klasser deltager i 3 x 1-dagsworkshop fordelt over en længere periode og faciliteret af programmedarbejdere. På første workshopdag bliver lærerne undervist i fordele ved gruppearbejde, principper for facilitering af effektivt elevsamarbejde og klasserumsaktiviteter designet til at fremme elevernes generelle relationelle og kommunikative kompetencer.
- Alle lærere får udleveret et detaljeret lærervejledningsmateriale, som indeholder grundig beskrivelse af programmets metoder, aktiviteter, arbejdsformer m.m.
- Lærerne opfordres til at anvende en time ugentligt til generelt gruppearbejde i klassen over en periode på 12 uger. I denne periode har lærerne adgang til løbende sparring og vejledning fra programmedarbejderne.

Fase 2: Gruppearbejde i naturfagsundervisningen:

- 12 uger efter første workshopdag deltager lærerne i deres anden træningsdag. Denne træning fokuserer på anvendelse af gruppearbejde i fagundervisning i relation til to konkrete naturfagstemaer.
- Efter anden workshopdag skal lærerne anvende mindst en time ugentligt til struktureret gruppearbejde om hvert af de to naturfagstemaer i en periode på 6-8 uger. Lærerne får frie rammer til at inddеле eleverne i grupper, dog må grupperne ikke være venskabsbaserede. Grupperne forbliver uændrede over hele perioden for at give eleverne mulighed for at etablere relationer til hinanden.
- Den tredje workshopdag har fokus på refleksion og udveksling af erfaringer med implementering af programmet mellem lærerne.

Til at måle elevernes relationer til hinanden i klassen anvendes et forskergenereret spørgeskema, *People in Your Class*, hvor eleverne besvarer spørgsmål om relationer til klassekammerater, hvem de foretrækker at arbejde sammen med i klassen, og hvem

de foretrækker at lege med. Til at måle elevernes dialog og interaktion under gruppearbejde anvendes observation med fokus på udvalgte outcomes. Forskerne har gennemført observation af programmet på tre nedslagspunkter, henholdsvis én gang under det generelle gruppearbejde og to gange under det temafokuserede gruppearbejde i naturfag. Til at måle kvalitet og styring af gruppeaktivitet anvendes indekset SPRinG – Teaching Observation Protocol (S-TOP). Endelig anvendes et spørgeskema, der udfyldes af lærerne, til at måle lærernes vurdering af elevernes udbytte af programmet. I studiet anvendes variansanalyse til at vurdere programmets effekter.

Studiet indikerer, at det samarbejdsorienterede læringsprogram har **positive effekter på elevernes relationer og interaktioner**, både i form af bedre samarbejdsrelationer til andre elever i klassen i forbindelse med gruppearbejde og i form af bedre legerelationer. Studiet indikerer endvidere, at den primære årsag til stigningen i elevernes positive relationer til hinanden er elevernes øgede kompetencer til at indgå i gruppearbejde. Styrkede kompetencer til at indgå i gruppearbejde lader dermed til at være en afgørende medierende variabel.

50. Tran, Oanh Thi Kim: *Promoting social and emotional learning in schools: An investigation of massed versus distributed practice schedules and social validity of the strong kids curriculum in late elementary aged students*

Dokument ID: 11125328

Type: Afhandling

Land: USA

År for udgivelse: 2008

År for dataindsamling: 2006

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges det, hvordan det evidensbaserede socioemotionelle program **Strong Kids** (se også abstract nr. 20) implementeres bedst muligt. Således undersøges studiet effekten af *Strong Kids* implementeret på to forskellige måder; som et komprimeret forløb med to lektioner ugentligt i seks uger og som et mere spredt forløb med en lektion ugentligt i 12 uger, på elevernes viden om socioemotionelle kompetencer og symptomer på problemadfærd.

Studiet anvender et **kvasi-eksperimentelt før- og efterdesign** til at undersøge elevernes udbytte af henholdsvis et komprimeret og et spredt forløb af *Strong Kids*. Tidligere undersøgelser dokumenterer ifølge studiet, at *Strong Kids* har positive effekter på elevernes viden om socioemotionelle kompetencer og symptomer på problemadfærd. Studiet angiver at være det første studie, der undersøger om en form for skemalægning af *Strong Kids* er mere effektiv end en anden.

Studiet har 256 deltagende elever i 4.-5. klasse fordelt på 10 klasser fra i alt fire skoler. De 10 klasser er udvalgt ud fra skolernes ønske om at deltage i studiet, men tildeelingen af klasser til de to indsatsgrupper er tilfældig. Eleverne i de to indsatsgrupper er sammenlignelige, hvad angår køn, alder, klasse og skole. Studiet har desuden 10 deltagende lærere, som sammen med deres klasse er tilfældigt fordelt mellem de to indsatsgrupper. De deltagende skoler er beliggende i Eugene og Springfield, Oregon, USA.

Forud for implementering er lærerne blevet grundigt introduceret til *Strong Kids* og det tilhørende undervisningsmateriale. Indsatsen består af 12 lektioner af 50-60 minutters varighed for både det komprimerede og det spredte forløb. Forskellen mellem de to forløb er således 1) det samlede forløbs længde og 2) intensiteten i programmet, dvs. om der undervises i *Strong Kids* én eller to gange om ugen. Programmets indhold er ens i begge forløb.

Lektionerne omhandler en række temaer med fokus på at fremme elevernes socioemotionelle kompetencer og mindske deres problemadfærd, herunder at forstå egne og andres følelser, at håndtere vrede, at tænke klart og tænke positivt, at løse konflikter, at håndtere stress og endelig at opstille mål for ønsket adfærd og efterleve målene.

Til at måle elevernes viden om socioemotionelle kompetencer og problemadfærd anvender studiet følgende redskaber: 1) Strong Kids Symptoms Test, der måler elevernes emotionelle bekymringer, negative følelser og relaterede kognitive-adfærdsmæssige symptomer; 2) Strong Kids Knowledge Questionnaire, der måler elevernes viden om sunde socioemotionelle kompetencer i relation til temaer, som programmet underviser i; og 3) BarOn Emotional Quotients Inventory-Youth Version, der måler socioemotionel adfærd og kompetencer hos børn og unge. Endelig anvendes i studiet en Strong Kids Satisfaction Survey til at måle elevernes tilfredshed og erfaringer med at deltage i programmet, samt interviews med lærere til at vurdere programmets sociale validitet,

herunder lærernes tilfredshed og erfaringer med programmet. I studiet anvendes variansanalyse til at vurdere programmets effekter.

Studiet viser, at **Strong Kids bidrager til øget viden om socioemotionelle kompetencer samt færre symptomer på problemer** blandt elever i begge indsatsgrupper. Samtidig viser studiet, at der **ikke er forskel mellem de to elevgruppers udbytte af programmet**, dvs. at det komprimerede og spredte forløb har samme effekt for elevernes udbytte af *Strong Kids*.

Endvidere viser studiet overordnet set, at lærere og elever rapporterer stor brugertilfredshed med programmet og vurderer programmets sociale validitet højt. Dog er **det spredte forløb på 12 uger, ifølge lærere og elever, lettere/mere hensigtsmæssigt at gennemføre** end det komprimerede forløb på 6 uger.

En implementeringsanalyse viser at indsatsen i høj grad er implementeret som foreskrevet.

51. Washburn, Isaac J.: *Evaluation of a social-emotional and character development program*

Dokument ID: 11124980

Type: Rapport

Land: USA

År for udgivelse: 2010

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet undersøger effekten af et socioemotionelt program, **Positive Action (PA)** (se også abstract nr. 4, 38 og 43), på elevers dannelse (character development) i form af positiv adfærd forbundet med dannelse.

Studiet bygger på resultater fra tre **randomiserede, kontrollerede forsøg** af mellem tre og fire års varighed gennemført i USA med deltagelse af i alt 6.192 elever i 0.-4. klasse (elementary school). Studiets resultater er baseret på følgende tre forsøg:

- 20 skoler på Hawaii, 2.646 elever. De deltagende elever er fulgt fra 1.-4. klasse, og der er indsamlet data om eleverne årligt over fire år (se også abstract nr. 44, Snyder et al.).
- 14 skoler i Chicago, 936 elever. De deltagende elever er fulgt fra 3.-5. klasse, og der er indsamlet data om eleverne årligt over tre år (se også abstract nr. 4, Bavarian et al., 2013).
- 8 skoler i en sydøstlig stat i USA, 2.610 elever. De deltagende fordeler sig mellem 0.-4. klasse ved studiets start og er fulgt over tre år. Der er indsamlet data om eleverne i alt tre gange, efter år 1, 2 og 3. Studiet har således ikke en egentlig baselinemåling, da den første måling er gennemført efter år 1 af programmets implementering.

I alle tre forsøg er fordelingen af skoler mellem indsats- og kontrolgruppe randomiseret, og halvdelen af skolerne er således placeret i henholdsvis indsats- og kontrolgruppe. Alle skolerne ligger i udsatte områder med gennemsnitligt lave socioøkonomiske forhold.

PA er et skolebaseret program, der sigter mod at styrke elevernes interesse for læring og deres socioemotionelle kompetencer og derigennem understøtter en positiv udvikling af elevernes dannelse. Programmets undervisning tager udgangspunkt i en antagelse om, at eleverne vil have det godt med sig selv, når de foretager positive handlinger.

Programmet består af et undervisningskit tilpasset hvert klassetrin, der indeholder sessionsplaner og tilhørende lærer- og elevmateriale som fx plakater, spil, gåder og opgaver. Hver session tager ca. 15 minutter at gennemføre, og der er ca. 140 lektioner per kit. Der undervises i temaer som selvforståelse, positiv adfærd, selvkontrol, empati, ærlighed og selvudvikling. Undervisningskittet er udarbejdet med en vis bredde, som har til formål at give underviseren fleksibilitet i selve implementeringen. Det betyder bl.a., at der lægges op til en tilpasning af materialet til den enkelte skole og klasse. I lærervejledningen anbefales det, at sessionerne gennemføres ved skoledagens start, og at lærerne har fokus på at understøtte elevernes forståelse af og arbejde med temaet, der er undervist i, i løbet af den resterende skoledag.

Det er lærerens opgave at fremhæve to grundprincipper ved begyndelsen af hver session, herunder at der skal være en positiv og anerkendende tone under sessionerne samt at sessionerne er fortrolige.

I studiet måles elevernes udvikling af dannelse ved årligt at spørge eleverne om hyppigheden af forskellige former for positiv adfærd, der er forbundet med elevens dannelse. Det er således elevernes selvrapporterede hyppighed af positiv adfærd, der anvendes som måleredskab. Endvidere anvendes en økonometrisk model til at vurdere programmets effekter på tværs af de tre studier.

Studiet viser, at elevernes dannelse generelt er nedadgående over tid både for elever i indsats- og kontrolgruppe i alle tre forsøg. Dette kommer til udtryk ved, at elevernes selvrapporterede hyppighed af positiv adfærd falder over tid. Denne tendens er i overensstemmelse med øvrig forskning på området.

Studiet viser samtidig, at den nedadgående tendens i elevernes dannelse er mindre for elever i indsatsgruppen sammenlignet med kontrolgruppen. I studiet konkluderes det på den baggrund, at **PA er et effektivt program i forhold til at understøtte elevernes dannelse**, således at de kan fastholde en **relativt gavnlige** – om end nedadgående – kurs i udvikling af dannelse.

52. Webster-Stratton, Carolyn; Jamila M. Reid & Mike Stoolmiller: *Preventing Conduct Problems and Improving School Readiness: Evaluation of the Incredible Years Teacher and Child Training Programs in High-Risk Schools*

Dokument ID: 11056555

Type: Tidsskriftsartikel

Land: USA

År for udgivelse: 2008

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

I studiet undersøges effekten af indsatsen ***Incredible Years (IY) Teacher Classroom Management and Child Social and Emotion Curriculum (Dinosaur School)*** på børns sociale kompetencer, emotionelle selvregulering og adfærdsproblemer. Denne del af undersøgelsen omfatter hele målgruppen. Derudover undersøges effekten af indsatsen på problemløsningskompetencer og udvikling af følelsessprog blandt en undergruppe af børn, som vurderes at være i risikozonen for at udvikle adfærdsproblemer⁴⁴.

Studiet er baseret på et **randomiseret kontrolleret forsøg** med deltagelse af 1.768 børn fordelt på 160 klasser (42 Head Start-klasser⁴⁵, 59 0. klasser og 59 1. klasser). Samtlige klasser er beliggende i områder med lav socioøkonomisk status. Forsøget varer fire fortløbende år, og deltagerne stammer fra fire kohorter. I hvert af de fire år starter indsatsen i november og slutter i april, hvor klasserne modtager undervisning med udgangspunkt i indsatsens undervisningsmateriale mindst to timer om ugen. Både indsats- og kontrolgruppe gennemfører førstest i efteråret og eftertest i foråret.

Indsatsen er målrettet 3-6-årige børn med lav socioøkonomisk baggrund og gennemføres af 153 lærere i samarbejde med forskningspersonale. Lærerne deltager i fire dages opkvalificering fordelt på månedlige workshops. Ca. halvdelen af opkvalificeringen fokuserer på klasseledelsesstrategier, såsom måder at udvikle positive forhold til børnene og deres forældre, proaktive undervisningsmetoder, effektiv anvendelse af ros og opmuntring etc. Den anden halvdel fokuserer på at fremme børnenes selvregulering og sociale kompetencer gennem vejledning.

Undervisningsmaterialet *Dina Dinosaur Social Skills and Problem Solving Curriculum* har til formål at fremme børns sociale kompetencer, emotionelle selvregulering og skoleadfærd. Der er 30 klasseværelseslektioner om året, og undervisningsmaterialet dækker syv områder:

1. Skoleregler (fx at følge lærerens instruktioner)
2. Hvordan man er succesfuld i skolen (fx vedholdenhed og engagement)
3. Emotionelle læsefærdigheder, empati og at se tingene fra andres perspektiv (perspective taking)
4. Interpersonel problemløsning
5. Vredeshåndtering
6. Sociale færdigheder (fx samarbejde)
7. Kommunikationsfærdigheder.

Lærerne følger lektionsplaner, som dækker hvert af de syv områder. Undervisningsmaterialet præsenterer forskellige undervisningsmetoder og indeholder over 300 aktiviteter og 100 filmklip af børn, der demonstrerer sociale færdigheder og konfliktløsnings-

⁴⁴ Studiet undersøger også effekten af indsatsen på de deltagende læreres anvendelse af strategier til positive klasseledelse.

⁴⁵ Et førskoleprogram målrettet børn fra hjem med lav socioøkonomisk status.

strategier. Børnene i kontrolgruppen undervises med udgangspunkt i klassens almindelige undervisningsmateriale.

Til at måle børnenes sociale kompetencer, emotionelle selvregulering og adfærdsproblemer anvendes observationsmetoden Multiple Option Observation System for Experimental Studies (*MOOSES*). Adfærdsproblemer defineres som høj forekomst af aggression, manglende overholdelse af stillede krav (noncompliance), modsatrettet opførsel, høj risiko for faglig fiasko, skolefravær, eventuelle adfærdsforstyrrelser, skolefracald og ungdomskriminalitet. Til at måle børnenes skoleparathed, herunder sociale kompetencer, emotionelle selvregulering og adfærdsproblemer, anvendes School Readiness and Conduct Problems: Coder Observation of Adaption-Revised (*COCA-R*). *COCA-R* udfyldes af forskerne bag undersøgelsen. Til at måle børnenes problemløsningskompetencer anvendes Wally Problem Solving Test, som ud fra hypotetiske problemsituationer måler antallet af forskellige positive og negative strategier, som børnene anvender. Til at måle graden af børnenes følelsesprog anvendes Wally Feelings Test, hvor antallet af henholdsvis positive og negative følelsesord anvendt til at beskrive otte billeder af børn i positive og negative situationer måles. Effekten af indsatsen afdækkes ved hjælp af variansanalyse.

Studiet viser, at indsatsen **har en positiv effekt på børnenes sociale kompetencer, emotionelle selvregulering samt adfærdsproblemer** sammenlignet med kontrolgruppen. Den største effekt påvises for elever, der før indsatsen scorede lavest i sociale kompetencer og emotionel selvregulering og højest på adfærdsproblemer. Endvidere påvises en **positiv effekt på børnenes problemløsningskompetencer og positive følelsesordforråd** sammenlignet med kontrolgruppen.

En implementeringsanalyse viser, at indsatsen i høj grad er implementeret, som den er tænkt. Dette skyldes muligvis, at forskere fra projektet implementerer indsatsen i samarbejde med lærerne.

53. Whear, R.; J. Thompson-Coon, K. Boddy, T. Ford, D. Racey & K. Stein: *The effect of teacher-led interventions on social and emotional behaviour in primary school children: a systematic review*

Dokument ID: 11149960

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Storbritannien

År for udgivelse: 2013

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet er et **systematisk review**, som undersøger, hvorvidt indsatser med fokus på at forbedre læreres klasseledelseskompetencer har effekt på elevers sociale og emotionelle kompetencer, adfærd og faglige udvikling.

I reviewet opereres med nogle tematiske og metodiske inklusions- og eksklusionskriterier, som et studie skal møde for at blive inkluderet i reviewet. For det første skal studierne undersøge indsatser, hvor kompetenceudvikling af lærere med fokus på klasseledelse indgår som et element. For det andet skal studierne undersøge indsatser, som sigter mod at udvikle førskolebørns og/eller skoleelevers (3-12 år) sociale, emotionelle og faglige kompetencer samt deres adfærd. Dette skal ske gennem forbedret klasseledelse. Derimod ekskluderes studier af indsatser, som føjer elementer til den almindelige undervisning i fagene, fx eksplicit undervisning i sociale kompetencer. Studier af indsatser, som foregår ud over den normale skoledag, ekskluderes ligeledes. Kun studier, som er baseret på randomiserede, kontrollerede forsøg eller kvasi-eksperimentelle design med før- og eftertest, inkluderes i reviewet.

Litteratursøgningen identificerer 14 studier, som lever op til reviewets tematiske og metodiske inklusionskriterier. Heraf er 8 randomiserede, kontrollerede forsøg, mens 6 er kvasi-eksperimenter. 8 studier er gennemført i USA, 1 i Storbritannien og 5 i andre europæiske lande. I alt omfatter de 14 studier 424 lærere og 4.614 børn mellem 2-12 år. Flere studier omhandler samme indsats:

- *Classroom Management Improvement Study (CMIS)* undersøges i to studier. CMIS sigter mod at forbedre lærerens evne til klasseledelse og dermed undervisningsmiljøet. Antagelsen er, at et godt undervisningsmiljø giver gode forudsætninger for social, emotionel og faglig udvikling. Lærerne deltager i en 3-timers workshop forud for implementering og i endnu en 3-timers workshop fem uger efter opstart. Derudover modtager lærerne en manual.
- *Good Behaviour Game (GBG)* undersøges i fire studier. Formålet med GBG er at fremme social tilpasning og trivsel gennem belønning af elevers prosociale adfærd og sanktionering af antisocial adfærd. Eleverne inddeles i hold bestående af både indadvendte og udadvendte elever samt forstyrrende og mindre forstyrrende elever. Disse hold spiller om point, idet flest point tildeles de hold, hvis deltagere formår at tilpasse egen og holdmedlemmernes adfærd. Lærerne deltager i 15-40 timers kompetenceudvikling med fokus på at implementere spillet.
- *Incredible Years Teacher Classroom Management programme (IYTCM)* undersøges i tre studier. IYTCM fokuserer på at skabe gode relationer mellem lærer og elever. Læreren formulerer klasseledelsesstrategier, som praktiseres og udvikles i klassen. Lærerne deltager i fem dages kompetenceudvikling, som er jævnt fordelt over de fem måneder, indsatsen varer.
- *Proactive Classroom Management* undersøges i et studie. Indsatsen sigter mod at fremme passende adfærd i undervisningen gennem kooperative læringsstrategier og interaktiv undervisning. Lærerne deltager i fem dages kompetenceudvikling i løbet

af det år, indsatsen varer. Derudover modtager andre personalegrupper i kompetenceudvikling med fokus på at give lærere feedback og sparring.

- *Respect Program* undersøges i et studie. Formålet er at skabe et undervisningsmiljø præget af omsorg og konsistent læreradfærd, således at læreren altid reagerer på samme måde i forhold til bestemt elevadfærd. Lærerne modtager en uges kompetenceudvikling, før indsatsen implementeres, og fire dages kompetenceudvikling i løbet af indsatsen.
- *Contingency management system* undersøges i et studie. Indsatsen består af et pointsystem, hvor elever tildes point for en god arbejdsindsats og gode resultater. Eksempelvis udløser 20 point et kvarters fri leg. Lærerne deltager i fem workshops af hver en time samt en uges intensiv kompetenceudvikling forud for implementering. I løbet af indsatsperioden afholdes møder hver anden uge.
- *Think Time* undersøges i et studie. Indsatsen er et enkelt element i en bredere indsats. *Think Time* refererer til et time-out rum, hvor elever med forstyrrende adfærd får tid til at tænke sig om. Før eleven kommer tilbage til klassen, taler læreren med ham eller hende om årsagen til tænkepausen (debriefing). Indsatsen kræver samarbejde mellem lærere. Lærerne deltager i kompetenceudvikling, men der er ikke oplyst detaljer.
- *Responsive Classroom Approach* undersøges i et studie. Formålet med indsatsen er at skabe et undervisningsmiljø præget af sammenhold og omsorg for hinanden. Lærere og elever formulerer i fællesskab klassens regler. Hver skoledag starter med et morgenmøde med henblik på at vedligeholde sammenholdet. Læreren opmuntrer eleverne i stedet for at rose dem. Lærerne deltager i en uges kompetenceudvikling forud for implementering og fem dages opfølgende kompetenceudvikling i løbet af indsatsperioden.

I studierne anvendes en række forskellige redskaber til at måle elevernes sociale, emotionelle og faglige kompetencer samt adfærd. Indsatsernes effekt belyses gennem en narrativ syntese.

Overordnet indikerer det systematiske review **blandede og begrænsede effekter**. Reviewet indikerer, at *Good Behaviour Game* er effektiv i forhold til at nedbringe elevens udadreagerende adfærd. Effekterne af alle øvrige indsatser er blandede, dog med **en tendens til positive effekter på forskellige aspekter af adfærd**. Således indikerer reviewet, at indsatser med primært fokus på klasseledelse til en vis grad har positive effekter på elevens adfærd i klassen. Til gengæld kan reviewet ikke dokumentere effekter på elevernes sociale, emotionelle eller faglige kompetencer, som der heller ikke undervises direkte i forbindelse med indsatsen.

54. Wilde, Matthias; Jona Samuel Hußmann, Simone Lorenzen, Annika Meyer & Christoph Randler: *Lessons with living harvest mice: An empirical study of their effects on intrinsic motivation and knowledge acquisition*

Dokument ID: 11070346

Type: Tidsskriftsartikel

Land: Tyskland

År for udgivelse: 2012

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges de relative effekter af to **undervisningsforløb i biologi** på 5. klasse elevers motivation for at lære (intrinsic motivation) samt deres faglige udvikling. I det ene forløb indgår levende mus som undervisningsmateriale, mens eleverne i det andet forløb ser film om mus. Dermed undersøges en antagelse om, at konkrete førstehåndsoplevelser som led i undervisningen øger elevers motivation såvel som indlæring mere end undervisning, som bygger på sekundære oplevelser.

Studiet er baseret på et **kvasi-eksperimentelt design** med deltagelse af 185 elever fordelt på syv 5. klasser i den tyske delstat Nordrhein Westfalen (n i indsats med levende mus = 74; n i indsats med film om mus = 111). Indsatsen består af fire lektioner af 45 minutters varighed, som leveres over fire uger.

De to undervisningsforløb omhandler begge den europæiske dværgmus (med fokus på temaerne morfologi, klatreadfærd, habitat, kost og dyrehold). I begge forløb arbejder eleverne sammen i grupper af fem til seks personer og i lige lang tid. Den eneste forskel mellem de to forløb er undervisningsmaterialet. Således lærer eleverne i det ene forløb om musen ved selv at iagttage musen, mens eleverne i det andet forløb lærer om musen ved at se film om musen. Lektionerne følger samme struktur:

1. Læreren instruerer eleverne i at håndtere forsøgsobjektet (de levende mus) henholdsvis at afspille film på den bærbare computer.
2. Læreren introducerer kort den pågældende lektions tema.
3. Eleverne udfører forsøg med musene henholdsvis ser en film om musens adfærd på computeren.
4. Eleverne noterer resultater på et opgaveark. I forløbet med de levende mus skal eleverne relatere resultaterne til dagens museforsøg.
5. Læreren leder en diskussion, som har til formål at afstemme gruppernes forskellige resultater og forankre dagens pointer.

To uger efter sidste lektion udfylder eleverne en forkortet udgave af Intrinsic Motivation Inventory (IMI). IMI består af skalaerne interesse/morskab forbundet med aktiviteten, selvopfattet kompetence og opfattet valgfrihed i forhold til opgaveudførelse. Et forsker-genereret måleredskab anvendes til at måle elevernes viden om emnet (den europæiske dværgmus) fire uger før indsatsen og to uger efter. Redskabet består dels af multiple choice-spørgsmål om den europæiske dværgmus med op til fire korrekte svar, dels af åbne spørgsmål. Den relative effekt af de to undervisningsforløb belyses gennem variansanalyse og non-parametriske test.

Studiet indikerer, at undervisningsforløbet med levende mus har **en positiv effekt på elevernes motivation** målt på alle tre skalaer sammenlignet med eleverne, som gennemgår undervisningsforløbet med film om mus. Forskerne argumenterer for, at elevernes interesse vækkes mere af levende dyr end af computere, fordi eleverne er vant til at bruge computere, mens forsøg med levende dyr repræsenterer noget nyt. Endvi-

dere åbner forsøg med levende dyr for flere valgmuligheder i forhold til opgavens udførelse, hvilket kan være forklaringen på, at eleverne i forløbet med levende mus oplever større valgfrihed end eleverne i den anden gruppe. Endelig præsenterer forsøg med levende dyr flere udfordringer end det at se en film. Såfremt eleverne føler sig i stand til at løse opgaven med de levende mus, giver det dem i højere grad en oplevelse af at være kompetente, ifølge forskerne.

Til gengæld kan studiet **ikke påvise en forskel i faglig udvikling mellem eleverne i de to grupper.**

55. What Works Clearinghouse: *Coping Power*. What Works Clearinghouse Intervention Report

Dokument ID: 11056071

Type: Rapport

Land: USA

År for udgivelse: 2011

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet er et **systematisk review** gennemført af *What Works Clearinghouse* (WWC) og undersøger effekten af indsatsen *Coping Power* på to domæner for 4.-5. klasses elever. Domænerne er sociale kompetencer og udadreagerende/forstyrrende adfærd.

WWC opererer med en række fastlagte evidensstandarder, som studier skal leve op til for at blive inkluderet i det systematiske review. Evidensstandarderne indebærer, at studierne enten skal være baseret på et randomiseret, kontrolleret forsøg eller et kvasi-eksperimentelt forskningsdesign. WWC finder tre studier, som undersøger effekter af *Coping Power* og lever op til evidensstandarderne. De tre studier er randomiserede, kontrollerede forsøg og er gennemført i USA med i alt 650 elever.

Coping Power har til formål at styrke elevernes sociale og emotionelle kompetencer, som antages at være centrale ved overgangen til udskoling. Indsatsen er udviklet til elever på 4.-6. klassetrin i forbindelse med overgangen til udskoling (middle school i en amerikansk skolekontekst). Specifikt er indsatsen målrettet elever, der identificeres som udadreagerende og/eller forstyrrende af deres lærere. *Coping Power* består overordnet set af to komponenter; en børnekomponent i form af en indsats målrettet udvalgte elever og en forældrekomponent i form af en indsats målrettet de deltagende elevers forældre. Børnekomponenten består af 34 50-minutters gruppesessioner og periodiske individuelle sessioner over en 15-18-måneders tidsperiode. Der er tale om strukturerede kognitive adfærdsgruppesessioner med fokus på målformulering, problemløsning, selvkontrol og sociale relationer til andre elever. Sessionerne fokuserer endvidere på, at eleverne udvikler deres evne til at begå sig, afledningsstrategier, metoder til at slappe af, evnen til at tilegne sig viden samt modstandsdygtighed. *Coping Powers* forældrekomponent har til formål at understøtte børnekomponenten. Forældrekomponenten består af 16 gruppesessioner samt periodevise hjemmebesøg og individuelle sessioner. Forældresessionerne fokuserer på forældres evne til at fremme social adfærd hos deres barn, belønning af hensigtsmæssig adfærd hos barnet, at give effektiv vejledning til barnet, at opstille alderssvarende forventninger til barnet, at anvende ros og konsekvens som svar på barnets adfærd, stresshåndtering og løbende kommunikation i familien ved brug af ugentlige familiemøder.

Det pædagogiske personale, der gennemfører programmet, deltager i en træningsworkshop. Træning af det pædagogiske personale involverer desuden løbende supervision og feedback på undervisningssessioner.

Det konkluderes i det systematiske review, at *Coping Power* har **positive effekter** på elevers udadreagerende og forstyrrende adfærd og **potentielt set har positive effekter** på elevers sociale kompetencer.

56. **What Works Clearinghouse: *Lessons in Character*. What Works Clearinghouse Intervention Report (2006a)**

Dokument ID: 11057695

Type: Rapport

Land: USA

År for udgivelse: 2006

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet er et **systematisk review** gennemført af *What Works Clearinghouse* (WWC), som undersøger effekten af programmet ***Lessons in Character*** på tre domæner for 4.-5. klasses elever. De tre domæner er 1) adfærd, 2) viden, holdning og værdier og 3) faglig udvikling.

WWC opererer med en række fastlagte evidensstandarder, som studier skal leve op til for at blive inkluderet i det systematiske review. Evidensstandarderne indebærer, at studierne enten skal være baseret på et randomiseret, kontrolleret forsøg eller et kvasi-eksperimentelt forskningsdesign. WWC finder to studier, som undersøger effekter af *Lessons in Character* og lever op til evidensstandarderne.

Det ene studie er et randomiseret, kontrolleret forsøg gennemført med 372 elever i 4. klasse fordelt over 21 klasser på i alt 8 skoler. Det andet studie er et kvasi-eksperimentelt studie, som er gennemført blandt 61 elever i 5. klasse fra i alt 15 skoler. Sidstnævnte studie lever op til evidensstandarderne med forbehold. Begge studier er gennemført i USA og undersøger programmet, som det er implementeret i konkrete klasser og ikke som skoleinterventioner.

Lessons in Character er udviklet til elever i 1.-6. klasse med det formål at styrke elevernes viden om almen dannelse og værdier og gennem denne viden at bidrage til positiv adfærd og faglig udvikling blandt eleverne. *Lessons in Character* består af 24 lektioner, der gennemføres i enkelte klasser struktureret om ugentlige temaer. Der undervises i temaerne gennem historier, skriftlige aktiviteter og klasseprojekter. Fra programudviklers side anbefales det, at der gennemføres minimum en lektion om ugen. I hver lektion introducerer læreren først ugens tema med en historie, som illustrerer de værdier, som det givne tema omhandler. Herefter engagerer sig i og arbejder med emnet gennem forskellige aktiviteter, herunder både mundtlige og skriftlige opgaver. Undervisningen tager afsæt i en lærervejledning samt undervisningsmateriale til eleverne.

Lærere, der gennemfører programmet, opfordres til at deltage i en træningsworkshop på mellem 1/2 eller 2 dages varighed, hvor programmet introduceres. Deltagelse er dog ikke et krav for at kunne implementere programmet.

Det bemærkes, at studierne ikke har undersøgt programmets implementering. Endvidere påpeges det i det ene studie, at omfattende undervisning i almen dannelse bør involvere et bredere udsnit af aktører på skolen samt forældre, end hvad der er tilfældet med *Lessons in Character*, som alene omhandler gennemførelse af lektioner i klasseværelset.

I det systematiske review konkluderes det, at *Lessons in Character* **potentielt set har positive effekter** på elevers faglige udvikling, men **ingen mærkbar effekt** har på hverken elevers adfærd eller på elevers viden, holdning og værdier.

57. **What Works Clearinghouse: *Too Good for Violence*. What Works Clearinghouse Intervention Report (2006b)**

Dokument ID: 11057695

Type: Rapport

Land: USA

År for udgivelse: 2006

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet er et **systematisk review** gennemført af *What Works Clearinghouse* (WWC), som undersøger effekten af programmet ***Too Good for Violence*** på to domæner for 3. klasses elever. De to domæner er 1) adfærd og 2) viden, holdning og værdier.

WWC opererer med en række fastlagte evidensstandarder, som studier skal leve op til for at blive inkluderet i det systematiske review. Evidensstandarderne indebærer, at studierne enten skal være baseret på et randomiseret, kontrolleret forsøg eller et kvasi-eksperimentelt forskningsdesign. WWC finder et studie, som undersøger effekter af *Too Good for Violence* og som lever op til evidensstandarderne. Studiet er et randomiseret, kontrolleret forsøg gennemført med 999 elever i 3. klasse fordelt på i alt 10 skoler i ét skoledistrikt i USA. Studiet undersøger programmet, som det er implementeret i konkrete 3. klasser og ikke som skoleinterventioner.

Too Good for Violence er udviklet til elever i 0.-8. klasse med det formål at fremme elevers almene dannelse, sociale og emotionelle kompetencer samt sunde interesser. Indsatsen er sammen med søsterprogrammerne *Too Good for Drugs* og *Too Good for Drugs and Violence* implementeret i mere end 2.500 skoledistrikter fordelt på 48 stater i USA. *Too Good for Violence* består af syv 30-60 minutters lektioner per klassetrin i 0.-5. klasse og ni 30-45-minutters lektioner per klassetrin i 6.-8. klasse. Alle lektioner er velbeskrevne og gennemføres af trænede lærere eller instruktører ved Mendez Foundation, hvor programmet er udviklet. Lektionerne indeholder information om fredelige strategier til konfliktløsning samt udvikling af sociale kompetencer i relation til målsætning, beslutningstagen, sunde relationer, vrede og stresshåndtering, evnen til at begå sig, kommunikation, modstandsdygtighed over for skolekammerater og interpersonelle kompetencer. Otte alment dannede værdier indgår i lektionsmaterialet, henholdsvis omsorg, samarbejde, mod, retfærdighed, ærlighed, respekt, ansvar og selvdisciplin. Samarbejdsorienterede læringsaktiviteter (cooperative learning), rollespil og metoder til kompetenceudvikling anvendes til at underbygge positiv adfærd og kompetencer blandt eleverne samt til at opmuntre eleverne til at anvende positiv adfærd og kompetencer i andre kontekster end i undervisningen.

I det systematiske review konkluderes det, at *Too Good for Violence* **potentielt set har positive effekter** både på elevers adfærd og viden, holdning og værdier.

58. What Works Clearinghouse: *Voices Literature and Character Education Program. What Works Clearinghouse Intervention Report (2006c)*

Dokument ID: 11057692

Type: Rapport

Land: USA

År for udgivelse: 2006

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

Studiet er et **systematisk review** gennemført af *What Works Clearinghouse* (WWC), som undersøger effekten af programmet ***Voices Literature and Character Education Program*** (*Voices LACE*) på et domæne – viden, holdning og værdier – for 6. og 7. klasses elever.

WWC opererer med en række fastlagte evidensstandarder, som studier skal leve op til for at blive inkluderet i det systematiske review. Evidensstandarderne indebærer, at studierne enten skal være baseret på et randomiseret, kontrolleret forsøg eller et kvasi-eksperimentelt forskningsdesign. WWC finder et studie, som undersøger effekter af *Voices LACE* og lever op til evidensstandarderne med forbehold. Studiet er et kvasi-eksperimentelt studie gennemført med 100 elever i 6. og 7. klasse fra fem skoler i ét skoledistrikt i USA. Studiet undersøger effekten af programmet, som det er implementeret over en periode på 12 uger⁴⁶ i klasser og ikke som skoleinterventioner.

Voices LACE blev udviklet i 1992 og er implementeret på mere end 750 skoler i USA. Programmet er udviklet til elever i 0.-12. klasse med det formål at fremme almen dannelse, medborgerskab, læsefærdigheder og sociale kompetencer hos elever. Herunder fokuseres der blandt andet på at fremme omsorgsfulde relationer mellem elever og lærere og mellem elever internt samt på at relatere de værdier, der undervises i, til elevernes personlige historier. I *Voices LACE* anvendes børnelitteratur til at udvikle elevernes almene dannelse, medborgerskab, multikulturelle forståelse, læsefærdigheder og sociale kompetencer. Undervisningsmaterialet er udviklet til 0.-12. klasse med alderssvarende lektionsvarighed og indhold. Materialet integreres i de eksisterende fag og emner. Til hvert klassetrin indeholder undervisningsmaterialet multikulturelle historier og skriftlig vejledningsmateriale til læreren med forslag til, hvordan undervisning i dannelse og medborgerskab kan integreres i eksisterende fag og undervisning. Med udgangspunkt i undervisningsmaterialet arbejder eleverne med kerneværdier som ærlighed, retfærdighed, vedholdenhed, hårdt arbejde, mod, loyalitet, tillid, ansvar og selvdisciplin.

Det bemærkes, at der som supplement til *Voices LACE* endvidere er udviklet et supplerende program (*Voices School Design*), som involverer flere aktører på skolen samt forældre for at sikre en mere omfattende indsats. Dette er imidlertid ikke implementeret på de skoler, hvor studiet er gennemført.

I det systematiske review konkluderes det, at *Voices LACE* **ingen mærkbar effekt har** på elevens viden, holdning og værdier.

---

⁴⁶ Programmets varighed er ikke underlagt et minimum fra udviklers side, men udvikleren anbefaler, at *Voices LACE* implementeres over en længere periode.

59. **What Works Clearinghouse: *Connect with Kids*®. What Works Clearinghouse Intervention Report (2006d)**

Dokument ID: 11057694

Type: Rapport

Land: USA

År for udgivelse: 2006

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet er et **systematisk review** gennemført af *What Works Clearinghouse* (WWC), som undersøger effekten af indsatsen ***Connect with Kids*** på domænerne adfærd; viden, holdning og værdier; og faglig læring for elever 3.-12. klasse.

WWC opererer med en række fastlagte evidensstandarder, som studier skal leve op til for at blive inkluderet i det systematiske review. Evidensstandarderne indebærer, at studierne enten skal være baseret på et randomiseret, kontrolleret forsøg eller et kvasi-eksperimentelt forskningsdesign. WWC finder ét studie, som undersøger effekter af *Connect with Kids*, og som lever op til evidensstandarderne. Det pågældende studie er baseret på et kvasi-eksperimentelt design og omfatter mere end 800 elever fordelt på 12 skoler i otte skoledistrikter i Kansas og Missouri i USA.

Connect with Kids fokuserer på seks væsentlige dannelseskompetencer (character traits): ærlighed, venlighed, vedholdenhed, ansvarlighed, selvkontrol og tolerance. *Connect with Kids* findes i to udgaver, en til elever 3.-5. klasse og en til elever i 6.-12. klasse. De to udgaver indeholder pensum til undervisning i hhv. 24 og 26 dannelseskompetencer, men det er op til den enkelte underviser at vælge, hvor mange af disse der undervises i. Indsatsens varighed varierer mellem et halvt til et helt skoleår, afhængig af antallet af dannelseskompetencer i indsatsen.

Undervisningsmaterialet inkluderer en undervisningsmanual, resumeer af historier, diskussionsspørgsmål, lektionsplaner, retningslinjer for bedømmelse og en oversigt over indsatsprogrammets relationer til nationale standarder. Desuden har både lærere og elever adgang til *Connect with Kids*' hjemmeside i forbindelse med undervisningen.

En typisk lektion opdeles i tre trin:

1. En introduktion af den dannelseskompetence, der undervises i, efterfulgt af en tilhørende video.
2. Læreren leder en diskussion om indholdet i videoen ved hjælp af spørgsmål fra undervisningsmaterialet.
3. En til to uger efter at have set og diskuteret videoen i klassen gennemføres en opfølgende aktivitet.

Det systematiske review viser, at indsatsen har en **potentielt positiv effekt** på 6.-12. klasses elevers adfærd. Studiet finder ingen effekter på 3.-5. klasses elevers adfærd. Studiet viser samtidig, at indsatsen **ikke har en mærkbar effekt** på elevernes viden, holdning og værdier eller faglig læring.

60. **What Works Clearinghouse: Caring School Community® (Formerly, the Child Development Project). What Works Clearinghouse Intervention Report**

Dokument ID: 11058633

Type: Rapport

Land: USA

År for udgivelse: 2006

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet er et **systematisk review** gennemført af *What Works Clearinghouse* (WWC), som undersøger effekten af den skolebaserede indsats **Caring School Community** på 0.-6. klasses elevers adfærd; viden, holdning og værdier; og faglig læring. *Caring School Community* er en revideret udgave af *Child Development Project* og er implementeret i 2.756 klasser. Reviewet er baseret på to studier, der implementerer det oprindelige *Child Development Project*.

WWC opererer med en række fastlagte evidensstandarder, som studier skal leve op til for at blive inkluderet i det systematiske review. Evidensstandarderne indebærer, at studierne enten skal være baseret på et randomiseret, kontrolleret forsøg eller et kvasi-eksperimentelt forskningsdesign. WWC finder to studier, som undersøger effekter af *Child Development Project*, som lever op til evidensstandarderne. Det ene, *The San Ramon Study*, er et randomiseret, kontrolleret forsøg. Det andet, *The Six-District Study*, er baseret på et kvasi-eksperimentelt design. De to forsøg omfatter i alt 5.600 elever fordelt på syv skoledistrikter i USA.

Caring School Community er inddelt i fire dele: klassens time, venskabsordninger mellem klassetrin, hjemmeopgaver og skolefælleskab. Det er hensigten, at indsatsen implementeres over et år. Programmets fire dele har til formål at styrke eleverne på følgende vis:

- Klassens time er udviklet til at lære eleverne kerneværdier, såsom retfærdighed, hjælpsomhed, omsorgsfuldhed, respekt og personligt ansvar. Typiske timer følger en detaljeret trin-for-trin-vejledning.
- Venskabsordninger er tilrettelagt således, at den ældre elev har en mentorrolle over for den yngre elev. I forbindelse med samarbejde (cooperative learning) videregiver den ældre elev indlæringsvner til den yngre elev. Venskabsordningen kræver én undervisningstime om ugen eller måneden.
- Hjemmeopgaver er udviklet med henblik på at bygge positive forhold imellem skolen og hjemmet.
- Skolefælleskabet opbygges gennem aktiviteter, som involverer hele skolen.

Det systematiske review viser, at indsatsen har **potentielle positive effekter** på elevernes adfærd, men **ingen mærkbare effekter** på elevernes viden, holdning og værdier eller faglig læring.

61. What Works Clearinghouse: *An Ethics Curriculum for Children*®. *What Works Clearinghouse Intervention Report (2006e)*

Dokument ID: 11058640

Type: Rapport

Land: USA

År for udgivelse: 2006

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Høj

Studiet er et **systematisk review** gennemført af *What Works Clearinghouse* (WWC), som undersøger effekten af indsatsen ***An Ethics Curriculum for Children*** på 1.-6. klasses elevers adfærd; viden, holdning og værdier; og faglige læring. *An Ethics Curriculum for Children* anvendes på 1.500 skoler fordelt på 40 stater i USA.

WWC opererer med en række fastlagte evidensstandarder, som studier skal leve op til for at blive inkluderet i det systematiske review. Evidensstandarderne indebærer, at studierne enten skal være baseret på et randomiseret, kontrolleret forsøg eller et kvasi-eksperimentelt forskningsdesign. WWC finder i alt tre studier, som undersøger effekter af *An Ethics Curriculum for Children*, men kun ét studie lever op til evidensstandarderne. Det pågældende studie er baseret på et kvasi-eksperimentelt design og omfatter 965 elever fordelt på fire skoler i landlige (semi-rural) skoledistrikter i det vestlige Pennsylvania og sydlige Illinois i USA. To ud af de fire skoler indgår i indsatsgruppen, mens de resterende to indgår i kontrolgruppen.

An Ethics Curriculum for Children er et program, som har til formål at lære elever syv kerneegenskaber, som forbindes med dannelse: mod, ærlighed, håb, retfærdighed, kærlighed, loyalitet og respekt. Indsatsen består af 14 lektioner, to for hver af de syv kerneegenskaber programmet søger at forbedre. Indsatsen forventes at vare 14-28 uger. Undervisningen såvel som hjemmearbejdet tager udgangspunkt i multikulturelle historier, som omhandler forskellige temaer vedrørende dannelse. Hver af de 14 lektioner involverer højtlesning af en illustrativ historie, reflektiv dagbogsskrivning og individuelle eller gruppebaserede aktiviteter. Disse aktiviteter har til formål at relatere historiekarakterernes oplevelser til elevernes egne oplevelser. *An Ethics Curriculum for Children* er desuden udviklet til at involvere forældrene i elevernes skolegang.

An Ethics Curriculum for Children indeholder materiale til implementering af pensum og yderligere materiale og vejledning kan anskaffes via udvikleren af indsatsen.

I det systematiske review konkluderes det, at indsatsen **ikke har en mærkbar effekt** på elevernes adfærd; viden, holdning og værdier; og faglige læring.

62. Xiaoying, Wu: *Improving Children's Engagement and Learning through Free-Flowing Discussions: Impact of Collaborative Reasoning Discussion*

Dokument ID: 11057477

Type: Afhandling

Land: USA

År for udgivelse: 2009

År for dataindsamling: Ikke oplyst

Samlet evidensvægt: Medium

I studiet undersøges effekten af programmet **Collaborative Reasoning** på elevers faglige udvikling samt på elevers motivation som en mellemliggende variabel, der antages at påvirke elevernes faglige udvikling.

Studiet bygger på et **kvasi-eksperimentelt design med brug af før- og eftertest**. I studiet deltager 182 4. klasses elever fra i alt 9 forskellige klasser på én skole i Illinois, USA. Skolen ligger i et område, hvor størstedelen af familierne har lav socioøkonomisk status (working class).

Eleverne er fordelt i tre grupper med forskellig indsats/ingen indsats:

- Samarbejdsbaseret argumentation (collaborative reasoning): 60 elever fra tre 4. klasser deltager i elevstyrede samarbejdsbaserede diskussioner i mindre grupper.
- Konventionel diskussion (conventional discussion): 61 elever fra tre andre 4. klasser deltager i almene lærerstyrede fælles diskussioner i hele klassen.
- Ingen diskussion (no discussion): 61 elever fra de resterende tre 4. klasser på skolen fungerer som kontrolgruppe og deltager ikke i nogen diskussioner, men læser de samme tekster som eleverne i indsatsgruppen.

Indsatserne forløber over tre uger og består hver især af følgende elementer:

- I studiets uge 1 gennemføres førtest af elevernes læsefærdigheder og motivation.
- I studiets uge 2 og 3 deltager eleverne i fire sessioner hver uge fordelt som to 2-timers sessioner om ugen. I hver session bliver alle elever i hver af de tre grupper bedt om at læse en historie i ro for sig selv. Læreren instruerer eleverne i at læse teksten grundigt og oplyser, at de vil blive stillet spørgsmål om teksten efterfølgende. Eleverne bliver sat i gang med at læse teksten, men samtidig får de at vide, at de må bruge så meget tid de ønsker til at læse teksten igennem. Når eleverne har læst historien til ende, bliver de bedt om at registrere tidspunktet og derefter tages teksten fra dem. Derefter skal eleverne gennemføre en test i sætningsgenkendelse med henblik på at måle elevernes tekstforståelse. Efter testen skal eleverne besvare et kort spørgeskema om deres motivation i forhold til at læse historien.

Eleverne i de to indsatsgrupper har derefter en diskussion om den læste historie. Elever i indsatsgruppen *samarbejdsbaseret argumentation* inddeles i mindre grupper, som efter tur styrer en diskussion af historien. Elever i indsatsgruppen *konventionel diskussion* har en lærerstyret fælles diskussion af historien, hvor lærerens opgave er at styre diskussionen på vanlig vis. Efter deltagelse i diskussionen af historien skal eleverne i begge indsatsgrupper besvare et spørgeskema om deres motivation for at deltage i diskussionen. Gennem indsatsen læser eleverne i alt fire historier, som følger ovenstående proces.

De ni lærere, der underviser de deltagende 4. klasser, har deltaget i en dags træningsworkshop inden indsatsens opstart, hvor de er blevet instrueret i implementering af indsatsen.

Til at måle elevernes faglige udvikling anvendes fire kognitive måleredskaber; en standardiseret læseforståelsestest (Gates-MacGinitie Reading Tests), en læsefærdighedstest og en forskergenereret test i sætningsgenkendelse udviklet til indsatsen. Derudover testes eleverne i reflektiv essay-skrivning ved at de får læst en historie højt, hvorefter de skal skrive et essay, der reflekterer over historien. Til at måle elevernes motivation anvendes to måleredskaber; en bearbejdet version af MRQ til at måle elevernes interesse for at læse og et forskergenereret spørgeskema udviklet til indsatsen til at måle elevernes interesse i klassesdrøftelser og -diskussioner samt interesse i at skrive og læse tekster. I studiet anvendes variansanalyse til at vurdere indsatsens effekter.

Studiet indikerer, **at samarbejdsbaseret argumentation har en positiv effekt på elevernes interesse i klassesdiskussioner**, og at indsatsen **konventionel diskussion har positiv effekt på elevernes interesse i at læse**. Indsatserne har imidlertid **ingen mærkbar effekt på elevernes læsefærdigheder**.

Studiet indikerer endvidere, at både **samarbejdsbaseret argumentation og konventionel diskussion har en positiv effekt på kvaliteten af elevernes essay-skrivning**. Således indeholder indsatsgruppernes elevers essays flere ord og bedre argumentation sammenlignet med kontrolgruppens essays. Sammenligning af de to indsatsgrupper viser endvidere, at omfanget af modargumentation i elevernes essays var langt mere omfattende blandt elever, der har deltaget i samarbejdsbaseret argumentation, end blandt elever der har deltaget i konventionel diskussion.

I studiet konkluderes det, at resultaterne **ikke understøtter hypotesen om, at interesse og motivation er mellemliggende variable, der øger elevernes læringsudbytte** (som det er målt ved læsefærdigheder).